

Warunki życia ludności w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2019–2021

Living conditions of the population
in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in years 2019–2021

Warunki życia ludności w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2019–2021

Living conditions of the population
in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in years 2019–2021

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Olsztyn, Warmińsko-Mazurski Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Joanny Balcerzak

Zespół autorski

Editorial team

Karolina Brzezin, Mariola Kardasińska, Beata Olszewska, Magda Stankiewicz, Alicja Żebiałowicz

Tłumaczenie

Translation

Joanna Abramowicz

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Aleksandra Kłosińska, Wioletta Wasilewska

ISBN 978-83-63285-87-6

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

olsztyn.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data — please indicate the source

Przedmowa

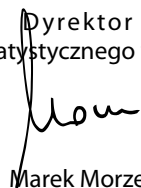
Przekazuję Państwu publikację „Warunki życia ludności w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2019–2021”. Celem publikacji jest identyfikacja oraz analiza najistotniejszych dziedzin kształtujących jakość życia ludności.

Przedmiotem badań w niniejszym opracowaniu stały się podstawowe kategorie związane z sytuacją demograficzną, rynkiem pracy, dochodami i wydatkami ludności, cenami, warunkami mieszkaniowymi, infrastrukturą techniczną, edukacją, ochroną zdrowia i opieką społeczną, sportem i wypoczynkiem, bezpieczeństwem oraz aktywnością gospodarczą regionu.

Publikację wzbogacono o wykresy i mapy, które ilustrując przebieg najważniejszych zjawisk społecznych i gospodarczych, umożliwiają dokonywanie porównań międzywojewódzkich oraz międzypowiatowych w regionie.

Przekazując do rąk Państwa niniejsze opracowanie składam serdeczne podziękowania wszystkim osobom i instytucjom za współpracę oraz przekazane dane, które przyczyniły się do wzbogacenia zawartości publikacji. Wyrażam również nadzieję, że publikacja dostarczy cennych informacji wszystkim zainteresowanym tematyką warunków życia ludności w naszym województwie. Jednocześnie proszę o zgłaszanie uwag i sugestii, które pozwolą udoskonalić kolejne opracowania z tego zakresu tematycznego.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Olsztyn, listopad 2022 r.

Preface

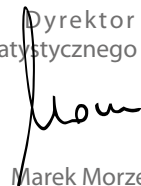
I present the publication "Living conditions of the population in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2019–2021". The aim of the study is an identification and analysis of the most significant areas shaping the quality of life of the population.

Basic categories associated with the demographic situation, labour market, incomes and expenses, prices, housing conditions, technical infrastructure, education, health care and social welfare, sport and rest, safety and economic activity are the subject of the research in this study.

The elaboration is enhanced with graphs and maps that illustrate the most important social and economic phenomena and enable comparisons between voivodships, as well as between powiats in the region.

Presenting this publication I would like to express my sincere gratitude to all persons and institutions for the cooperation and delivered data that enriched content of the publication. I hope this publication will deliver valuable information for all persons interested in the subject of living conditions of the population in our voivodship. At the same time I kindly ask for any comments and suggestions that will allow to improve next editions in this thematic scope.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Olsztyn, November 2022 r.

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	12
Symbols. Major abbreviations	
Synteza	13
Executive summary	
Rozdział 1. Ludność i procesy demograficzne	17
Chapter 1. Population and demographic processes	
Rozdział 2. Sytuacja na rynku pracy	24
Chapter 2. Situation on the labour market	
Rozdział 3. Dochody ludności i warunki bytu gospodarstw domowych	33
Chapter 3. Incomes of the population and conditions of households	
Rozdział 4. Ceny i sprzedaż dóbr konsumpcyjnych	40
Chapter 4. Prices and sale of consumer goods and services	
Rozdział 5. Warunki mieszkaniowe	45
Chapter 5. Dwelling conditions	
Rozdział 6. Stan i wykorzystanie infrastruktury technicznej	50
Chapter 6. Condition and usage of technical infrastructure	
Rozdział 7. Edukacja i wychowanie	55
Chapter 7. Education	
Rozdział 8. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	64
Chapter 8. Health care and social welfare	
Rozdział 9. Sport i wypoczynek	70
Chapter 9. Sport and rest	
Rozdział 10. Bezpieczeństwo publiczne	79
Chapter 10. Public safety	
Rozdział 11. Potencjał i aktywność ekonomiczna	82
Chapter 11. Potential and economic activity	
Rozdział 12. Ubóstwo i wykluczenie społeczne na tle regionów Unii Europejskiej	86
Chapter 12. Poverty and social exclusion compared to EU regions	
Uwagi metodologiczne	94
Methodological notes	
Zakres danych	94
Scope of data	
Objaśnienia podstawowych pojęć	94
Explanation of basic definitions	

W wersji angielskiej: przedmowa, spis treści, synteza, wykresy, mapy, uwagi metodologiczne.
English version: preface, contents, executive summary, charts, maps, methodological notes.

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1. Ludność według płci i wieku w 2021 r.	19
Chart 1. Population by sex and age in 2021	
Wykres 2. Współczynnik dzietności	21
Chart 2. Total fertility rate	
Wykres 3. Ruch naturalny ludności	22
Chart 3. Vital statistics of population	
Wykres 4. Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności	23
Chart 4. Net migration of population for permanent residence per 1000 population	
Wykres 5. Struktura ludności w wieku 15–89 lat według aktywności ekonomicznej w 2021 r.	24
Chart 5. Structure of population aged 15–89 by economic activity in 2021	
Wykres 6. Struktura pracujących w 2021 r.	25
Chart 6. Structure of employed persons in 2021	
Wykres 7. Struktura biernych zawodowo w 2021 r.	26
Chart 7. Structure of economically inactive persons in 2021	
Wykres 8. Struktura pracujących według wybranych sekcji PKD	28
Chart 8. Structure of employed persons by selected PKD sections	
Wykres 9. Wybrane kategorie bezrobotnych	31
Chart 9. Selected categories of unemployed persons	
Wykres 10. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według wybranych sekcji PKD w 2021 r.	34
Chart 10. Average monthly gross wages and salaries by selected PKD sections in 2021	
Wykres 11. Przeciętne wynagrodzenie brutto pracowników pełnozatrudnionych według wybranych grup zawodów za październik 2020 r.	36
Chart 11. Average monthly gross wages and salaries of full-time paid employees by selected occupational groups for October 2020	
Wykres 12. Struktura wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych	38
Chart 12. Structure of expenditure in households per capita	
Wykres 13. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych	40
Chart 13. Prices indices of consumer goods and services	
Wykres 14. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych według podstawowych grup potrzeb	41
Chart 14. Price indices of consumer goods and services by basic groups of needs	
Wykres 15. Dynamika średnich cen detalicznych wybranych artykułów żywnościowych	41
Chart 15. Indices of average retail prices of selected foodstuffs	
Wykres 16. Dynamika średnich cen detalicznych wybranych artykułów nieżywnościowych	42
Chart 16. Indices of average retail prices of selected non-foodstuffs	
Wykres 17. Dynamika średnich cen detalicznych wybranych usług	42
Chart 17. Indices of average retail prices of selected services	
Wykres 18. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w 2020 r.	47
Chart 18. Dwellings fitted with installations in % of total dwellings in 2020	

Wykres 19.	Udział poszczególnych form budownictwa w ogólnej liczbie mieszkań oddanych do użytkowania	48
Chart 19.	Share of particular forms of the construction in total number of dwellings completed	
Wykres 20.	Struktura samochodów osobowych zarejestrowanych według wieku w 2021 r.	54
Chart 20.	Structure of registered passenger cars by age in 2021	
Wykres 21.	Edukacja według szczebli kształcenia w roku szkolnym 2021/2022	55
Chart 21.	Education by levels in the 2021/2022 school year	
Wykres 22.	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego według miejsca zamieszkania w roku szkolnym 2021/2022.....	56
Chart 22.	Children in pre-primary education establishments by place of residence in the 2021/2022 school year	
Wykres 23.	Struktura uczniów w szkołach ponadpodstawowych dla młodzieży według typów szkół.....	59
Chart 23.	Structure of students in post-primary schools for young people by type of school	
Wykres 24.	Studenci szkół wyższych według rodzajów studiów	61
Chart 24.	Students by type of higher education institutions	
Wykres 25.	Studenci i absolwenci według kierunków kształcenia w roku szkolnym 2021/2022	62
Chart 25.	Students and graduates by fields of education in the 2021/2022 academic year	
Wykres 26.	Lekarze specjaliści pracujący w zakładach opieki zdrowotnej według głównego miejsca pracy w 2020 r.	64
Chart 26.	Doctors specialists in health care facilities by the main workplace in 2020	
Wykres 27.	Ludność na 1 zakład ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	66
Chart 27.	Population per out-patient health care facility	
Wykres 28.	Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka	68
Chart 28.	Children in foster families and foster homes	
Wykres 29.	Wartość udzielonych świadczeń pomocy społecznej	69
Chart 29.	Value of monetary benefits from social assistance system	
Wykres 30.	Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	70
Chart 30.	Loans per library user	
Wykres 31.	Zwiedzający muzea i oddziały muzealne na 1000 ludności	72
Chart 31.	Museum and museum departments visitors per 1000 population	
Wykres 32.	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 ludności	73
Chart 32.	Audience in theatres and music institutions per 1000 population	
Wykres 33.	Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności	74
Chart 33.	Audience in indoor cinemas per 1000 population	
Wykres 34.	Ćwiczący w klubach sportowych	76
Chart 34.	Persons practising sports in sports clubs	
Wykres 35.	Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych na 1000 ludności	77
Chart 35.	Bed places in tourist accommodation establishments per 1000 population	
Wykres 36.	Przestępstwa stwierdzone przez policję na 1000 mieszkańców	79
Chart 36.	Ascertained crimes by the police per 1000 population	
Wykres 37.	Ofiary śmiertelne wypadków drogowych	80
Chart 37.	Road accident fatalities	

Wykres 38.	Wartość dodana brutto według rodzajów działalności	83
Chart 38.	Gross value added by kind of activity	
Wykres 39.	Produkt krajowy brutto i dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych na 1 mieszkańca (ceny bieżące)	84
Chart 39.	Gross domestic product and gross disposable income in the households sector per capita (current prices)	
Wykres 40.	Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego ogółem na 1 mieszkańca	84
Chart 40.	Revenue and expenditure of budgets of local government units per capita	
Wykres 41.	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem według województw	86
Chart 41.	At-risk-of-poverty rate by voivodships	
Wykres 42.	Wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej według województw	88
Chart 42.	Severe material deprivation rate by voivodships	
Wykres 43.	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym	90
Chart 43.	At-risk-of-poverty or social exclusion rate by voivodships	
Wykres 44.	Wskaźnik osób żyjących w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy według województw	92
Chart 44.	People living in households with very low work intensity rate by voivodships	

Spis map

List of maps

Mapa 1.	Gęstość zaludnienia według powiatów w 2021r.	17
Map 1.	Population density by powiats in 2021	
Mapa 2.	Współczynnik obciążenia demograficznego według powiatów w 2021 r.	20
Map 2.	Age dependency ratio by powiats in 2021	
Mapa 3.	Ubytek naturalny ludności według powiatów w 2021 r.	22
Map 3.	Natural decrease by powiats in 2021	
Mapa 4.	Saldo migracji ludności na pobyt stały według powiatów w 2021 r.	23
Map 4.	Net migration of population for permanent residence by powiats in 2021	
Mapa 5.	Pracujący w 2021 r.	27
Map 5.	Employed persons in 2021	
Mapa 6.	Poszkodowani w wypadkach przy pracy na 1000 pracujących w 2021 r.	30
Map 6.	Persons injured in accidents at work per 1000 employed persons in 2021	
Mapa 7.	Stopa bezrobocia według powiatów w 2021 r.	30
Map 7.	Unemployment rate by powiats in 2021	
Mapa 8.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2021 r.	33
Map 8.	Average monthly gross wages and salaries in 2021	
Mapa 9.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według powiatów w 2021 r.	35
Map 9.	Average monthly gross wages and salaries by powiats in 2021	
Mapa 10.	Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2021 r.	37
Map 10.	Average monthly available income of households per capita in 2021	
Mapa 11.	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych w oparciu o badania EU-SILC 2020	39
Map 11.	At-risk-of-poverty rate after social transferes based on EU-SILC 2020	
Mapa 12.	Sprzedaż detaliczna towarów na 1 mieszkańca w 2021 r.	43
Map 12.	Retail sales per capita in 2021	
Mapa 13.	Sprzedaż z działalności gastronomicznej na 1 mieszkańca w zł oraz liczba placówek gastronomicznych w 2021 r.	44
Map 13.	Revenues from catering activity per capita in PLN and number of catering establishments in 2021	
Mapa 14.	Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2020 r.	45
Map 14.	Dwelling stocks per 1000 population in 2020	
Mapa 15.	Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności według powiatów w 2020 r.	46
Map 15.	Dwelling stocks per 1000 population by powiats in 2020	
Mapa 16.	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w 2020 r.	46
Map 16.	Average useful floor area of dwellings per capita in 2020	
Mapa 17.	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę według powiatów w 2020 r.	47
Map 17.	Average useful floor area per dwelling per capita by powiats in 2020	
Mapa 18.	Sieć wodociągowa rozdzielcza na 100 km ² powierzchni w 2021 r.	50
Map 18.	Water supply distribution network per 100 km ² of total area in 2021	

Mapa 19.	Sieć kanalizacyjna rozdzielcza na 100 km ² powierzchni w 2021 r.	51
Map 19.	Sewage system per 100 km ² of total area in 2021	
Mapa 20.	Sieć gazowa ogółem na 100 km ² powierzchni w 2021 r.	52
Map 20.	Total gas supply network per 100 km ² of total area in 2021	
Mapa 21.	Linie kolejowe eksploatowane na 100 km ² powierzchni w 2021 r.	53
Map 21.	Railway lines operated per 100 km ² of total area in 2021	
Mapa 22.	Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni w 2021 r.	53
Map 22.	Hard surface public roads per 100 km ² of total area in 2021	
Mapa 23.	Wychowanie przedszkolne według powiatów w roku szkolnym 2021/2022	57
Map 23.	Pre-primary education by powiats in the 2021/2022 school year	
Mapa 24.	Uczniowie w szkołach podstawowych według powiatów w roku szkolnym 2021/2022 ..	58
Map 24.	Pupils in primary schools by powiats in the 2021/2022 school year	
Mapa 25.	Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności w roku akademickim 2021/2022	63
Map 25.	Students of higher education institutions per 10 thousand population in the 2021/2022 school year	
Mapa 26.	Ludność na 1 łóżko w szpitalach ogólnych w 2021 r.	65
Map 26.	Population per bed in general hospitals in 2021	
Mapa 27.	Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną według powiatów w 2021 r.	67
Map 27.	Population per generally available pharmacy by powiats in 2021	
Mapa 28.	Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej w 2021 r.	69
Map 28.	Beneficiaries of social assistance benefits in 2021	
Mapa 29.	Wypożyczenia księgozbioru w placówkach bibliotecznych według powiatów w 2021 r. .	71
Map 29.	Loans in library facilities by powiats in 2021	
Mapa 30.	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych w 2021 r.	73
Map 30.	Audience in theatres and music institutions in 2021	
Mapa 31.	Widzowie w kinach stałych według powiatów w 2021 r.	74
Map 31.	Audience in indoor cinemas by powiats in 2021	
Mapa 32.	Ćwiczący w klubach sportowych według powiatów w 2020 r.	76
Map 32.	Persons practising sports in sports clubs by powiats in 2020	
Mapa 33.	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według powiatów w 2021 r.	78
Map 33.	Occupancy rate of bed places by powiats in 2021	
Mapa 34.	Zagrożenie przestępczością według powiatów w 2021 r.	80
Map 34.	Crime risk by powiats in 2021	
Mapa 35.	Ofiary wypadków drogowych według powiatów w 2021 r.	81
Map 35.	Road traffic casualties by powiats in 2021	
Mapa 36.	Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) w 2020 r.	82
Map 36.	Gross domestic product per capita (current prices) in 2020	
Mapa 37.	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem według regionów NUTS 2 w 2021 r.	87
Map 37.	At-risk-of-poverty rate by NUTS 2 regions in 2021	
Mapa 38.	Wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej według regionów NUTS 2 w 2020 r.	89
Map 38.	Severe material deprivation rate by NUTS 2 regions in 2020	

Mapa 39.	Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym według regionów NUTS 2 w 2020 r.	91
Map 39.	People at-risk-of-poverty rate or social exclusion by NUTS 2 regions in 2020	
Mapa 40.	Osoby żyjące w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy według regionów NUTS 2 (ludność w wieku od 0 do 59 lat) w 2020 r.	93
Map 40.	People living in households with very low intensity by NUTS 2 regions (population aged 0 to 59 years) in 2021	

Tablice Excel

Excel tables

Tabl. I.	Ważniejsze dane o warunkach życia ludności w województwie Major data on living conditions of the population in the voivodship
Tabl. II.	Powiaty na tle województwa w 2019 r. Powiats against the background of the voivodship in 2019
Tabl. III.	Powiaty na tle województwa w 2020 r. Powiats against the background of the voivodship in 2020
Tabl. IV.	Powiaty na tle województwa w 2021 r. Powiats against the background of the voivodship in 2021
Tabl. V.	Warmińsko-mazurskie na tle kraju w 2019 r. Warminsko-Mazurskie against the background of the country in 2019
Tabl. VI.	Warmińsko-mazurskie na tle kraju w 2020 r. Warminsko-Mazurskie against the background of the country in 2020
Tabl. VII.	Warmińsko-mazurskie na tle kraju w 2021 r. Warminsko-Mazurskie against the background of the country in 2021

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit
Kropka (.)	oznacza brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
"W tym" "Of which"	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy term indicates that not all elements of sum are given

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
zł	złoty PLN
tys.	tysiąc thousand
mln	milion million
m ²	metr kwadratowy square metre
m ³	metr sześcienny cubic metre
ha	hektar hectare
p.u.	powierzchnia użytkowa useful floor area
p. proc.	punkt procentowy percentage point
szt.	sztuki pcs

Synteza

Określenie warunków życia ludności jest zadaniem wielowymiarowym. Obejmuje zarówno czynniki demograficzne, jak i społeczne oraz gospodarcze. Niewątpliwe znaczenie dla dobrej jakości życia ma sytuacja na rynku pracy, możliwość uzyskiwania dochodów, poziom cen nabywanych dóbr i usług, zaopatrzenie w infrastrukturę mieszkaniową, komunalną oraz dostęp do ochrony zdrowia, kultury i rekreacji. Na warunki życia społeczeństwa w regionie wpływa polityka samorządowa oraz ogólnokrajowa sytuacja gospodarcza.

W latach 2010–2021 liczba ludności województwa warmińsko-mazurskiego systematycznie zmniejszała się, szczególnie w miastach i wśród mężczyzn. Obserwowany spadek liczby mieszkańców był spowodowany ubytkiem migracyjnym ludności województwa, a w latach 2013, 2015, 2016 i 2018–2021 również ujemnym przyrostem naturalnym, który nasilił się w dwóch ostatnich latach z powodu pandemii COVID-19.

W województwie, podobnie jak w kraju, następuje proces starzenia się ludności, na co wskazuje przyrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym oraz zmniejszanie się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Jednak w porównaniu z innymi województwami warmińsko-mazurskie charakteryzuje się wysokim udziałem dzieci i młodzieży (0–17 lat) oraz jednym z niższych w kraju udziałem osób w wieku emerytalnym. Wartość środkowa wieku ludności (mediana) stale wzrasta, w 2021 r. wskaźnik ten wynosił 42,0 lata i w porównaniu z 2019 r. wydłużył się o prawie półtora roku. Wydłużanie życia miało wpływ na wartość współczynnika obciążenia demograficznego, który w ciągu ostatnich dwóch lat również wzrósł.

W latach 2019–2021 aktywność zawodowa ludności województwa systematycznie rosła, współczynnik aktywności zawodowej populacji w wieku produkcyjnym w omawianym okresie zwiększył się o 5,9 p. proc., a wskaźnik zatrudnienia o 5,6 p. proc. Wzrosła też liczba pracujących (w przeliczeniu na 1000 ludności). Liczba bezrobotnych zarejestrowanych zmniejszała się z roku na rok. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie warmińsko-mazurskim była jedną z najwyższych w kraju. W 2021 r. wyniosła 9,1%.

Wzrósł dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego w przeliczeniu na 1 osobę. Ponad połowę dochodu stanowiły dochody z pracy. W porównaniu z 2019 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie wzrosło o 18,0%. Przeciętne miesięczne świadczenie z ZUS wzrosło o 13,3%, a rolnicze o 10,2%.

W latach 2019–2021 systematycznie wzrastała nadwyżka dochodów gospodarstw domowych nad wydatkami, dzięki czemu gospodarstwa miały większe możliwości oszczędzania. Poprawiło się wyposażenie gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania zapewniające podstawowy standard życia. Zwiększył się udział gospodarstw posiadających zmywarkę do naczyń, samochód osobowy, komputer osobisty czy telefon komórkowy.

W okresie 2019–2021 odsetek korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej w województwie zmniejszył się, jednak nadal udział tych osób w województwie był najwyższy w kraju. Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci zmniejszyła się o prawie 1/3.

W województwie w przeliczeniu na 10 tys. ludności liczba lekarzy, pielęgniarek, położnych, farmaceutów i fizjoterapeutów była niższa niż przeciętnie w kraju. Wskaźnik wojewódzki wyższy niż w kraju odnotowano dla ratowników medycznych, a identyczny z krajowym - dla lekarzy dentyków. Zmniejszyła się liczba ludności przypadająca na 1 łóżko w szpitalach ogólnych i uplasowało to województwo na 5 pozycji w kraju. Dostępność placówek ambulatoryjnej służby zdrowia pozostała na zbliżonym poziomie. Liczba porad lekarskich udzielonych przez lekarzy w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej w przeliczeniu na 1 mieszkańca nie zmieniła się.

W latach 2019–2021 działalność placówek kulturalnych została ograniczona z powodu obostrzeń pandemicznych. O prawie ¼ zmniejszyła się liczba korzystających z zasobów bibliotecznych, wzrósł jednak wskaźnik wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika, plasując województwo na 6 pozycji w kraju. Liczba kin zwiększyła się o 3 placówki, niestety wskaźnik pokazujący relację liczby widzów na 1000 ludności zmniejszył się dwukrotnie (w kraju tak samo). Większość budynków użytkowanych przez instytucje kultury miała udogodnienia dla osób niepełnosprawnych.

Skutki pandemii miały także swoje odbicie w turystyce. W 2021 r. w województwie działało o 94 obiekty mniej niż przed dwoma laty. Liczba osób korzystających z noclegów w ciągu 2021 r. była o ⅓ mniejsza niż w 2019 r., a udzielonych noclegów było o ¼ mniej. Niewielkiemu obniżeniu uległ stopień wykorzystania miejsc noclegowych. O ile w 2021 r. w województwie wystąpił najmniejszy procentowy przyrost liczby turystów korzystających z noclegów i liczby udzielonych noclegów w porównaniu z innymi województwami, to rok wcześniej warmińsko-mazurskie było jednym z województw, które najsłabiej odczuły skutki Covid-19 pod względem wykorzystania bazy noclegowej.

Od 2017 r. notowano tendencję wzrostową cen towarów i usług konsumpcyjnych. W 2021 r. wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w porównaniu z poprzednim rokiem był wyższy niż średnio w kraju i uplasował warmińsko-mazurskie na 11 miejscu.

W latach 2019–2020 zasoby mieszkaniowe województwa zwiększyły się o 6,3 tys. lokali. W zasobach przeważały mieszkania zlokalizowane w miastach. Warunki mieszkaniowe uległy nieznacznej poprawie. Wzrosła przeciętna wielkość mieszkania (do 69,0 m²). Wzrosła również przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę. Mieszkania na wsi były o 21,3 m² większe niż w miastach, lecz pozostały bardziej zaludnione. Zmniejszyła się przeciętna liczba osób przypadających na 1 mieszkanie i 1 izbę. Wyposażenie mieszkań w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne pozostało na podobnym poziomie, a gaz sieciowy był nadal dostępny w co drugim mieszkaniu.

Na przestrzeni trzech lat w województwie oddano do użytkowania 18,2 tys. lokali mieszkalnych. W 2021 r. oddano o 1,3% więcej mieszkań niż w 2019 r. Mieszkania oddawane przez inwestorów były coraz większe. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego w 2021 r. wyniosła 91,9 m².

Analogicznie do lat poprzednich, w 2021 r. odnotowano w województwie kolejne inwestycje w obszarze infrastruktury techniczno-sanitarnej. W porównaniu z 2010 r. długość sieci wodociągowej rozdzielczej zwiększyła się. Wraz z rozwojem infrastruktury wodociągowej wzrasta systematycznie zagęszczenie sieci wodociągowej. Gęstość sieci kanalizacyjnej w przeliczeniu na 100 km² powierzchni również wzrosła. Obserwowany jest również wzrost inwestycji w obszarze infrastruktury systemu gazu ziemnego. W 2021 r. z sieci wodociągowej korzystało 95,1% mieszkańców województwa, kanalizacyjnej 75,1%, a z gazowej 42,8%.

Produkt krajowy brutto na mieszkańca stopniowo wzrastał z roku na rok. W 2020 r. PKB na mieszkańca w województwie był niższy prawie o ⅓ od średniej krajowej, co uplasowało warmińsko-mazurskie na czterdnastym miejscu w Polsce. Udział województwa w tworzeniu krajowej wartości PKB wyniósł 2,6%.

W latach 2019–2021 dochody i wydatki jednostek samorządu terytorialnego z roku na rok były coraz wyższe. Największe środki budżetowe znajdowały się w gestii samorządów gmin. W latach 2020–2021 budżety wszystkich rodzajów samorządów łącznie zamknęły rok nadwyżką, natomiast 2019 r. deficytem.

W województwie systematycznie wzrasta liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Według stanu na koniec 2021 r. do rejestru wpisanych było 140,8 tys. podmiotów gospodarczych, z czego 72,0% to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W stosunku do roku poprzedniego odnotowano wzrost zarejestrowanych podmiotów o 3,2%. W badanym okresie utrzymywała się przewaga liczby podmiotów nowo zarejestrowanych nad liczbą podmiotów wyrejestrowanych.

Executive summary

Determining the living conditions of the population is a multidimensional task. It includes demographic as well as social and economic factors. The situation on the labor market, the possibility of obtaining income, the price level of purchased goods and services, housing and municipal infrastructure and access to health care, culture and recreation are undoubtedly important for a good quality of life. The living conditions of the population in the region are influenced by local government policy and the national economic situation.

In 2010–2021, the population of Warmińsko-Mazurskie Voivodship systematically decreased, especially in the towns and among males. Decreased observed in the number of inhabitants was caused by the loss of migration of the voivodship's population, and in the years 2013, 2015, 2016 and 2018–2021 also by a negative natural increase, which intensified in the last two years due to the COVID-19 pandemic.

In the voivodship, as in the country, the ageing of the population is observed, which is indicated by the increase in the number of people in post-working age and the decrease in the number of people in pre-working and working age. However, compared to other voivodships, Warmińsko-Mazurskie is characterised by a high share of children and young people (0–17 years old) and one of the lower shares of people at the retirement age in the country. The average age of the population (median) is constantly increasing, in 2021 this indicator was 42.0 years and compared to 2019 it was almost a year and a half longer. Extending life has had an impact on the age dependency ratio, which has also increased over the past two years.

In years 2019–2021, the occupational activity of the voivodship's population increased steadily. Activity rate of the working age population increased by 5.9 percentage point at the time, and the employment rate by 5.6 percentage point. The number of employed persons (calculated per 1000 population) also increased. Year by year, the number of registered unemployed persons decreased. The registered unemployment rate in the Warmińsko-Mazurskie Voivodship was one of the highest in the country. In 2021, it amounted to 9.1%.

The available household income per capita increased. Employment income accounted for more than half of the available income. In comparison with 2019, average monthly wages and salaries increased by 18.0%. Average monthly benefits paid by the Social Insurance Institution increased by 13.3%, and agricultural benefit increased by 10.2%.

In years 2019–2021, the surplus of household incomes over expenditures systematically increased, so that the households had greater opportunities for saving. The equipment of households with durable goods ensuring a basic standard of living has improved. The share of households with a dishwasher, passenger car, personal computer or mobile phone increased.

In 2019–2021, the percentage of social assistance beneficiaries in the voivodship decreased, but the share of these people in the voivodship was still the highest in the country. The number of families receiving family allowances decreased by almost $\frac{1}{3}$.

In the voivodship, the number of doctors, nurses, midwives, pharmacists and physiotherapists per 10 thousand population was lower than the national average. The voivodship rate was higher than the national rate for emergency medical technicians, and the same as the national one for dentists. The number of population per bed in general hospitals decreased which placed the voivodship 5th in the country. The availability of out-patient health care facilities remained at a similar level. The number of consultations provided by doctors in out-patient health care per capita has not changed.

In 2019–2021, the activities of cultural institutions were limited due to pandemic restrictions. The number of users of library resources decreased by almost $\frac{1}{4}$, but the library borrowing rate per 1 reader increased, placing the voivodship on the 6th position in the country. The number of cinemas increased by 3, unfortunately indicator showing the ratio of the number of viewers per 1000 population decreased twice (the same in the country). Most of the buildings used by cultural institutions had facilities for the disabled.

The effects of the pandemic also affected tourism. In 2021, there were 94 fewer tourist facilities in the voivodship than two years ago. The number of tourists accommodated in 2021 was by $\frac{1}{3}$ less than in 2019, and the number of overnight stays was $\frac{1}{4}$ less. The occupancy rate of bed places has slightly decreased. While in 2021 in the voivodship there was the smallest percentage increase in the number of tourists accommodated and in the number of overnight stays compared to other voivodships, a year earlier Warmińsko-Mazurskie was one of the voivodships that were the least affected by the effects of Covid-19 in terms of the use of accommodation facilities.

Since 2017, an upward trend in the prices of consumer goods and services has been observed. In 2021, price index of consumer goods and services compared to the previous year was higher than the national average and placed Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 11th place.

In 2019–2020, the voivodship's dwelling stocks increased by 6.3 thousand premises. The stock was dominated by dwellings located in urban areas. Housing conditions improved slightly. The average size of dwelling increased to 69.0 m². The average useful floor area per person also increased. Dwellings in rural areas were 21.3 m² larger than dwellings in urban areas, but remained more populated. The average number of persons per dwelling and per room decreased. The equipment of dwellings with basic sanitary and technical installations remained at a similar level and gas from gas supply system was still available in every second flat.

Over the three years, 18.2 thousand dwellings were completed in Warmińsko-Mazurskie Voivodship. In 2021, 1.3% more dwellings were completed than in 2019. Dwellings completed by investors were increasingly larger. The average useful floor area of an dwelling completed in 2021 was 91.9 m².

Similarly to previous years, in 2021 further investments in the technical and sanitary infrastructure were recorded in the voivodship. Compared to 2010, the length of distribution water supply network has increased. With the development of water supply infrastructure, the density of water supply system is systematically increasing. The density of sewage network per 100 km² of total area has also increased. An increase in investment in natural gas system infrastructure is also observed. In 2021, 95.1% population of the voivodship used the water supply system, 75.1% the sewage system, and 42.8% the gas supply network.

Gross domestic product per capita has gradually increased year by year. In 2020, GDP per capita in the voivodship was lower by almost $\frac{1}{3}$ than the national average, which ranked Warmińsko-Mazurskie Voivodship in the 14th place in Poland. The share of the voivodship in creating the national GDP value amounted to 2.6%.

In the years 2019–2021, the revenue and expenditure of local government units were increasing year by year. The largest budget funds were in the responsibility of gminas local government. In 2020–2021, the budgets of all types of local governments together closed the year with a surplus, while 2019 closed with a deficit.

The number of economic entities registered in the REGON register systematically increasing in the voivodship. As at the end of 2021, 140.8 thousand economic entities were entered in the register, of which 72.0% are natural persons conducting economic activity. Compared to the previous year, there was an increase in registered entities by 3.2%. In the analyzed period, the number of newly registered entities prevailed over the number of deregistered entities.

Rozdział 1. Ludność i procesy demograficzne

Chapter 1. Population and demographic processes

W badaniach warunków życia ludności czynniki demograficzne oraz związane z nimi procesy mają zasadnicze znaczenie. Przede wszystkim umożliwiają dokonanie porównań w przekroju poszczególnych kategorii społecznych, które wyodrębniamy ze względu na płeć, wiek, miejsce zamieszkania czy stan cywilny. Tempo zmian w stanie i strukturze ludności wynikające m. in. ze zmian miejsca zamieszkania czy długości trwania życia to elementy, które wpływają nie tylko na charakter i zakres potrzeb społecznych (edukacja, ochrona zdrowia i zabezpieczenie społeczne, kultura oraz stan bezpieczeństwa), ale także stanowią istotny element np. w rozwoju budownictwa mieszkaniowego i zatrudnienia.

W 2021 r. w warmińsko-mazurskim na stałe zameldowanych było 1 374,7 tys. osób. Pod względem liczby mieszkańców warmińsko-mazurskie zajmuje 12 lokatę wśród województw. Liczba ludności województwa w porównaniu z 2019 r. zmniejszyła się o 48,0 tys. osób (o 3,4%).

Gęstość zaludnienia województwa odzwierciedla przestrzenne rozmieszczenie ludności. Województwo warmińsko-mazurskie razem z podlaskim jest województwem o najniższej gęstości zaludnienia. W analizowanych latach współczynnik ten obniżył się z niemal 59 osób/km² w 2019 r. do blisko 57 osób/km² w 2021 r. i był ponad dwukrotnie niższy niż w kraju (121 osób/km²). W 2021 r. w miastach województwa na 1 km² przypadało 1 320 osób, na wsi zaś 24 osoby.

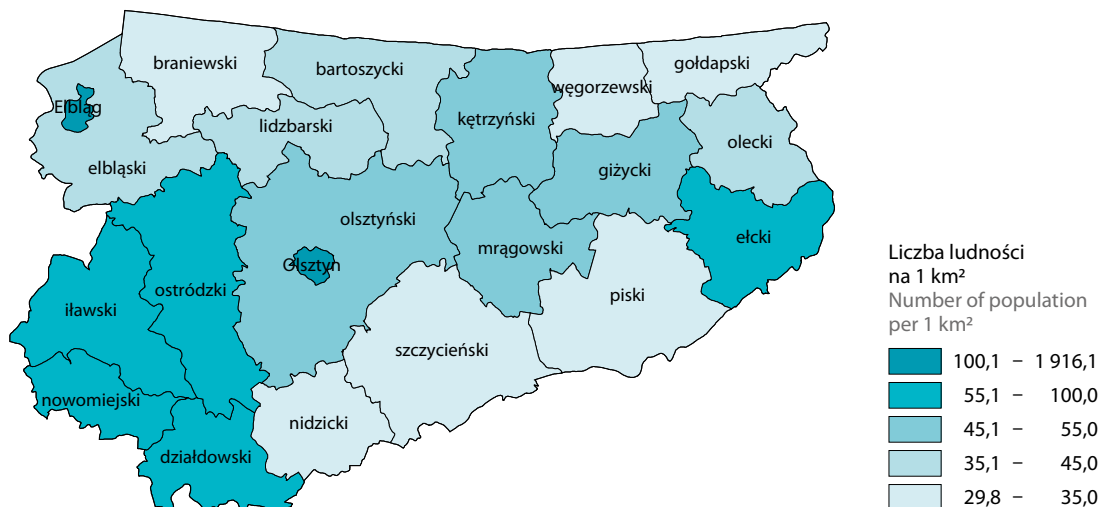
Nie licząc miast na prawach powiatu (Olsztyna i Elbląga) jedynie pięć powiatów (ełcki, działdowski, iławski, nowomiejski i ostródzki) charakteryzowało się gęstością zaludnienia wyższą od przeciętnej w województwie.

Mapa 1. Gęstość zaludnienia według powiatów w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 1. Population density by poviats in 2021

As of 31 December

Analizując zmiany w liczbie ludności miast i wsi w latach 2019–2021 zauważyć należy, że ubytek liczby ludności cechował się nieco większą dynamiką spadkową (o 0,1 p. proc.) w przypadku miast. Liczba ludności miejskiej w warmińsko-mazurskim zmniejszyła się o 3,4% (w Polsce spadek o 1,8%), na wsi zaś o 3,3% (w Polsce o 0,4%).

W okresie 2019–2021 wzrost liczby ludności zaobserwowano tylko w powiecie olsztyńskim, a największy ubytek ludności odnotowano w powiatach: braniewskim, węgorzewskim, kętrzyńskim, bartoszyckim i nidzickim oraz piskim i lidzbarskim.

W związku z niewielkimi zmianami w strukturze ludności województwa według miejsca zamieszkania wskaźnik urbanizacji zarówno w 2019 r., jak i w 2021 r. wyniósł 59,2%. W Polsce na koniec 2021 r. ludność miejska stanowiła 59,7%.

Tylko jeden powiat ziemski miał współczynnik urbanizacji powyżej średniej wojewódzkiej (ełcki – 67,8%), jeden na tym samym poziomie jak w województwie (piski – 59,2%), natomiast w pozostałych 17 powiatach wskaźnik był poniżej wartości przeciętnej. Najmniej ludności zamieszkałej w miastach było w powiecie nowomiejskim, olsztyńskim i elbląskim. W największym mieście województwa – w Olsztynie mieszkało 20,8% ogółu mieszkańców miast.

Współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn, zwiększył się z wartości 104,4 w 2019 r. do 104,7 w 2021 r., jednak nadal należał do najniższych w Polsce. W kraju współczynnik ten również wzrósł (do 106,9%). Przewaga liczebna kobiet występowała tylko w miastach – 110,4, natomiast na wsi sytuacja była odwrotna i na 100 mężczyzn przypadało 97 kobiet. W Polsce przewagę liczebną kobiet nad mężczyznami odnotowano zarówno w miastach, jak i na wsi.

Wpływ na wartość współczynnika feminizacji w poszczególnych grupach wiekowych mają różnice w liczbie mężczyzn i kobiet występujące w tych grupach. W 2021 r. przewagę liczby mężczyzn nad liczbą kobiet zanotowano w przedziale wiekowym od 0 do 50 lat, a współczynnik feminizacji w tej grupie wieku osiągnął wartość 95,0. Niski wskaźnik – 92,5 przypadł na ludność w wieku tzw. matrymonialnym (19–30 lat). Przewaga liczebna kobiet nad mężczyznami wystąpiła dopiero w grupie wieku 51 lat i więcej, dla której współczynnik feminizacji wyniósł 125,1. W przypadku mieszkańców miast przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn wystąpiła w grupie wieku 48 lat i więcej, natomiast wśród mieszkańców wsi dopiero w grupie wieku od 66 lat, co pokazuje, że niezależnie od miejsca zamieszkania przewaga jednej płci nad drugą zmienia się wraz z wiekiem.

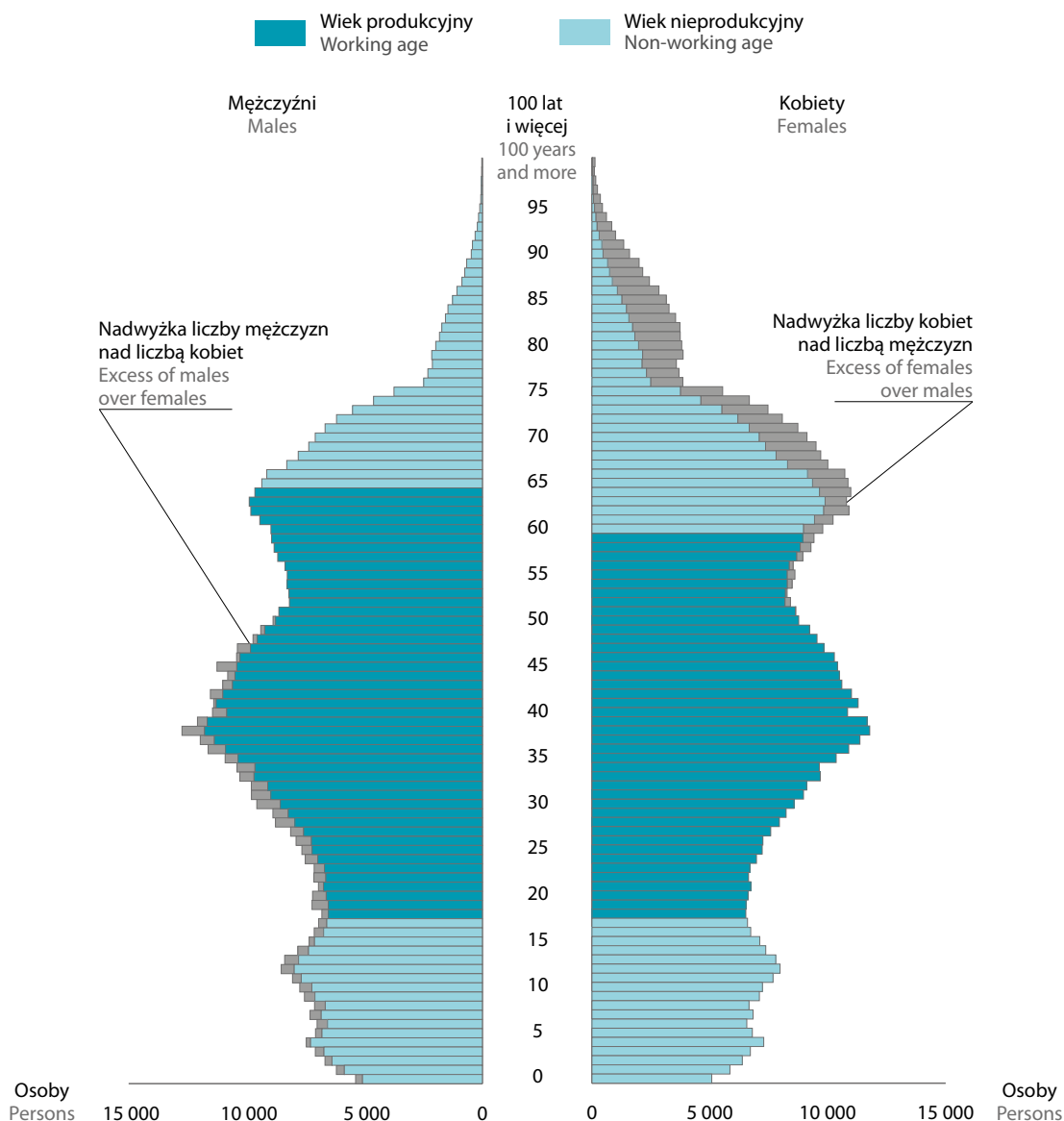
W województwie, podobnie jak w kraju, następuje proces starzenia się społeczeństwa. Wskazuje na to wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (emerytalnym) oraz zmniejszanie się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzieży). W 2021 r. w porównaniu z 2019 r. liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 3,3%, a liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 2,0%. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym należał do niższych w kraju (poniżej przeciętnej), jednak w ciągu dwóch lat zwiększył się o 1,4 p. proc. i w końcu 2021 r. wyniósł 21,9%. Uplasowało to województwo na 6 pozycji w kraju. Najwyższy wskaźnik odnotowano w województwie łódzkim i świętokrzyskim. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku przedstawiała się odmiennie dla mężczyzn i kobiet. Biorąc pod uwagę wiek przedprodukcyjny i produkcyjny – większy był udział mężczyzn, natomiast wśród ludności w wieku poprodukcyjnym ponad dwukrotnie większy był udział kobiet.

Wykres 1. Ludność według płci i wieku w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 1. Population by sex and age in 2021

As of 31 December

Różnice w strukturze wiekowej zaobserwowano także ze względu na miejsce zamieszkania. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym był większy na wsi, natomiast w miastach większy był udział ludności w wieku poprodukcyjnym.

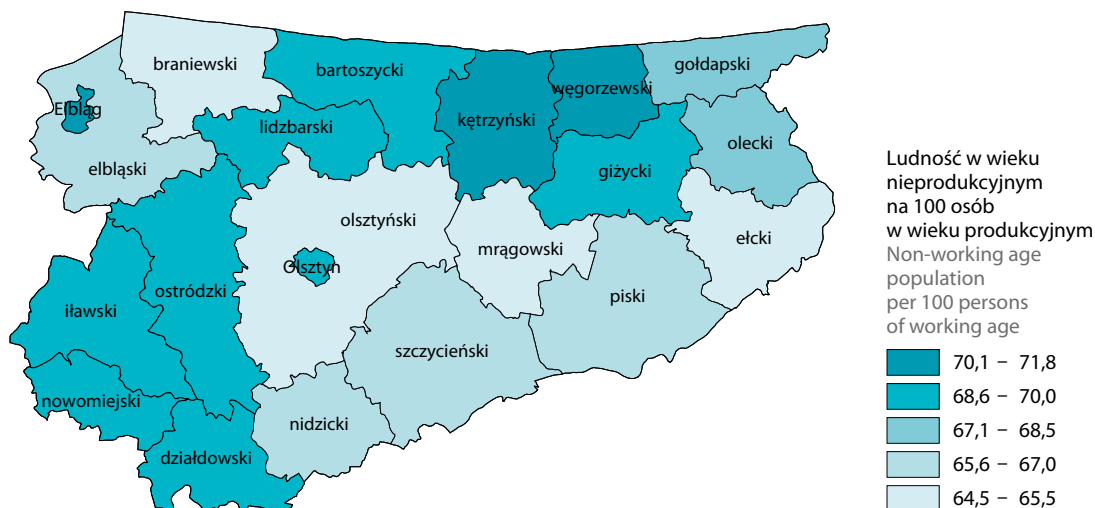
Ważną kategorią z punktu widzenia przemian demograficznych, również związaną ze starzeniem społeczeństwa, jest kształtowanie współczynnika obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym). W warmińsko-mazurskim omawiany współczynnik w analizowanych latach wzrósł z 63,3 do 67,9. W Polsce był nieco wyższy i w 2021r. wyniósł 69,3. Współczynnik ten był wyższy w przypadku kobiet i mieszkańców miast. Wśród powiatów najniższy współczynnik zanotowano w powiecie olsztyńskim i ełckim, a najwyższy w Olsztynie.

Mapa 2. Współczynnik obciążenia demograficznego według powiatów w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 2. Age dependency ratio by poviats in 2021

As of 31 December

W województwie w 2021 r. zawarto 5,6 tys. małżeństw, tj. o 11,8% mniej niż w 2019 r., natomiast w kraju liczba małżeństw była niższa o 8,2%. Ponad połowa małżeństw w 2021 r. została zawarta w miastach. Współczynnik zawartych małżeństw na 1000 ludności wyniósł 4,06 (w 2019 r. 4,46) i był to najniższy współczynnik wśród województw, przy przeciętnej wartości w kraju na poziomie 4,43. Częstość zawieranych małżeństw była nieco wyższa w miastach (4,12) niż na wsi (3,97).

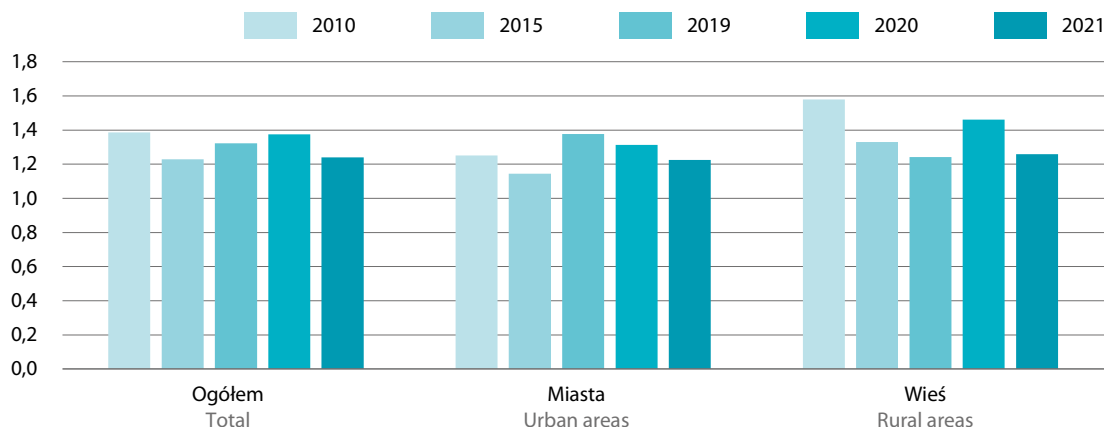
W ciągu ostatnich lat wzrósł wiek nowożeńców. W 2021 r. wśród kobiet wiek środkowy zawierania małżeństwa wyniósł 28,9 lat, wśród mężczyzn – 31,3 lata.

W latach 2019–2021 zmniejszyła się liczba rozwodów. W 2021 r. sądy orzekły o 323 rozwody mniej, natomiast liczba separacji zmniejszyła się o 12. Na każde 1000 nowo zawartych małżeństw orzeczeniem sądu rozwiązano 424 małżeństwa (w kraju 361). Intensywność rozwodów w miastach była prawie dwukrotnie wyższa niż na wsi. Liczba rozwodów na 1000 ludności wyniosła 1,72 (w 2019 r. – 1,89). Wyższy wskaźnik odnotowano jeszcze w trzech województwach: zachodniopomorskim, kujawsko-pomorskim i dolnośląskim. Wskaźnik intensywności orzeczonych separacji, wyrażony liczbą separacji na 10 tys. zawartych małżeństw, wyniósł 54 (o 12 mniej niż w 2019 r.).

Liczba i struktura kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat) jest ważnym czynnikiem wpływającym na liczbę urodzeń. Odsetek kobiet w wieku rozrodczym w 2021 r. wyniósł 44,2% i był o 1,4 p. proc. niższy niż dwa lata wcześniej. Współczynnik płodności wyrażony liczbą urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku rozrodczym zmniejszył się do 33,7. Niekorzystne zmiany współczynnika zaszły we wszystkich grupach wiekowych, a największe wśród kobiet w wieku: 35–39 lat oraz 30–34 lata.

Współczynnik dzietności wyrażający średnią liczbę dzieci urodzonych przez kobietę w ciągu całego okresu rozrodczego, tj. w wieku 15–49 lat, obniżył się z 1,322 w 2019 r. do 1,240 w 2021 r. Na obszarach miejskich omawiany współczynnik był wyższy od przeciętnego w województwie. W stosunku do stanu sprzed dwóch lat obserwuje się spadek dzietności w miastach i niewielki wzrost na wsi.

Wykres 2. Współczynnik dzietności
Chart 2. Total fertility rate

Opisany powyżej poziom reprodukcji w województwie nie zapewniał prostej zastępowalności pokoleń. Korzystną sytuację demograficzną określa współczynnik kształtujący się na poziomie 2,10–2,15, kiedy na 10 kobiet w wieku 15–49 lat przypada średnio 21 dzieci.

W okresie 2019–2021 liczba urodzeń żywych zmniejszyła się o 18,4% (w kraju o 11,6%). W 2021 r. urodziło się 10,5 tys. dzieci, a współczynnik urodzeń żywych wyniósł 7,64 – o 1,41 mniej niż w 2019 r. Współczynnik urodzeń żywych w na wsi był wyższy niż w miastach.

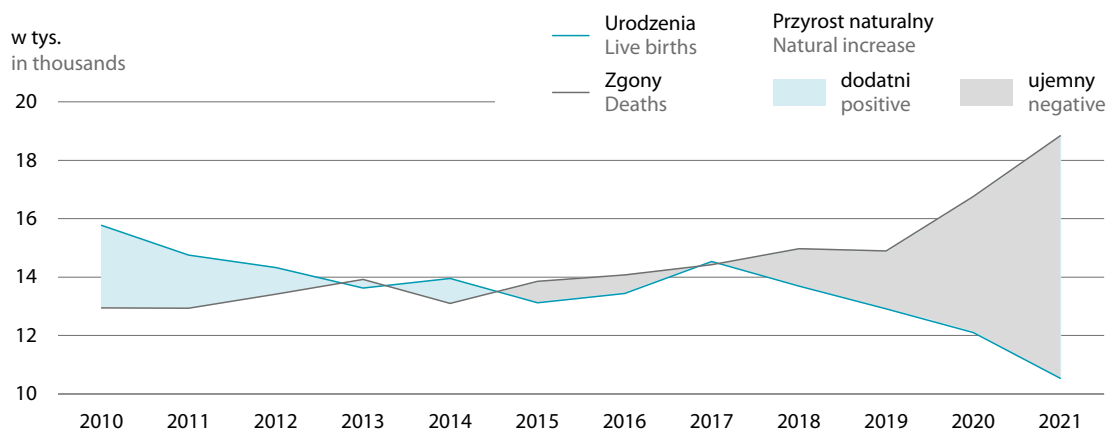
Zgony, obok urodzeń, w sposób bezpośredni określają wielkość przyrostu naturalnego. Wpływ pandemii Covid-19, spowodowanej rozprzestrzenianiem się choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2, był bezpośrednią przyczyną wzrostu umieralności. W 2021 r. zmarło 18,8 tys. ludności – o 26,5% więcej niż w 2019 r. (w kraju o 26,8%). W 2021 r. na 1000 ludności województwa odnotowano 13,65 zgonów (w kraju 13,68). Współczynnik zgonów dla mieszkańców miast był wyższy niż na wsi.

Śmiertelność niemowląt (dzieci do 1 roku życia) w województwie w analizowanym okresie obniżyła się i wyniosła 51 dzieci. Współczynnik zgonów mierzony liczbą zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych wzrósł do 4,84 w 2021 r. W Polsce w 2021 r. współczynnik kształtował się na poziomie 3,94.

W 2021 r. najczęstszymi przyczynami zgonów w warmińsko-mazurskim były choroby układu krążenia, nowotwory oraz COVID-19. Choroby układu krążenia doprowadziły do 26,3% zgonów (dwa lata wcześniej było o 8,9 p. proc. więcej). W przeliczeniu na 10 tys. ludności w warmińsko-mazurskim przypadało 36 zgonów spowodowanych tą przyczyną, wobec 48 w kraju. Odsetek zgonów z powodu chorób nowotworowych wyniósł 19,9% (7,5 p. proc. mniej niż w 2019 r.). Na 10 tys. ludności zarówno w województwie, jak i w kraju przypadało 27 zgonów wywołanych tą przyczyną. COVID-19 był bezpośrednią przyczyną 18,3% zgonów w województwie (w kraju 17,9%). W porównaniu ze stanem sprzed roku udział zgonów z tej przyczyny zwiększył się dwukrotnie. Na 10 tys. ludności przypadało 25 zgonów, uplasowało to warmińsko-mazurskie na 9 pozycji wśród województw. Najniższy wskaźnik umieralności z powodu COVID-19 odnotowano w małopolskim i pomorskim (20 zgonów na 10 tys. mieszkańców), a najwyższy w podlaskim, lubelskim i śląskim (29 zgonów).

Niekorzystna sytuacja w zakresie umieralności oraz niski poziom urodzeń w latach 2019–2021 pogłębił przewagę liczby zgonów nad liczbą urodzeń. W 2021 r. ujemny przyrost naturalny odnotowano we wszystkich województwach, a warmińsko-mazurskie należało do grupy 7 województw z największym ubytkiem rzeczywistym ludności na 1000 mieszkańców. Współczynnik ten w okresie 2019–2021 obniżył się z -1,39 do -6,01. Najwyższą wartość współczynnika ubytku naturalnego odnotowano w świętokrzyskim, a najniższą w pomorskim i małopolskim.

Wykres 3. Ruch naturalny ludności
Chart 3. Vital statistics of population

W 2021 r. w województwie we wszystkich powiatach zanotowano ujemny przyrost naturalny (przed dwoma laty w czterech). Współczynnik przyrostu naturalnego najniższe wartości osiągnął w Elblągu, w powiecie węgorzewskim i mrągowskim, a najwyższe w Olsztynie, powiecie olsztyńskim i ełckim.

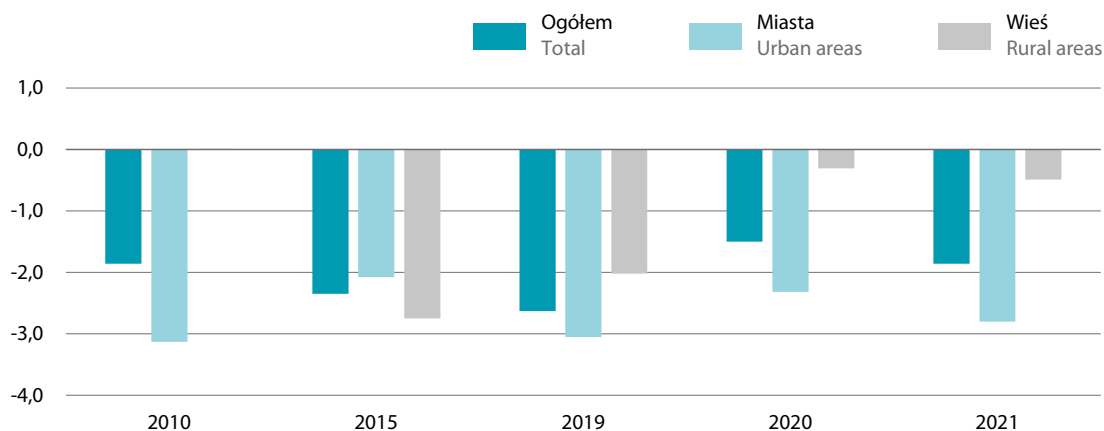
Mapa 3. Ubytek naturalny ludności według powiatów w 2021 r.
Map 3. Natural decrease by powiats in 2021

Migracje są m. in. wypadkową sytuacji społeczno-ekonomicznej danego obszaru. Oprócz urodzeń i zgonów są bardzo ważnym czynnikiem rozstrzygającym o zmianach w liczbie, strukturze i rozmieszczeniu ludności.

W latach 2019–2021 w warmińsko-mazurskim odnotowano ujemne saldo migracji stałej. Oznacza to, że liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego przewyższała liczbę osób zameldowanych na stałe. W 2021 r. przewagę odpływu ludności nad napływem zarejestrowano zarówno w ruchu migracyjnym wewnętrznym, jak i zagranicznym. Zjawisko to potwierdzają wskaźniki natężenia przeliczone na 1000 ludności. W okresie 2019–2021 wskaźnik ten był zdecydowanie mniej korzystny w miastach niż na wsi.

Wykres 4. Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności
 Chart 4. Net migration of population for permanent residence per 1000 population

Wpływ na ujemne saldo migracji w województwie mają przede wszystkim migracje wewnętrzne, w wyniku których w 2021 r. liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 2,6 tys. ludności (1,4 tys. kobiet i 1,1 tys. mężczyzn). Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności wyniosło -1,73. W ruchu wewnętrznym, zarówno wśród osób zameldowanych, jak i wymeldowanych, większość stanowiła ludność przenosząca się w ramach województwa. Ponad połowa osób, które przybyły do warmińsko-mazurskiego to osoby w wieku 20–44 lata. Wśród osób, które wyjechały z województwa, ludność w wieku 20–44 lata stanowiła 64,6%.

W 2021 r. 19 powiatów województwa odnotowało spadek ludności w wyniku ruchów migracyjnych. Największe wyludnienie zaobserwowano w powiecie bartoszyckim oraz w kętrzyńskim. W obrębie województwa dodatnim saldem migracji wyróżniły się dwa powiaty – olsztyński i elcki.

Mapa 4. Saldo migracji ludności na pobyt stały według powiatów w 2021 r.
 Map 4. Net migration of population for permanent residence by powiats in 2021

Mieszkańcy warmińsko-mazurskiego najczęściej przenosili się do województwa pomorskiego oraz mazowieckiego. W 2021 r. do tych dwóch województw wyjechało 3,8 tys. osób (o 23,7% mniej niż w 2019 r.).

Rozdział 2. Sytuacja na rynku pracy

Chapter 2. Situation on the labour market

Dostęp do pracy jest jednym z głównych czynników warunkujących jakość życia społeczeństwa. Analiza sytuacji na rynku pracy dostarcza informacji o zasobach siły roboczej, wolnych miejscach pracy, pokazuje rozmiary aktywności i bierności ekonomicznej ludności, a także warunki pracy jakie stwarzają pracodawcy.

Charakterystykę rynku pracy przeprowadzono na podstawie wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), a także danych sprawozdawczych dotyczących pracujących, warunków pracy i zarejestrowanych bezrobotnych.

Pracujący i bezrobotni tworzą na rynku pracy grupę osób aktywnych zawodowo. Reprezentacyjne badanie BAEL wykazało, iż w 2021 r. w województwie warmińsko-mazurskim aktywnych zawodowo w wieku 18–89 lat było 594 tys. osób, czyli o 25 tys. mniej niż w 2019 r. Ponad połowa populacji czynnych zawodowo to mężczyźni (55,9%). Ponad połowa osób aktywnych na rynku pracy zamieszkiwała obszary miejskie (57,9%).

Wykres 5. Struktura ludności w wieku 15–89 lat według aktywności ekonomicznej^a w 2021 r.
Chart 5. Structure of population aged 15–89 by economic activity^a in 2021

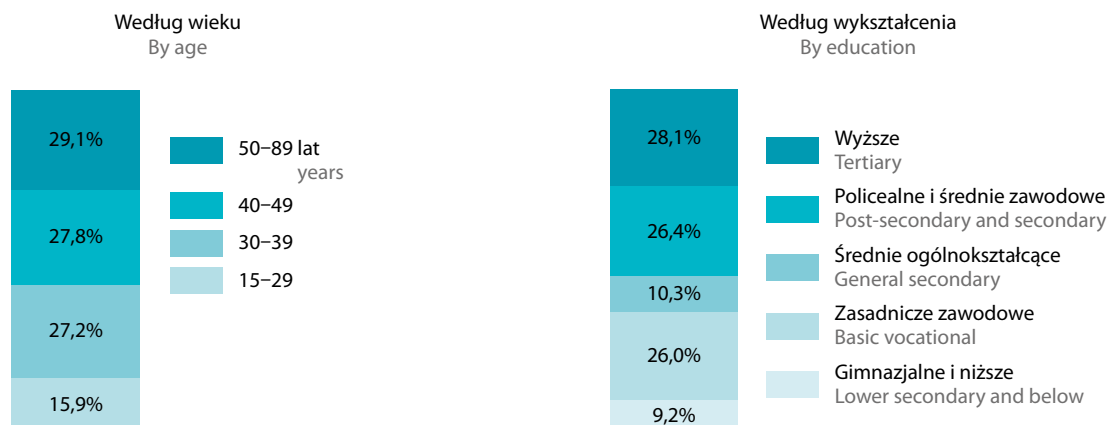
Współczynnik aktywności zawodowej, wyrażający udział osób aktywnych zawodowo w liczbie ludności w wieku 15–89 lat, wyniósł w 2021 r. 55,2% i od 2019 r. zwiększył się o 2,9 p. proc. W kraju współczynnik ten był wyższy – 57,8%. W 2021 r. 63,6% mężczyzn (w wieku 15–89 lat) było aktywnych zawodowo, w przypadku kobiet współczynnik ten był niższy i wyniósł 47,2%.

Obciążenie osób aktywnych na rynku pracy osobami biernymi zawodowo zmalało. W 2021 r. na 1000 osób czynnych zawodowo przypadało 876 osób biernych zawodowo (w 2019 r. – 976). W kraju również zanotowano spadek (z 848 osób w 2019 r. do 792 osób w 2021 r.).

Wśród aktywnych zawodowo w 2021 r. dominowali pracujący (96,6%), których liczba od 2019 r. zwiększyła się o 4,4%. Wskaźnik zatrudnienia, liczony stosunkiem pracujących do liczby ludności w wieku 15–89 lat, był wyższy dla mężczyzn (61,7%) niż kobiet (45,4%).

Struktura pracujących według wieku pokazuje, że najwięcej osób wśród pracujących osiągnęło wiek 50–89 lat (29,1%). Udział grup wiekowych 30–39 lat oraz 40–49 lat łącznie przekroczył poziom 27%. Wśród pracujących przeważały osoby z wykształceniem wyższym (28,1%) Najmniej było osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, choć ich odsetek w porównaniu z 2019 r. zwiększył się. Wzrost odsetka wystąpił również wśród pracujących z wykształceniem średnim ogólnokształcącym.

Wykres 6. Struktura pracujących^a w 2021 r.
 Chart 6. Structure of employed persons^a in 2021

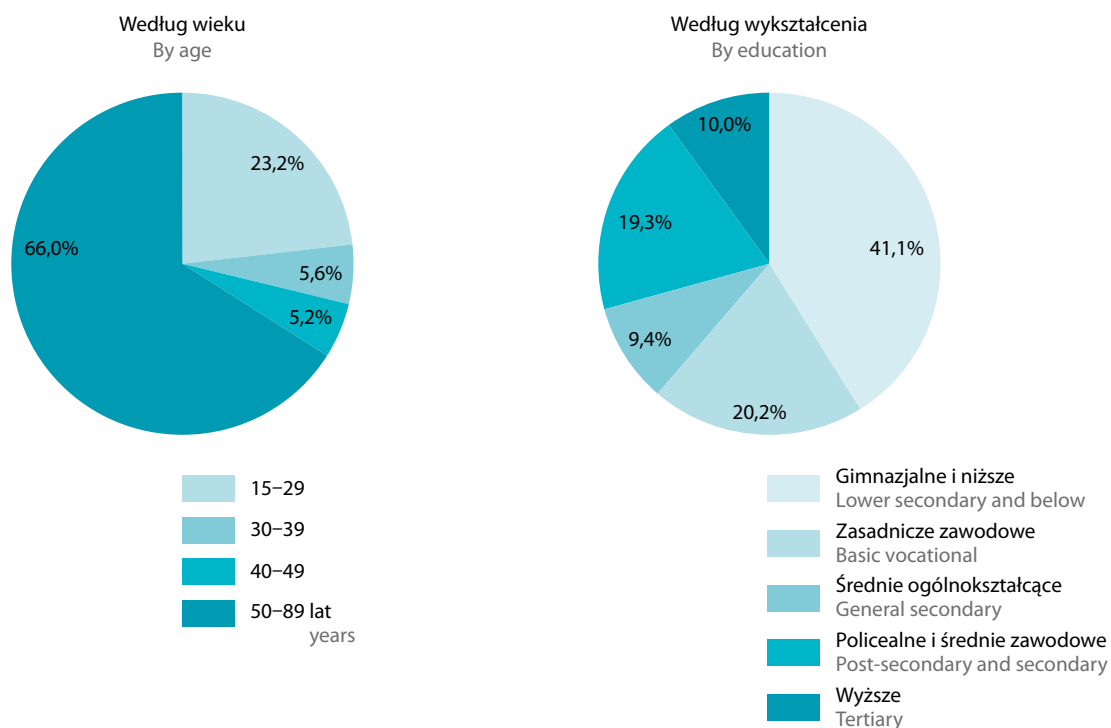
^a Według BAEL.
^a By LFS.

Na przestrzeni analizowanych lat w województwie zmiany zaszły także wśród osób bezrobotnych. Zbiorowość ta według BAEL w 2021 r. osiągnęła poziom 21 tys. osób. W porównaniu z 2019 r. liczba bezrobotnych była wyższa o 10,5%.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności informują również o bierności zawodowej. Niemal połowa, bo 44,8% osób w wieku 15–89 lat nie pracowało, nie poszukiwało pracy bądź szukało pracy, ale nie było gotowe do jej podjęcia. Ponad połowa z nich mieszkała w miastach (59,1%).

Liczba osób biernych zawodowo w porównaniu z 2019 r. zmniejszyła się (o 6,9%). Spadek dotyczył populacji mężczyzn (o 7,4%) i kobiet (o 6,7%). Struktura biernych zawodowo według wykształcenia pokazała, że osoby o niższym wykształceniu częściej niż osoby lepiej wykształcone nie pracowały i nie poszukiwały zatrudnienia. Wśród biernych zawodowo w 2021 r. przeważały osoby w wieku 50–89 lat (66,1%). Dużą grupę pod względem liczebności stanowiły również osoby, które osiągnęły 15–29 lat (23,2%).

Wykres 7. Struktura biernych zawodowo^a w 2021 r.
 Chart 7. Structure of economically inactive persons^a in 2021

^a Według BAEL.
^a By LFS.

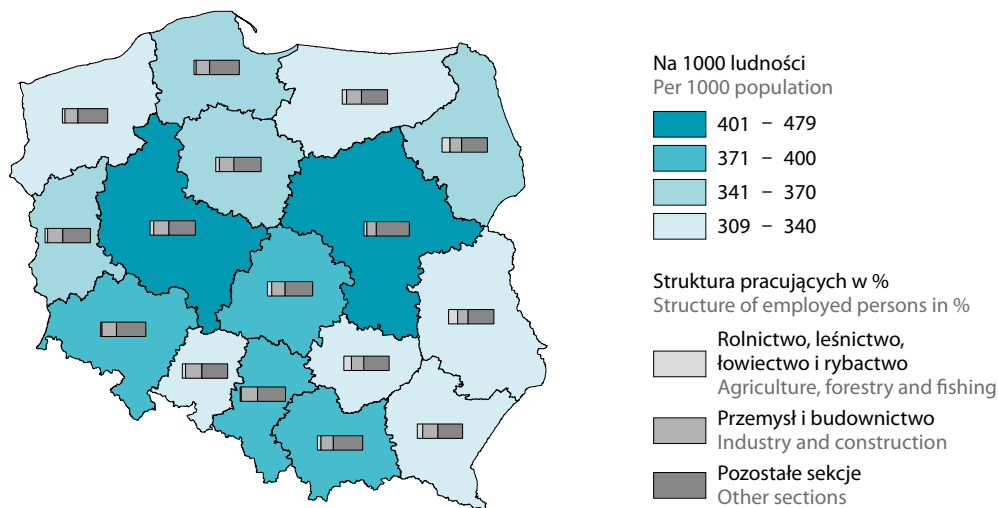
Z wiekiem osób niezaangażowanych na rynku pracy powiązane były główne przyczyny bierności: osiągnięcie wieku emerytalnego (48,3%) oraz nauka i uzupełnianie kwalifikacji (22,1%). Choroba i niepełnosprawność były powodem braku aktywności dla 12,0% populacji biernych. Z powodów osobistych lub rodzinnych nie pracowało 8,5% osób, z czego większość to kobiety.

Jednym z wyznaczników sytuacji na rynku pracy jest liczba osób pracujących. Źródłem informacji o warunkach i przemianach na wojewódzkim rynku pracy są m. in. roczne sprawozdania GUS, według których liczba pracujących (według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności) zmalała od 2019 r. o 7,5% i w 2021 r. osiągnęła pułap 424,4 tys. osób.

Większość z 424,4 tys. osób pracowało w 2021 r. w sektorze prywatnym (76,0%). W porównaniu z 2019 r. zmniejszyła się zarówno liczba osób pracujących w sektorze prywatnym (o 9,3%), jak i publicznym (o 1,2%).

Warmińsko-mazurskie w 2021 r. znajdowało się na ostatnim miejscu w Polsce pod względem liczby pracujących na 1000 ludności. Trzy pierwsze miejsca zajmowały województwa mazowieckie, wielkopolskie i dolnośląskie.

Mapa 5. Pracujący w 2021 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 5. Employed persons in 2021
 As of 31 December

Struktura pracujących w województwie według grup sekcji wskazuje na różnicę w stosunku do kraju w zakresie udziału pracujących w przemyśle i budownictwie (wyższy niż w kraju o 3,5 p. proc.) oraz w usługach (niższy od krajowego o 5,3 p. proc.). Udział pracujących w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie utrzymywał się w 2021 r. na zbliżonym poziomie (wyższy niż w kraju o 1,8 p. proc.).

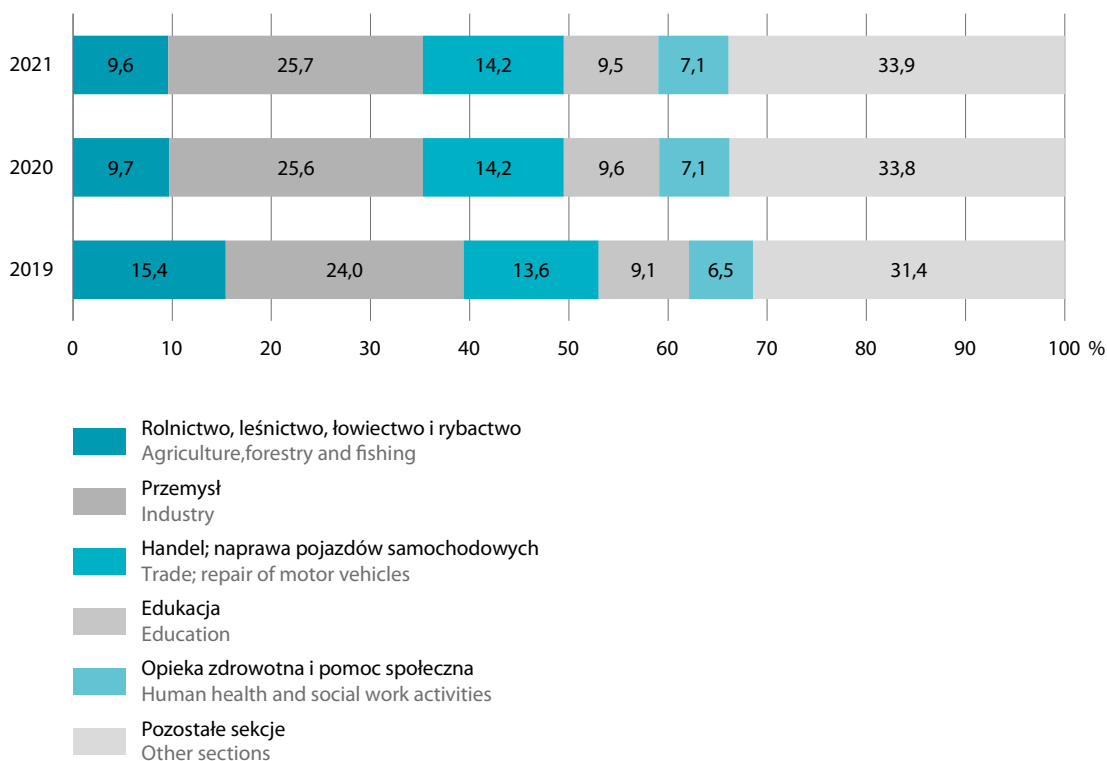
Od 2019 r. spadek liczby pracujących nastąpił w większości sekcji. W przemyśle liczba pracujących zmniejszyła się o 0,9%, natomiast w budownictwie wystąpił wzrost o 1,9%. W usługach zanotowano spadek o 1,5% (spadek m. in. w administrowaniu i działalności wspierającej o 14,9%, handlu; naprawie pojazdów samochodowych o 3,6%, edukacji o 2,8%, transporcie i gospodarce magazynowej o 1,9%, wzrost natomiast w informacji i komunikacji o 13,1%, działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej o 7,0%, działalności finansowej i ubezpieczeniowej o 3,0%, zakwaterowaniu i gastronomii o 2,7%). Grupa osób pracujących w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie zmniejszyła się w porównaniu z 2019 r. o 42,4%.

Wykres 8. Struktura pracujących według wybranych sekcji PKD

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 8. Structure of employed persons by selected PKD sections

As of 31 December

Liczba pracujących (według siedziby jednostki macierzystej) w województwie na koniec 2021 r. wyniosła 377,3 tys. osób. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (76,8%). Drugą pod względem wielkości grupę stanowili właściciele, współwłaściciele i pomagający członkowie ich rodzin (22,9%).

Na koniec 2021 r. w województwie najwyższą liczbę pracujących^a zanotowano w Olsztynie, zaraz za nim znalazł się Elbląg oraz powiaty olsztyński i iławski. W porównaniu z 2019 r. liczba pracujących zmniejszyła się we wszystkich powiatach. Najwyższy spadek odnotowano w powiecie bartoszyckim (o 25,8%), a także w węgorzewskim (o 23,4%). Najmniejszy spadek liczby pracujących był w Olsztynie oraz w powiatach nidzickim i olsztyńskim.

Przewaga pracujących w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo w 2021 r. wystąpiła w powiecie nowomiejskim. W przemyśle i budownictwie najwięcej osób pracowało w powiecie iławskim, natomiast w usługach najwięcej osób pracowało w Olsztynie.

W województwie warmińsko-mazurskim w 2021 r. zanotowano znaczny ruch zatrudnionych. Do pracy przyjęto 43,1 tys. osób, czyli o 19,9% osób mniej niż w 2019 r. Liczba zwolnionych z pracy była niższa niż przyjętych do pracy, była również niższa niż w 2019 r. (o 18,9%).

W 2021 r. powstało 13,4 tys. nowych miejsc pracy tj. o 5,0% mniej w porównaniu z 2019 r., zlikwidowano natomiast 6,8 tys. (mniej o 17,1% niż w 2019 r.). Na koniec 2021 r. było 2,5 tys. wolnych miejsc pracy. Nowe miejsca pracy utworzono przede wszystkim w podmiotach prowadzących działalność przemysłową, budowlaną i handlową. Wskaźnik niewykorzystania wolnych miejsc pracy wynosił w 2021 r. 0,75% i był niższy od średniego w kraju (1,10%).

^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, łącznie z rolnictwem indywidualnym.

Istotny wpływ na jakość warunków życia ludności mają zagwarantowane przez pracodawców odpowiednie warunki pracy. Wyniki badań pokazują, iż w zakładach pracy objętych badaniem w 2021 r., zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia było 8,0 tys. osób (średnio 48 osób na 1000 pracujących), w tym 1,9 tys. kobiet. Czynniki obniżające jakość pracy badane są w trzech głównych grupach: zagrożenia związane ze środowiskiem pracy, czynniki związane z uciążliwością pracy i z czynnikami mechanicznymi. W 2021 r. 57,3% populacji pracujących w warunkach zagrożenia narażonych było na szkodliwe czynniki środowiska pracy, 24,2% na niebezpieczeństwa związane z maszynami szczególnie niebezpiecznymi, natomiast pozostali (18,5%) na zagrożenia związane z uciążliwością pracy.

Spśród czynników związanych ze środowiskiem pracy największe zagrożenie stanowił hałas, którym zagrożonych było 72,0% zatrudnionych. Kolejnymi pod względem częstości występowania czynnikami szkodliwymi były czynniki biologiczne (9,7%), substancje chemiczne (5,0%) i pyły rakotwórcze (4,0%).

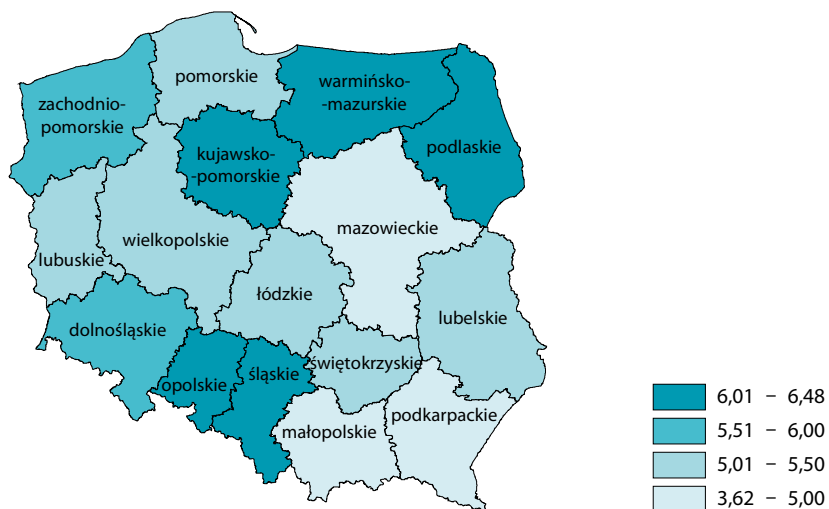
W 2021 r. zanotowano 84 przypadki zachorowań na choroby zawodowe, w tym 83,3% to zachorowania na choroby zakaźne lub pasożytnicze (albo ich następstwa). Pozostałe to m. in. choroby narządu głosu, przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego, choroby układu ruchu oraz ubytek słuchu.

Liczba stwierdzonych chorób zawodowych zmniejszyła się w porównaniu z 2019 r. o 36,8%. Zmalała liczba zachorowań na choroby obwodowego układu nerwowego oraz trwały ubytek słuchu, choroby zakaźne lub pasożytnicze, wzrosła natomiast liczba zachorowań na przewlekłe choroby narządu głosu.

Kolejnym czynnikiem oddziałującym negatywnie na jakość warunków pracy są wypadki przy pracy. W województwie w 2021 r. wydarzyło się 2,4 tys. wypadków przy pracy, w których poszkodowanych zostało 2,4 tys. osób (w tym 0,9 tys. kobiet). Wypadkom ulegali najczęściej pracujący w przemyśle, a także w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych. Najbardziej niebezpieczna okazała się praca wykonywana przez osoby poszkodowane z czterech grup zawodowych: robotników przemysłowych i rzemieślników (27,5% poszkodowanych), operatorów i monterów maszyn i urządzeń (16,7%), pracowników usług i sprzedawców (12,9%) oraz pracowników wykonujących prace proste (12,1%). W wyniku zaistniałych wypadków, liczba dni niezdolności do pracy na jednego poszkodowanego w omawianym okresie wyniosła 44.

Warmińsko-mazurskie było w 2021 r. wśród województw o najwyższej liczbie poszkodowanych w wypadkach przy pracy na 1000 pracujących (wraz z województwem podlaskim i opolskim). Najmniejszą liczbę poszkodowanych odnotowano w województwie mazowieckim, zaraz za nim znalazło się małopolskie. W 2021 r. wypłacono 1 773 jednorazowe odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych na łączną kwotę 10 442,2 tys. zł.

Mapa 6. Poszkodowani w wypadkach przy pracy na 1000 pracujących w 2021 r.
Map 6. Persons injured in accidents at work per 1000 employed persons in 2021

Stan bezczynności zawodowej osób zdolnych do pracy i gotowych do jej podjęcia jest negatywnym zjawiskiem społecznym, jak i gospodarczym. Oznacza z jednej strony niemożność uzyskiwania dochodów z pracy, które są podstawą egzystencji, a z drugiej niedopasowanie wielkości zasobów pracy z liczbą miejsc pracy.

Od momentu powstania województwa stopa bezrobocia rejestrowanego utrzymywała się na najwyższym poziomie w kraju. Od 2020 r. jest na drugim miejscu, najwyższą stopę w kraju miało podkarpackie. W 2021 r. wskaźnik wyniósł 9,1%, w kraju – 5,8%. Powiatami o najwyższej stopie bezrobocia rejestrowanego w 2021 r. były bartoszycki i kętrzyński (po 19,8%). Najniższą stopę bezrobocia zanotowano w Olsztynie (2,2%) oraz w powiecie iławskim (4,2%).

Mapa 7. Stopa bezrobocia według powiatów w 2021 r.

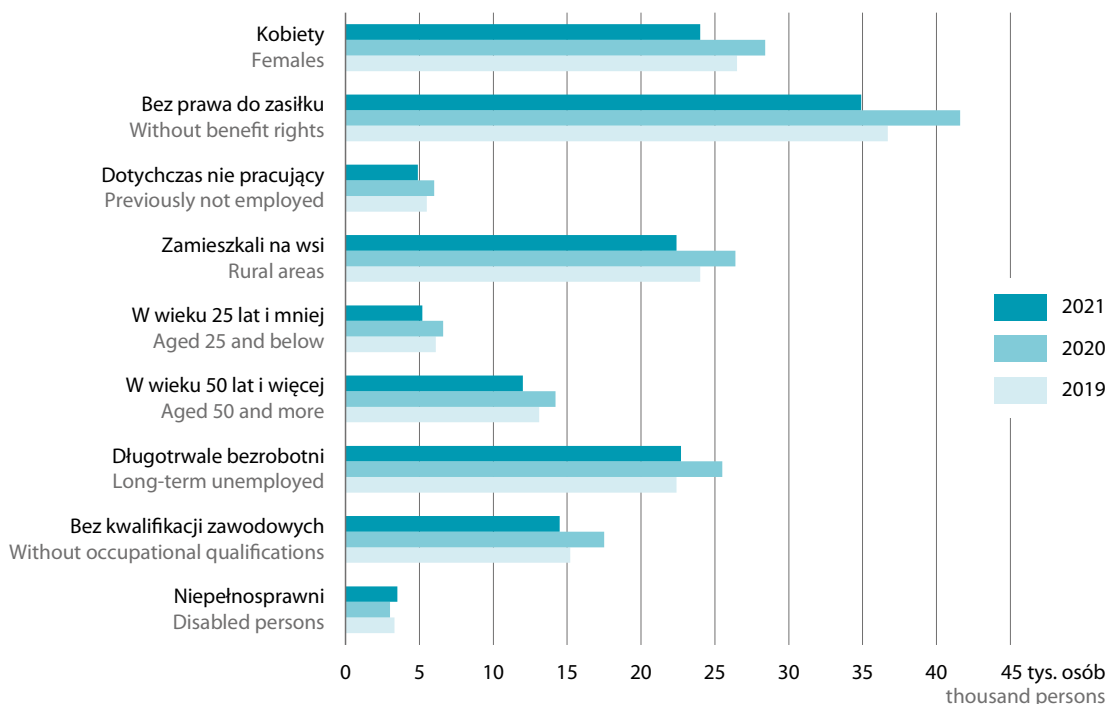
Stan w dniu 31 grudnia
Map 7. Unemployment rate by powiat in 2021
As of 31 December

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w końcu grudnia 2021 r. wyniosła 42,6 tys. osób (4,8% ogółu bezrobotnych w kraju) i była niższa o 6,9% od notowanej na koniec 2019 r. Spadek dotyczył zarówno populacji mężczyzn, jak i kobiet, jednak odsetek bezrobotnych kobiet przewyższał odsetek mężczyzn i był wyższy w większości powiatów w województwie (m. in. w działdowskim o 24,4 p. proc., gołdapskim o 23,0 p. proc. i iławskim o 21,5 p. proc.).

W szczególnej sytuacji na rynku pracy były m. in. osoby w wieku do 25 lat i powyżej 50 roku życia, a także długotrwale bezrobotni oraz niepełnosprawni. Bez prawa do zasiłku w 2021 r. pozostawało 81,9% bezrobotnych. Odsetek ten od 2019 r. zwiększył się o 1,6 p. proc. W województwie najwyższy odsetek bezrobotnych bez prawa do zasiłku wystąpił w powiecie nowomiejskim (87,7%) i gołdapskim (86,6%) oraz w Elblągu (86,1%).

Wykres 9. Wybrane kategorie bezrobotnych
 Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 9. Selected categories of unemployed persons
 As of 31 December

Od 2019 r. zmniejszył się także odsetek osób, które dotychczas nie pracowały, osiągając w 2021 r. poziom 11,5% (spadek o 0,5 p. proc.). Odsetek bezrobotnych zamieszkujących na wsi był taki sam jak w 2019 r. (52,6%). W kraju odsetek bezrobotnych mieszkańców wsi był niższy niż w województwie i w 2021 r. wyniósł 45,3%.

Podobnie jak w latach wcześniejszych, w 2021 r. znaczną grupę bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25–34 lata (26,0%). W stosunku do 2019 r. najbardziej zmniejszyła się grupa bezrobotnych w wieku 45–54 lata.

Wśród bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w 2021 r. przeważały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym (ponad połowa zarejestrowanych bezrobotnych). Kobiety częściej niż mężczyźni, mimo wyższego poziomu wykształcenia, pozostawały bezrobotne. Wykształcenie średnie i wyższe posiadało 50,0% bezrobotnych kobiet, podczas gdy odsetek mężczyzn o tym poziomie wykształcenia wyniósł 31,4%.

Liczba osób poszukujących pracy przez okres powyżej 12 miesięcy w porównaniu z 2019 r. zwiększyła się, podobnie jak ich udział w ogólnej grupie bezrobotnych z 34,1% w 2019 r. do 40,2% w 2021 r.

Biorąc pod uwagę zawód (sklasyfikowany zgodnie z Klasyfikacją Zawodów i Specjalności) wykonywany przed zarejestrowaniem w Urzędzie Pracy, największą grupę wśród bezrobotnych stanowili pracownicy usług i sprzedawcy (22,9%). Wysoki był także odsetek robotników przemysłowych i rzemieślników (20,6%) oraz techników i innego średniego personelu (10,6%).

W 2021 r. do powiatowych urzędów pracy zgłosiło się 66,0 tys. osób, z czego 83,4% to osoby rejestrujące się po raz kolejny. W ciągu roku wyrejestrowano 74,9 tys. osób, czyli więcej niż zarejestrowano. Zarówno liczba osób nowo zarejestrowanych, jak i wyrejestrowanych w 2021 r. była niższa niż w 2019 r.

Do urzędów pracy w 2021 r. wpłynęło 50,0 tys. ofert pracy (o 5,7% mniej niż w 2019 r.), w tym 9,8% to oferty odbycia stażu u pracodawców i 2,9% ofert dla osób niepełnosprawnych. Na koniec 2021 r. na jedną ofertę pracy przypadało, podobnie jak w 2019 r., 22 bezrobotnych. Największą liczbą ofert pracy dysponowały urzędy w powiecie ostródzkim, Olsztynie i powiecie iławskim, najmniejszą natomiast w powiecie węgorzewskim i gołdapskim.

Źródłem finansowania programów pomocy przeciwdziałania bezrobociu – jego konsekwencjom ekonomicznym i społecznym – jest Fundusz Pracy. W 2021 r. wydatki Funduszu Pracy w województwie były o 55,0% wyższe niż w 2019 r. i wyniosły 471,8 mln zł., z czego na zasiłki dla bezrobotnych przeznaczono 135,4 mln zł (28,7%). Najwięcej środków, bo 177,9 mln zł (37,7% wydatków) przeznaczono na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu tj. staże i szkolenia (9,9%), podjęcie działalności gospodarczej (9,4%), refundacje kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy (7,0%), prace interwencyjne (4,2%), roboty publiczne (3,2%).

Urzędy pracy, obok rejestracji bezrobotnych, informacji o ofertach pracy i pośrednictwa pracy, oferują również pomoc w znalezieniu stałej pracy w postaci usług poradnictwa zawodowego i organizowania szkoleń dla osób, które mają problem z określeniem swoich możliwości i oczekiwań lub nie posiadają umiejętności niezbędnych na rynku pracy. W 2021 r. w różnych formach aktywizacji zawodowej uczestniczyło 17,2 tys. osób. W stażach i szkoleniach zorganizowanych przez urzędy pracy w celu podwyższenia kwalifikacji zawodowych i zwiększenia aktywności zawodowej brało udział ponad 6 tys. bezrobotnych. Prace interwencyjne w ciągu roku wykonywało 3,9 tys. osób, a roboty publiczne 1,3 tys. bezrobotnych.

Rozdział 3 . Dochody ludności i warunki bytu gospodarstw domowych

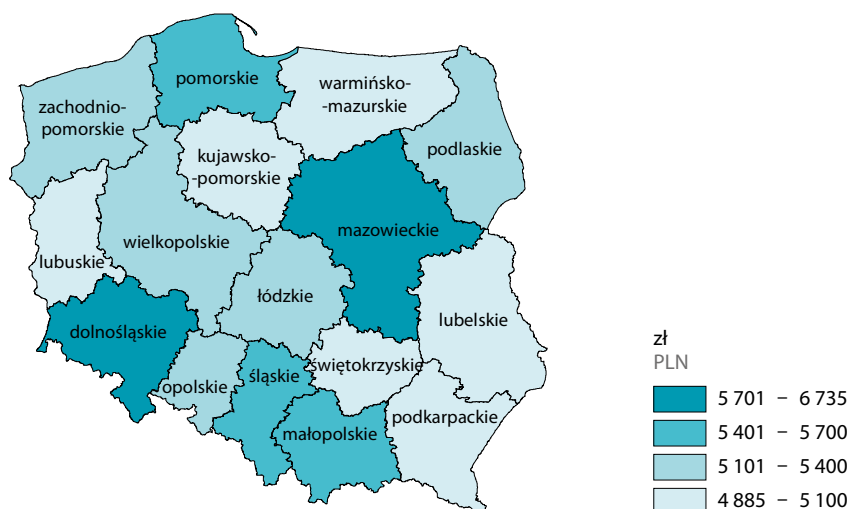
Chapter 3. Incomes of the population and conditions of households

Najsilniejsze oddziaływanie na warunki życia ludności należy przypisać dochodom, jakimi dysponują gospodarstwa domowe. Wpływają one na status materialny, poczucie stabilizacji i bezpieczeństwo ekonomiczne ludności. Miernikami najczęściej wykorzystywanymi w badaniach poziomu zamożności są: poziom wynagrodzeń z tytułu pracy, wysokość emerytur i rent, dochody i wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych, jak również wyposażenie gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania oraz przeciętne spożycie artykułów żywnościowych w gospodarstwach domowych.

Najważniejsze źródła dochodów ludności stanowią wynagrodzenia za pracę oraz emerytury i renty. W województwie warmińsko-mazurskim pracujący stanowili 30,9% ludności, emeryci i renciści 22,5%, a bezrobotni 3,1%. Przyjmując za dochody stałe wynagrodzenia oraz emerytury i renty – okazuje się, iż odsetek osób zabezpieczonych stałymi dochodami wyniósł w województwie 53,3%, podczas gdy w kraju 62,1%.

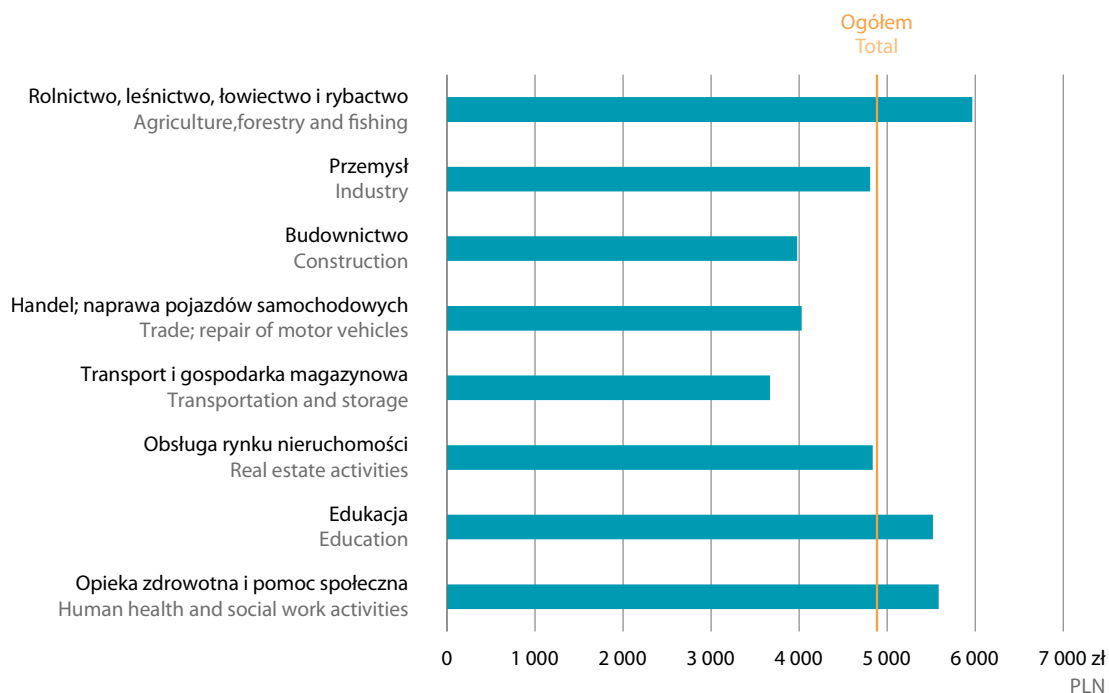
W 2021 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie ukształtowało się na poziomie 4 884,89 zł, i było o 18,1% wyższe niż w 2019 r. Średnie wynagrodzenie w województwie było niższe o 14,0% od przeciętnego w Polsce, co uplasowało warmińsko-mazurskie na ostatnim miejscu w kraju. Wśród województw najwyższe wynagrodzenia w 2021 r. odnotowano w mazowieckim (6 735 zł) oraz dolnośląskim (5 884 zł).

Mapa 8. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2021 r.
Map 8. Average monthly gross wages and salaries in 2021

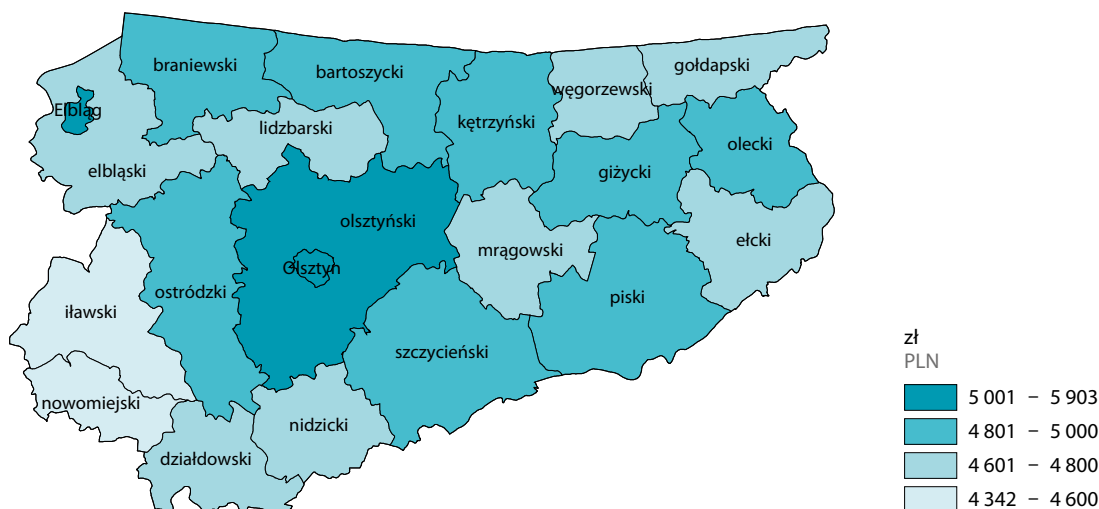
Analiza wynagrodzeń wskazuje na zróżnicowanie ich poziomu. Wynagrodzenia wypłacane w sektorze publicznym były wyższe niż w sektorze prywatnym. W 2021 r. pracodawcy publiczni płacili swoim pracownikom przeciętnie 5 927 zł i było to o 1 560 zł więcej niż w sektorze prywatnym. Rozpiętość wynagrodzeń między sekcjami PKD była jeszcze większa. Najwyższe wynagrodzenie otrzymywali zatrudnieni w sekcji administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (6 459 zł), a najniższe w sekcji zakwaterowanie i gastronomia (3 457 zł).

Wykres 10. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według wybranych sekcji PKD w 2021 r.
Chart 10. Average monthly gross wages and salaries by selected PKD sections in 2021

W jednostkach o liczbie pracujących przekraczającej 9 osób (jednostki średnie i duże) przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto osiągnęło poziom 5 126,75 zł i od 2019 r. wzrosło o 18,7%. Biorąc pod uwagę zróżnicowanie poziomu wynagrodzenia w powiatach warmińsko-mazurskiego w 2021 r. najwyższą średnią płacę otrzymywali zatrudnieni w Olsztynie – wynosiła ona 5 903 zł i była wyższa o 15,1% od średniej w województwie. W Elblągu przeciętne zarobki wynosiły 5 424 zł i również były wyższe (o 5,8%) od średniej w województwie. Powiatem z wyższym od przeciętnego w województwie poziomem wynagrodzeń był również powiat olsztyński. Natomiast w pozostałych powiatach płace kształtowały się poniżej średniej wojewódzkiej. Najniższe przeciętne wynagrodzenie, tj. 4 342 zł odnotowano w powiecie nowomiejskim.

Mapa 9. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto^a według powiatów w 2021 r.
 Map 9. Average monthly gross wages and salaries^a by powiats in 2021

^a Bez podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób.
^a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

Wyniki reprezentacyjnego badania „Struktura wynagrodzeń za październik 2020” pokazują jaki jest związek między wysokością wynagrodzenia a wykształceniem, stażem pracy, płcią czy wykonywanym zawodem.

Czynnikiem istotnie wpływającym na wysokość wynagrodzeń jest poziom wykształcenia. Osoby z wykształceniem wyższym ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym w październiku 2020 r. uzyskały przeciętne wynagrodzenie w wysokości 6 494,05 zł, osoby z wykształceniem średnim zawodowym 4 544,84 zł, natomiast z podstawowym i niższym 3 677,39 zł.

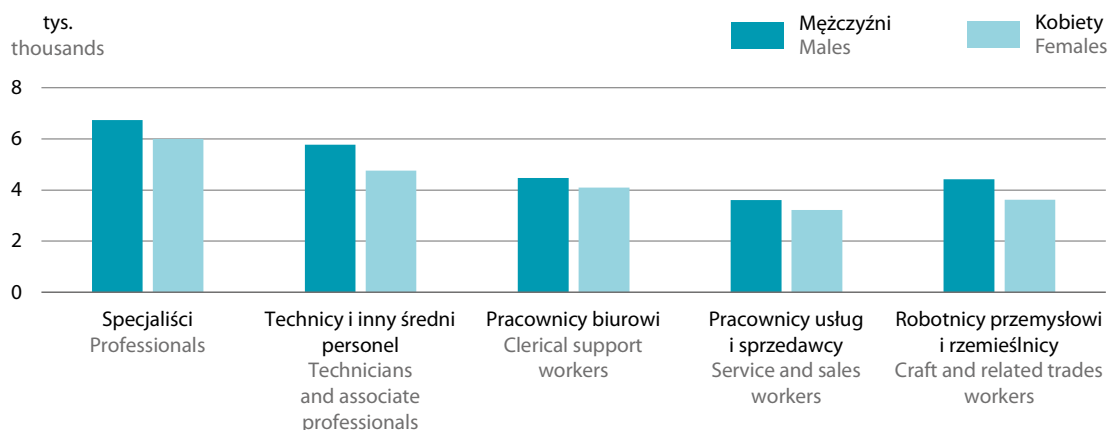
Biorąc pod uwagę płeć zatrudnionych widoczne są różnice w uposażeniu mężczyzn i kobiet. Kobiety posiadające taki sam poziom wykształcenia jak mężczyźni zarabiały mniej. Największe różnice w poziomie wynagrodzeń miały miejsce wśród osób z wysokim wykształceniem. Kobiety z wykształceniem wyższym zarabiały o ponad 17% mniej niż mężczyźni legitymujący się takim samym wykształceniem. Najmniejsze różnice w zarobkach wystąpiły w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym.

Powiązanie wynagrodzeń ze stażem pracy pracowników wykazuje, że poziom zarobków wzrastał wraz z rosnącym stażem, wiekiem, a więc i doświadczeniem zawodowym. Osoby z ponad 20 letnim stażem zarabiały 5 507,55 zł, podczas gdy osoby mniej doświadczone (ze stażem do 2 lat) 3 624,11 zł.

Porównanie wysokości płac w różnych grupach zawodów wskazuje, iż najwyższe wynagrodzenia wypłacano w grupie reprezentowanej przez osoby pełniące funkcje parlamentarzystów, wyższych urzędników i kierowników (8 381,94 zł). Niższe otrzymywali specjaliści (6 220,30 zł) oraz technicy i inny średni personel (5 199,38 zł). W grupach tych zarobki mężczyzn przewyższały zarobki kobiet. Wynagrodzenia pracowników z pozostałych grup nie przekroczyły średniej w województwie. Jedyną zaś grupą zawodową, w której zarobki kobiet były wyższe (o 15,6%) niż mężczyzn, byli rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy. Najniższe zarobki otrzymywali pracownicy usług i sprzedawcy (3 340,45 zł) oraz pracownicy przy pracach prostych (3 440,01 zł).

Wykres 11. Przeciętne wynagrodzenie brutto pracowników pełnozatrudnionych według wybranych grup zawodów za październik 2020 r.

Chart 11. Average monthly gross wages and salaries of full-time paid employees by selected occupational groups for October 2020

Kolejną formą dochodów pozostających w dyspozycji ludności to emerytury i renty. Z tych świadczeń społecznych w 2021 r. korzystało w województwie 308,8 tys. emerytów i rencistów. W porównaniu z 2019 r. przybyło 2,1% pobierających świadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a o 7,3% mniej korzystało z wypłat Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Liczba wypłaconych emerytur i rent wzrosła o 0,8%.

Wśród pobierających świadczenia społeczne przeważali beneficjenci Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, ich liczba w 2021 r. wynosiła 270,8 tys. osób, co stanowiło 87,7% korzystających ze świadczeń. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dokonała wypłat pozostałym 37,9 tys. (12,3%) świadczeniobiorcom.

Korzystający ze środków Zakładu Ubezpieczeń Społecznych to głównie emeryci (75,7%). Renty rodzinne trafiły do 15,0% świadczeniobiorców, natomiast renty z tytułu niezdolności do pracy do 9,3% pobierających świadczenia społeczne. W grupie świadczeniobiorców z KRUS $\frac{3}{4}$ stanowili emeryci, co piąta osoba pobierała rentę inwalidzką, natomiast 5,0% – rentę rodzinną.

W latach 2019–2021 nastąpił wzrost wypłaconych przez ZUS emerytur i rent, przeciętna emerytura w 2021 r. wynosiła 2 337 zł i była wyższa o 12,8% niż w 2019 r. Rencista z tytułu niezdolności do pracy otrzymywał w 2021 r. przeciętnie 1 908 zł, było to więcej o 12,1% niż w 2019 r. Emerytury i renty z ZUS rosły mniej dynamicznie niż wynagrodzenia za pracę, a dochody emerytów i rencistów znacznie odbiegały od dochodów osób pracujących. W 2021 r. wysokość przeciętnej emerytury z ZUS stanowiła 47,8% średniego wynagrodzenia w województwie, a wysokość przeciętnej renty chorobowej była jeszcze niższa i stanowiła 39,1% przeciętnego wynagrodzenia brutto.

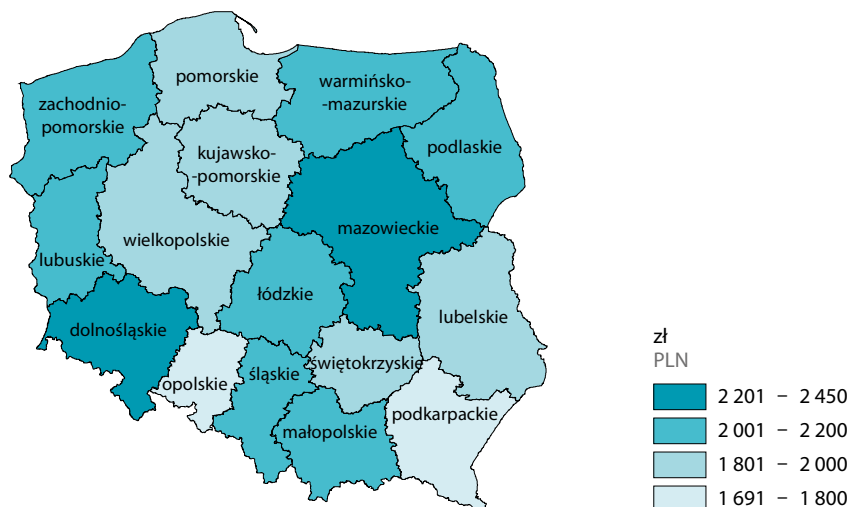
Świadczenia wypłacane przez KRUS były niższe niż świadczenia z ZUS. Przeciętna emerytura i renta rolników indywidualnych wyniosła 1 448 zł i wzrosła o 10,2% w porównaniu z 2019 r. Przeciętny emeryt z KRUS otrzymał w 2021 r. 1 455 zł, czyli o ponad 40% mniej niż emeryt z ZUS. Kwota średnich emerytur i rent w województwie była niższa z ZUS o 8,5%, natomiast z KRUS wyższa o 1,4% od wypłaconych w kraju.

Wyniki badań budżetów gospodarstw domowych dostarczają informacji o warunkach życia gospodarstw domowych, o ich przychodach, rozchodach oraz wyposażeniu w dobra trwałego użytkowania. W 2021 r. gospodarstwo domowe w warmińsko-mazurskim rozporządzało miesięcznym dochodem wynoszącym średnio 2 062 zł na osobę. W porównaniu ze średnimi dochodami w kraju było to o 0,4% więcej, co uplasowało województwo na 6 miejscu. Najniższą kwotą dochodów na 1 osobę dysponowały gospodarstwa domowe w województwie opolskim i podkarpackim.

Dochody, którymi mogły rozporządzać gospodarstwa domowe w województwie, pochodziły głównie z wynagrodzeń z pracy najemnej (48,5%) oraz ze świadczeń i pomocy społecznej (33,2%), w mniejszym stopniu z pracy na własny rachunek w rolnictwie i poza rolnictwem (16,1%). Gospodarstwa domowe w województwie, podobnie jak w kraju, w dużej mierze zasilane są dochodami ze źródeł niezarobkowych, pochodzącymi z ubezpieczeń społecznych i z pomocy społecznej. Udział tych źródeł w kraju wynosił 31,5%.

Mapa 10. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2021 r.

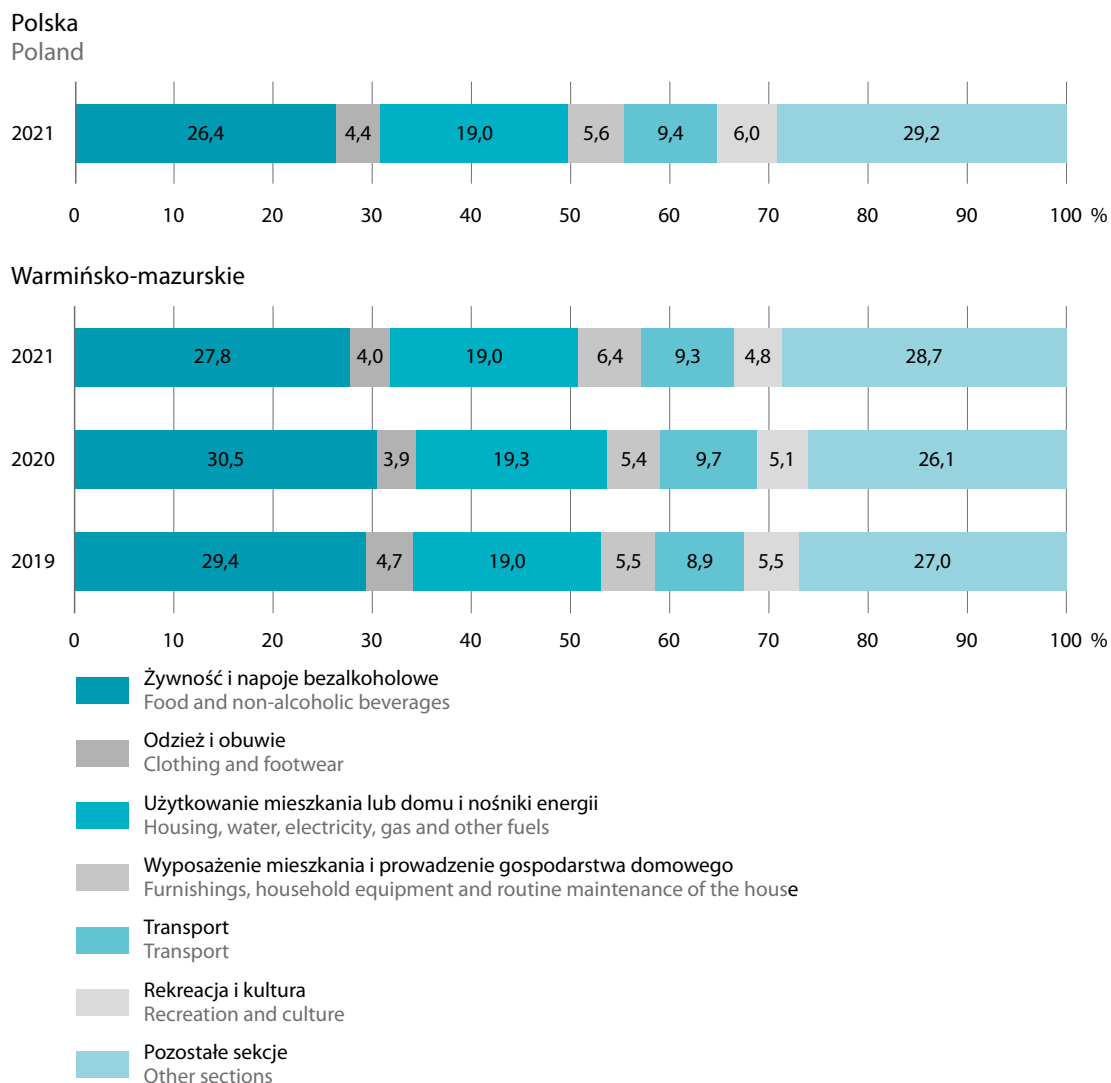
Map 10. Average monthly available income of households per capita in 2021

Dochody pozostające w dyspozycji gospodarstw domowych umożliwiają zaspokajanie potrzeb, a ich wysokość decyduje głównie o rozmiarach i kierunkach wydatków. W 2021 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwie domowym w województwie wyniosły 1 221 zł i były o 95 zł (7,2%) niższe niż w kraju.

W strukturze wydatków gospodarstw domowych w województwie w 2021 r. najważniejszą pozycję zajmowały wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe – 27,8% oraz wydatki na użytkowanie mieszkania i nośniki energii – 19,0%. Na transport przeznaczano ponad 9,3%, na zdrowie 5,4%, a na rekreację i kulturę ponad 4,8%.

Wykres 12. Struktura wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych
Chart 12. Structure of expenditure in households per capita

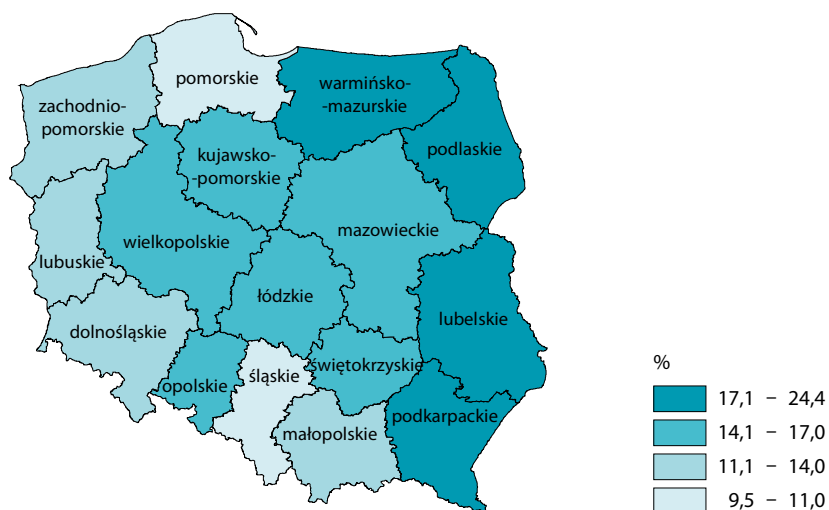
Gospodarstwa domowe w województwie są coraz lepiej wyposażone w dobra trwałego użytku. Przedmioty trwałego użytkowania, które posiadały niemal wszystkie gospodarstwa domowe z terenu województwa to: odbiornik telewizyjny, pralka automatyczna i telefon komórkowy. Ponad 80% gospodarstw dysponowało urządzeniem z dostępem do Internetu (np. laptop, tablet, smartfon itp.), a ponad 60% kuchenką mikrofalową, urządzeniem do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej oraz samochodem osobowym.

Najbardziej negatywnym i dotkliwym przejawem zróżnicowania poziomu życia jest pozostawanie części społeczeństwa w ubóstwie. Charakterystyczne dla województwa tendencje, takie jak: utrzymująca się od wielu lat wysoka stopa bezrobocia (przez ponad 20 lat utrzymywała się najwyższa stopa bezrobocia w kraju, od dwóch lat województwo jest na drugim miejscu pod względem najwyższej stopy bezrobocia), wysoki udział w dochodach świadczeń z ubezpieczeń społecznych i z pomocy społecznej, niskie płace, stanowią jednocześnie czynniki zagrożenia ubóstwem.

Jedną z miar wykorzystywanych do analizy ubóstwa jest wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych. Według wyników Europejskiego Badania Warunków Życia Ludności (EU-SILC) z 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł on 20,1%, co oznacza wzrost zarówno w skali roku, jak i w porównaniu z 2010 r. (odpowiednio o 0,2 p. proc. i 5,0 p. proc.). Pod względem najwyższej wartości tego wskaźnika województwo uplasowało się na trzecim miejscu w kraju po województwie lubelskim (24,4%) i podlaskim (22,9%). W Polsce wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych wyniósł 14,8% i był niższy niż 2010 r. (o 2,8 p. proc.).

Miarą wykorzystywaną do badania nierówności dochodowych jest współczynnik Giniego (im niższa jest jego wartość, tym mniejsze jest zróżnicowanie dochodów). Według wyników badania EU-SILC z 2020 r. w województwie wskaźnik ten wyniósł 27,0%. Zróżnicowanie ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji w województwie było mniejsze niż w kraju, gdzie współczynnik Giniego zmniejszył się do 27,2% w 2020 r. Najwyższą wartością współczynnika Giniego charakteryzowało się województwo mazowieckie (32,7%), natomiast województwo warmińsko-mazurskie uplasowało się na czwartej pozycji.

Mapa 11. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych w oparciu o badanie EU-SILC 2020
Map 11. At-risk-of-poverty rate after social transferes based on EU-SILC 2020

Rozdział 4. Ceny i sprzedaż dóbr konsumpcyjnych

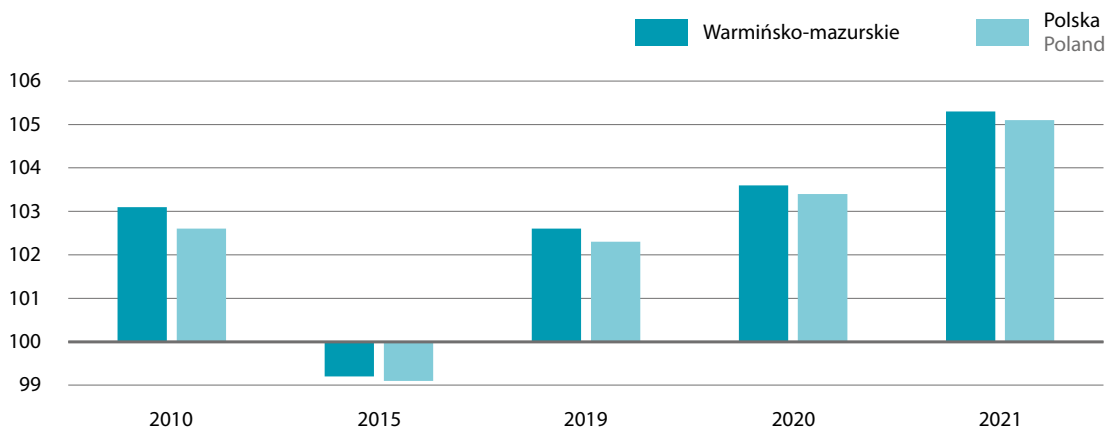
Chapter 4. Prices and sale of consumer goods and services

Poziom cen i ich zmiany są czynnikiem wpływającym na siłę nabywczą pieniądza znajdującego się w posiadaniu społeczeństwa. Zmiana siły nabywczej pieniądza, czyli możliwość zwiększenia lub konieczność ograniczenia zakupów, decyduje o stopniu zaspokojenia potrzeb konsumpcyjnych społeczeństwa, a tym samym o poziomie życia rodzin.

W latach 2019–2021 odnotowano wzrost poziomu cen towarów i usług konsumpcyjnych zarówno w województwie warmińsko-mazurskim, jak i w całym kraju. Z badania cen wynika, że w analizowanym okresie 2019–2021 wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w województwie był wyższy niż średnio w Polsce. Zarówno dla mieszkańców kraju, jak i województwa warmińsko-mazurskiego 2021 r. był okresem najwyższego wzrostu wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych. Ceny wzrosły wówczas w województwie o 5,3%, a w kraju o 5,1% (w porównaniu z poziomem notowanym rok wcześniej). We wszystkich województwach odnotowano wzrost cen. Najbardziej wzrosły ceny w województwie mazowieckim (o 5,9%), a najmniej w dolnośląskim i podkarpackim (po 4,6%).

Wykres 13. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych
rok poprzedni=100

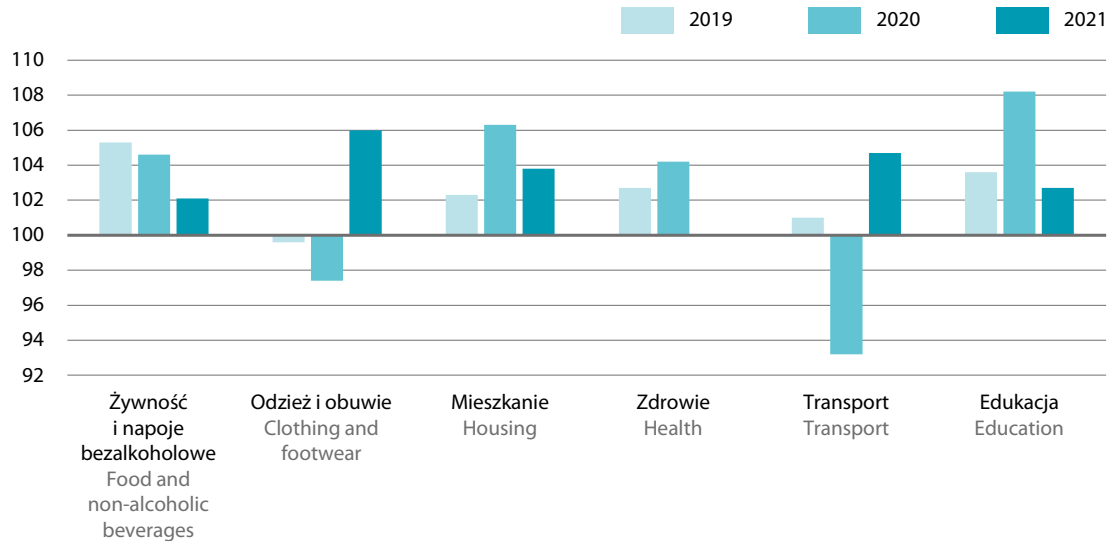
Chart 13. Prices indices of consumer goods and services
previous year=100

W latach 2019–2021 w województwie warmińsko-mazurskim większość cen towarów konsumpcyjnych zwiększała się. W 2019 r. najbardziej wzrosły ceny żywności i napojów bezalkoholowych (o 5,3%) oraz edukacji (o 3,6%), w 2020 r. edukacji (o 8,2%) i mieszkania (o 6,3%), a w 2021 r. transportu (o 13,3%) i edukacji (o 7,0%). W latach 2019 i 2020 spadły ceny odzieży i obuwia, w 2020 r. transportu, natomiast 2021 r. był okresem wzrostu cen we wszystkich grupach towarów i usług konsumpcyjnych.

Wykres 14. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych według podstawowych grup potrzeb
rok poprzedni=100

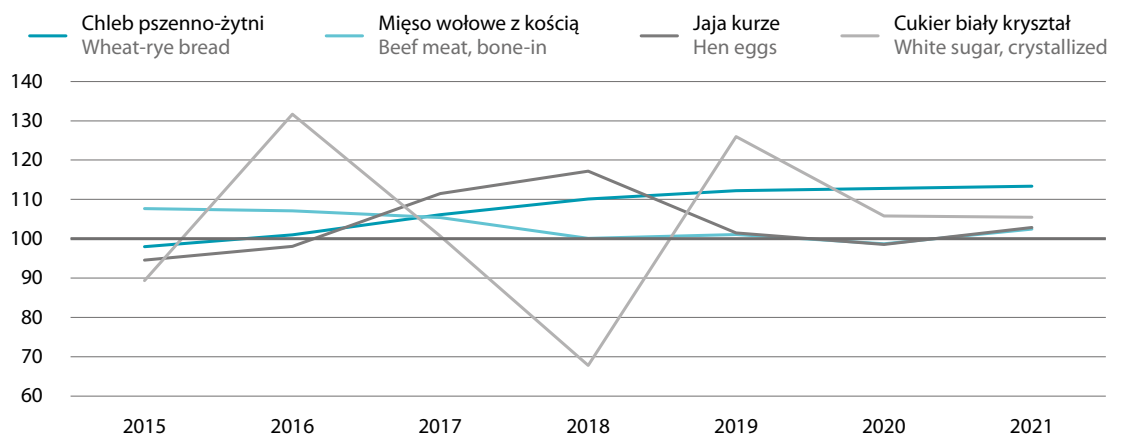
Chart 14. Price indices of consumer goods and services by basic groups of needs
previous year=100

W 2021 r. konsumenci odczuli wzrost cen podstawowych produktów spożywczych. W porównaniu z 2020 r. wzrosła cena m. in. kurcząt patroszonych (o 19,0%), chleba pszenno-żytniego (o 13,4%), sera dojrzewającego (o 7,2%), masła świeżego o zawartości tłuszczu ok. 82,5% (o 6,7%), cukru białego (o 5,5%), mąki pszennej (o 3,6%), mleka krowiego o zawartości tłuszczu 3–3,5% (o 3,3%), jaj kurzych (o 2,9%) i mięsa wołowego z kością (o 2,5%). Spadły natomiast ceny m. in. mięsa wieprzowego bez kości – łopatki (o 11,2%) i schabu (o 5,9%) oraz szynki wieprzowej gotowanej (o 3,0%).

Wykres 15. Dynamika średnich cen detalicznych wybranych artykułów żywnościowych
rok poprzedni=100

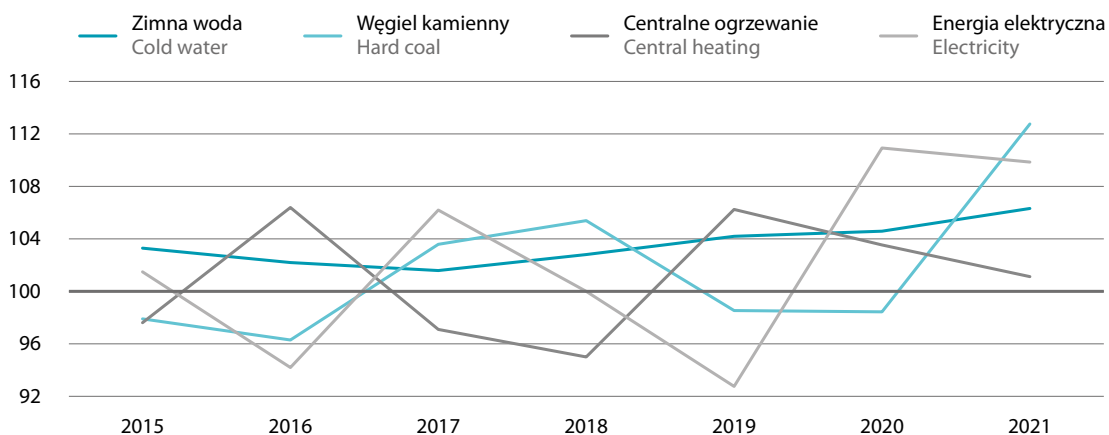
Chart 15. Indices of average retail prices of selected foodstuffs
previous year=100

Podrożały także towary nieżywnościowe i usługi. Bardziej kosztowne w porównaniu z 2020 r. stało się użytkowanie mieszkania oraz nośniki energii, w tym cena: węgla kamiennego (wzrost o 12,8%), energii elektrycznej (o 9,9%), zimnej i ciepłej wody (odpowiednio o 6,3% i o 3,7%) oraz centralnego ogrzewania (o 1,1%).

Wykres 16. Dynamika średnich cen detalicznych wybranych artykułów nieżywnościowych
rok poprzedni=100

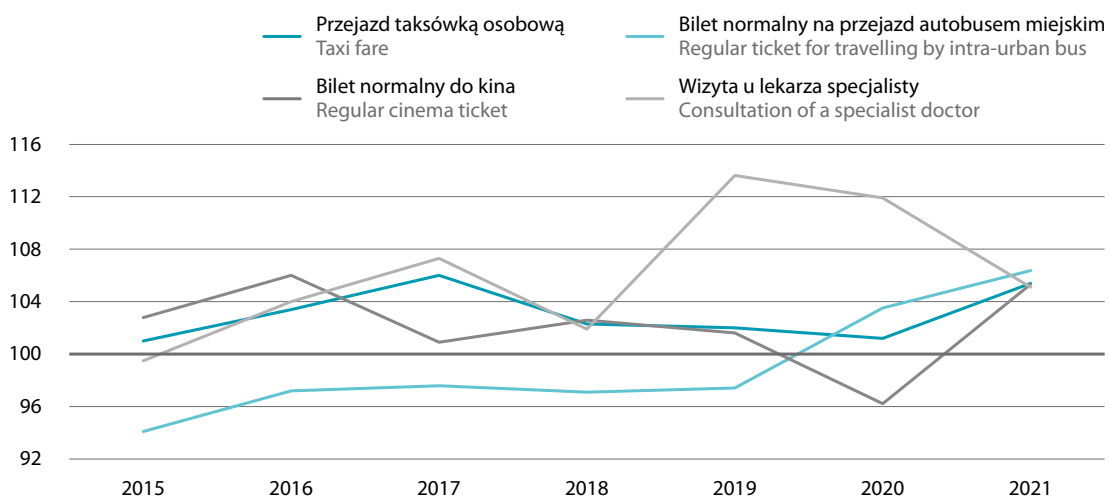
Chart 16. Indices of average retail prices of selected non-foodstuffs
previous year=100

W porównaniu z 2020 r. zwiększyły się koszty transportu. Więcej płacono za benzynę silnikową bezołowiową (o 23,0%), za przejazd autobusem miejskim (o 6,4%) i taksówką osobową (o 5,4%). Widzowie w kinach płacili więcej za bilet (o 5,3%), a pacjenci za wizytę u lekarza specjalisty (o 5,1%).

Wykres 17. Dynamika średnich cen detalicznych wybranych usług
rok poprzedni=100

Chart 17. Indices of average retail prices of selected services
previous year=100

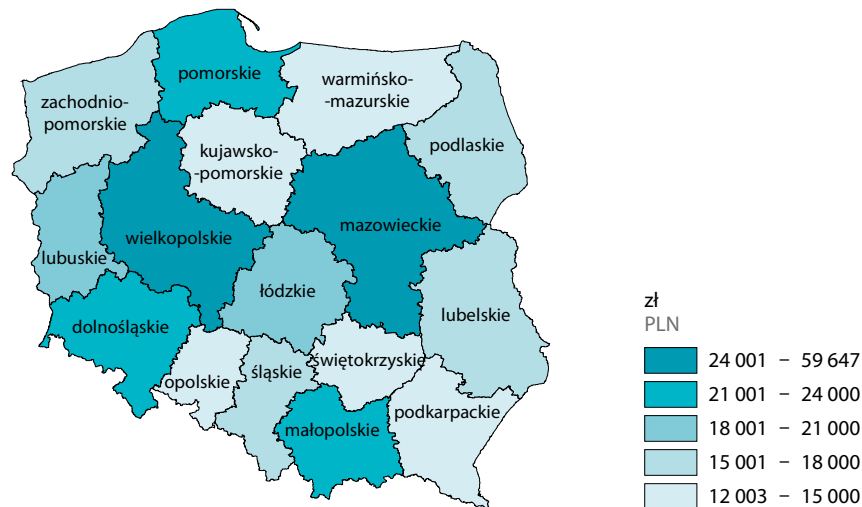

Poziom cen towarów i usług decydujący o sile nabywczej gospodarstw domowych, kształtuje nie tylko strukturę, ale przede wszystkim poziom sprzedaży.

W 2021 r. sprzedaż detaliczna towarów w województwie osiągnęła, w cenach bieżących, wartość 17 304,8 mln zł i ukształtowała się na poziomie wyższym niż w 2019 r. o 15,4%. Udział województwa w sprzedaży krajowej wyniósł 1,7%.

Wartość sprzedaży detalicznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa była o ponad połowę niższa od wartości sprzedaży przeliczonej na 1 mieszkańca kraju i wynosiła 12 540 zł (jedna z najniższych w kraju – 15 lokata).

Mapa 12. Sprzedaż detaliczna towarów na 1 mieszkańca^a w 2021 r.
Map 12. Retail sales per capita^a in 2021

^a Zgodnie z siedzibą przedsiębiorstwa.
^a As of the seat of an enterprise.

W końcu 2021 r. na terenie województwa funkcjonowało 12,8 tys. sklepów, a ich liczba była większa niż dwa lata wcześniej. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 sklep w województwie wyniosła 107 i była mniejsza niż w 2019 r., co wskazuje na zwiększenie się dostępności sklepów. Powierzchnia sprzedażowa sklepów zwiększyła się o 15,9% i wyniosła 1 535,5 tys. m².

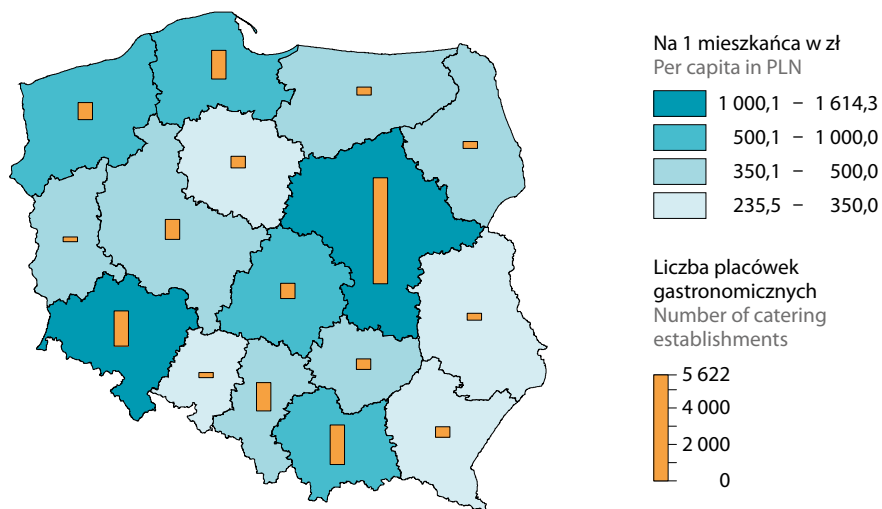
Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonowały 254 stacje paliw, tj. o 18 mniej niż na początku badanego okresu.

Przychody z działalności gastronomicznej^b w cenach bieżących, wyniosły 505,5 mln zł i były o 14,4% niższe niż dwa lata wcześniej. Spadek przychodów był głównie spowodowany obowiązującymi ograniczeniami działalności związanymi z epidemią COVID-19. Sprzedaż województwa stanowiła 1,8% sprzedaży krajowej (w 2019 r. – 2,0%). Wartość sprzedaży z działalności gastronomicznej na 1 mieszkańca województwa wyniosła 366 zł i była o 11,5% mniejsza niż dwa lata wcześniej.

^b Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Mapa 13. Sprzedaż z działalności gastronomicznej^a na 1 mieszkańca w zł oraz liczba placówek gastronomicznych^a w 2021 r.

Map 13. Revenues from catering activity^a per capita in PLN and number of catering establishments^a in 2021

a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób, podziału według województw dokonano zgodnie z siedzibą przedsiębiorstwa.

a The data concerns enterprises employing more than 9 persons, the division by voivodship was made as of the seat of an enterprise

Według stanu na koniec 2021 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego działało 429 placówek gastronomicznych^b, w tym 178 restauracji. Od 2019 r. ich liczba zmniejszyła się niemal o ¼ (w przypadku restauracji nastąpił spadek o 14,8% – prawie co 7 przestała funkcjonować). Wartość sprzedaży na 1 placówkę wzrosła o 11,4%.

b Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób

Rozdział 5. Warunki mieszkaniowe

Chapter 5. Dwelling conditions

Liczba mieszkań, ich standard i wyposażenie kształtują poziom i jakość zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. Znaczenie tej grupy potrzeb skłania do szczegółowej analizy stanu i jakości zasobów mieszkaniowych, a tym samym kierunków zmian w zakresie rozwoju nowego budownictwa oraz standardów i warunków życia w zabudowie już istniejącej.

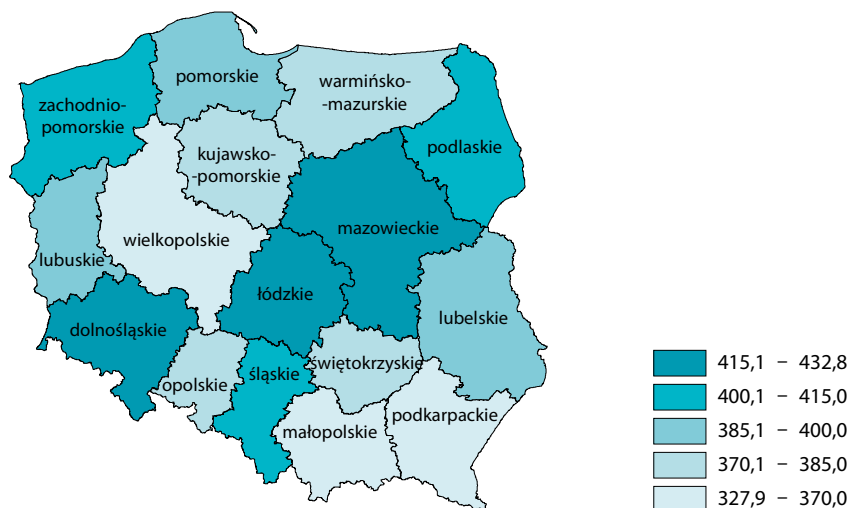
Zasoby mieszkaniowe województwa warmińsko-mazurskiego na koniec 2020 r., znajdujące się w posiadaniu spółdzielni mieszkaniowych, gmin, zakładów pracy, товариств budownictwa społecznego, osób fizycznych i innych podmiotów, obejmowały 531,4 tys. mieszkań. W mieszkaniach znajdowało się 2 008,0 tys. izb^a o łącznej powierzchni użytkowej 36 685,7 tys. m². W stosunku do 2019 r. oznacza to wzrost o 6,3 tys. mieszkań, 23,8 tys. izb oraz 531,6 tys. m² powierzchni użytkowej. Przyrost mieszkań był efektem inwestycji w budownictwie, rozbudowy i przebudowy budynków już istniejących, jak również zmiany charakteru przeznaczenia powierzchni niemieszkalnych. Z ogólnego stanu zasobów mieszkaniowych 64,6% lokali mieszkalnych znajdowało się na terenie miast.

Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców województwa wynosiła 383 i była jedną z niższych w kraju (10 lokata). Najwięcej zasobów mieszkaniowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców znajdowało się w województwie mazowieckim, najmniej w podkarpackim.

Mapa 14. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 14. Dwelling stocks per 1000 population in 2020
As of 31 December

W województwie warmińsko-mazurskim najwyższy wskaźnik zanotowano dla Olsztyna (474) i Elbląga (415), natomiast najniższy w powiecie nowomiejskim (330) i elbląskim (336).

a Za izbę uważa się pomieszczenie w mieszkaniu, oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami sięgającymi od podłogi do sufitu, o powierzchni nie mniejszej niż 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku; za izbę uważa się nie tylko pokoje, ale również kuchnie spełniające powyższe kryteria. Nie uznaje się za izby – bez względu na wielkość powierzchni i sposób oświetlenia – przedpokojów, holi, łazienek, ubikacji, spiżarni, werand, ganków, schowków itp.

Mapa 15. Zasoby mieszkaniowe na 1000 mieszkańców według powiatów w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 15. Dwelling stocks per 1000 population by powiats in 2020

As of 31 December

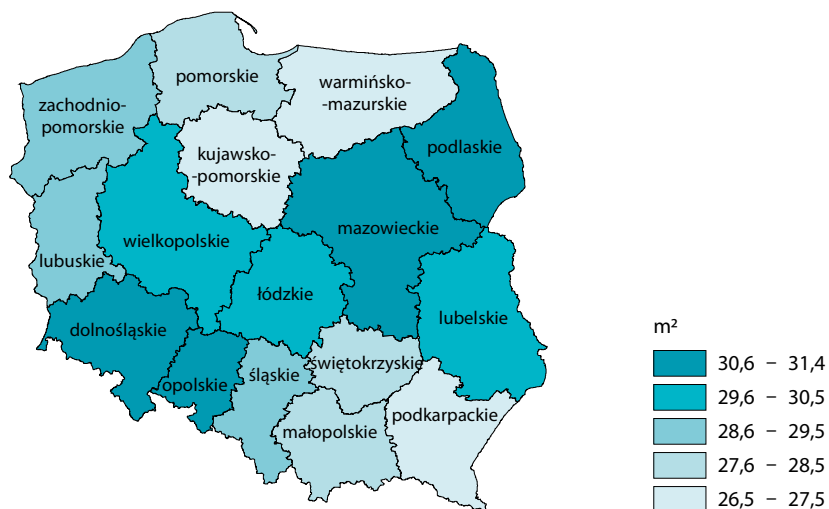
Przeciętne mieszkanie w województwie warmińsko-mazurskim miało 69,0 m² (w kraju 74,5 m²), składało się z 3,78 izb (w kraju 3,82) i było najmniejszym w kraju.

Mapa 16. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 16. Average useful floor area of dwelling per capita in 2020

As of 31 December

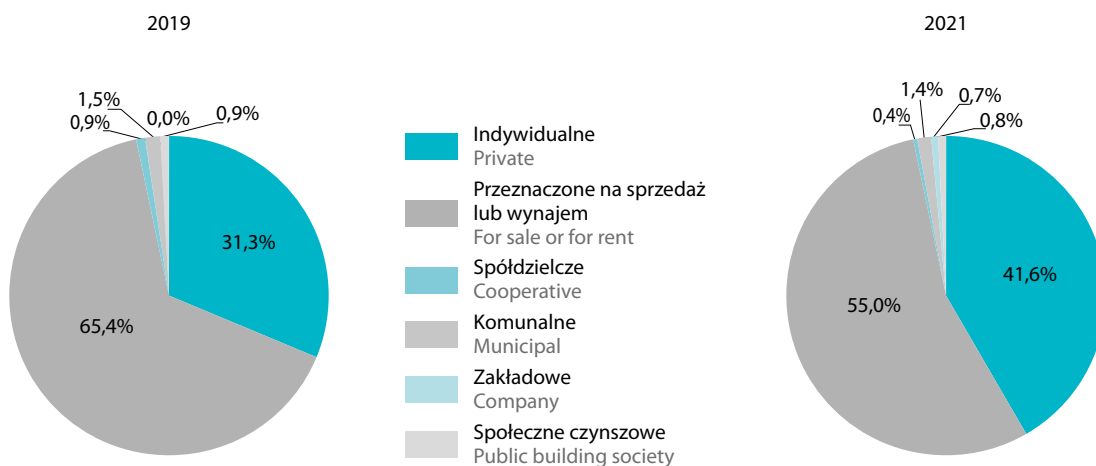

Mieszkania o największej powierzchni użytkowej znajdowały się w powiecie olsztyńskim i nowomiejskim, najmniejsze w Olsztynie i Elblągu. Mieszkania wiejskie były średnio o 21,3 m² większe niż lokale na terenie miast. Większa była również przeciętna liczba izb przypadająca na 1 mieszkanie na wsi.

W ramach pomocy społecznej w 2021 r., gospodarstwom domowym znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, urzędy gmin województwa warmińsko-mazurskiego wypłaciły 135,0 tys. dodatków mieszkaniowych o łącznej wartości 29,0 mln zł. Liczba wypłaconych dodatków była o 15,0% mniejsza w porównaniu z 2019 r. Przeciętna wysokość dodatku na 1 mieszkanie kształtowała się na poziomie 215 zł i było to więcej niż dwa lata wcześniej. Najwięcej dodatków wypłacono użytkownikom lokali gminnych (38,9%).

W województwie warmińsko-mazurskim w 2021 r. oddano do użytkowania 5 884 mieszkania. W porównaniu z 2019 r. ich liczba wzrosła o 1,3% (w kraju wzrost o 13,1%). Najwięcej mieszkań oddano w ramach budownictwa z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem oraz indywidualnego.

Wykres 19. Udział poszczególnych form budownictwa w ogólnej liczbie mieszkań oddanych do użytkowania
Chart 19. Share of particular forms of the construction in total number of dwellings completed

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 91,9 m² i zwiększyła się w stosunku do 2019 r. o 8,6 m². Średni metraż 1 mieszkania oddanego do użytkowania przez inwestorów indywidualnych wyniósł 139,9 m². Lokale pozostałych inwestorów były znacznie mniejsze od przeciętnej wielkości w województwie, a średnia wielkość mieszkania zrealizowanego poza budownictwem indywidualnym wyniosła 57,7 m². Mieszkania wybudowane na wsi były znacznie większe od lokali wybudowanych w miastach (o 43,6 m²).

Wskaźnik wielkości mieszkania wyrażony liczbą izb w 1 mieszkaniu wyniósł 3,9 i wzrósł w porównaniu z 2019 r. Na terenach miejskich, gdzie budowane są mieszkania o przeciętnej powierzchni mniejszej od średniej wojewódzkiej, wskaźnik wzrósł w mniejszym stopniu niż na wsi.

W budownictwie mieszkaniowym przeważały mieszkania duże, co najmniej czteroizbowe. Stanowiły one ponad połowę mieszkań oddanych do użytkowania. Mieszkania o średniej wielkości, czyli dwu i trzyizbowe stanowiły 46,7%, a mieszkania najmniejsze, jednoizbowe pozostałe 2,1% oddanych mieszkań. Na wsi najczęściej było mieszkań dużych, natomiast w miastach przeważały mieszkania średnie.

W 2021 r. wszystkie nowo oddane mieszkania były wyposażone w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne, tj. wodociąg, kanalizację oraz centralne ogrzewanie. Tylko 14,0% mieszkań podłączono do sieci gazowej, a 45,7% posiadało instalację do centralnego dostarczania ciepłej wody.

Efektom wzrostu liczby mieszkań oddanych w województwie był wzrost wskaźnika intensywności budownictwa mieszkaniowego, mierzonego liczbą oddanych mieszkań na 1000 ludności oraz 1000 zawartych małżeństw. Liczba mieszkań oddanych w warmińsko-mazurskim w przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa z poziomu 4,1 w 2019 r. wzrosła do 4,3 w 2021 r. i była mniejsza od wskaźnika krajowego (6,2). Jego wartość w miastach była niższa niż na wsi.

Najwięcej mieszkań w województwie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oddano w powiecie olsztyńskim (8,4) i ełckim (6,5). Najniższy wskaźnik charakteryzował powiat kętrzyński (1,4).

Zwiększeniu uległ również wskaźnik liczby mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 nowo zawartych małżeństw. W 2021 r. wyniósł 1 050 i był znacznie wyższy od osiągniętego w 2019 r. W miastach przyjął wartość mniejszą niż na wsi.

Najwięcej mieszkań w przeliczeniu na 1000 nowo zawartych małżeństw oddano w powiatach olsztyńskim (2 147), ełckim (1 497) i iławskim (1 268), a najmniej w braniewskim (460), węgorzewskim (467) i kętrzyńskim (500).

Rozdział 6. Stan i wykorzystanie infrastruktury technicznej

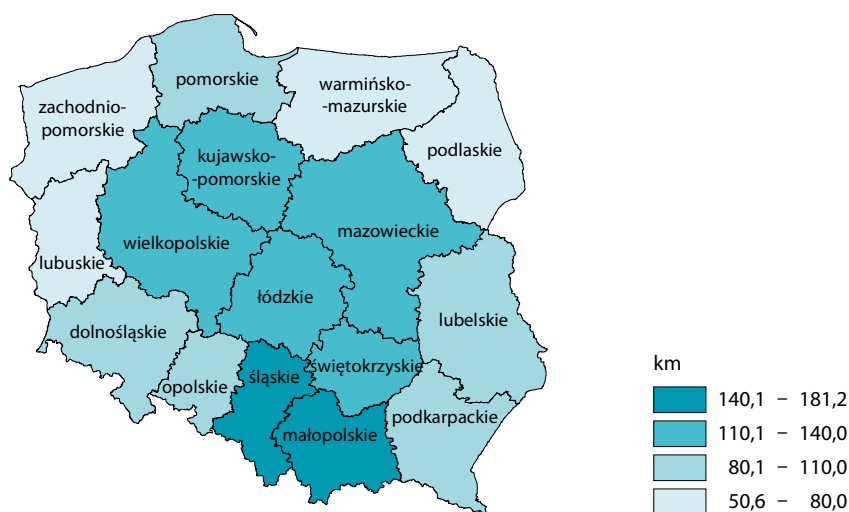
Chapter 6. Condition and usage of technical infrastructure

Standard życia codziennego wynika w znacznej mierze ze stanu zagospodarowania infrastrukturalnego otoczenia, w jakim funkcjonują ludzie. Standard, funkcjonalność i dostępność infrastruktury komunalnej, transportowej i łącznościowej to również ważne kryterium rozwoju gospodarczego wpływające na ocenę atrakcyjności społeczno-gospodarczej regionu.

Długość rozdzielczej sieci wodociągowej w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła w 2021 r. 16 779 km. Od 2019 r. przybyło blisko 157 km sieci. Gęstość sieci wodociągowej w przeliczeniu na 100 km² powierzchni wyniosła 69,4 km (w kraju 101,3 km) i była jedną z niższych w Polsce.

Mapa 18. Sieć wodociągowa rozdzielcza na 100 km² powierzchni w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 18. Water supply distribution network per 100 km² of total area in 2021
As of 31 December

Zagęszczenie sieci w miastach wyniosło 393,9 km na 100 km², natomiast na terenach wiejskich 60,9 km. Największe zagęszczenie sieci wśród powiatów ziemskich było w powiecie nowomiejskim (137,6 km na 100 km²). W Olsztynie wyniosło 322,0 km, a w Elblągu 285,0 km. Najmniejsze zagęszczenie sieci wodociągowej wystąpiło w powiecie piskim (29,6 km).

W 2021 r. z sieci wodociągowej korzystało 95,1% ludności województwa warmińsko-mazurskiego (w kraju 92,4%). W miastach korzystała z niej 98,9% ludności, a na terenach wiejskich 89,7% – zarówno w miastach, jak i na wsi był to wyższy odsetek niż w kraju.

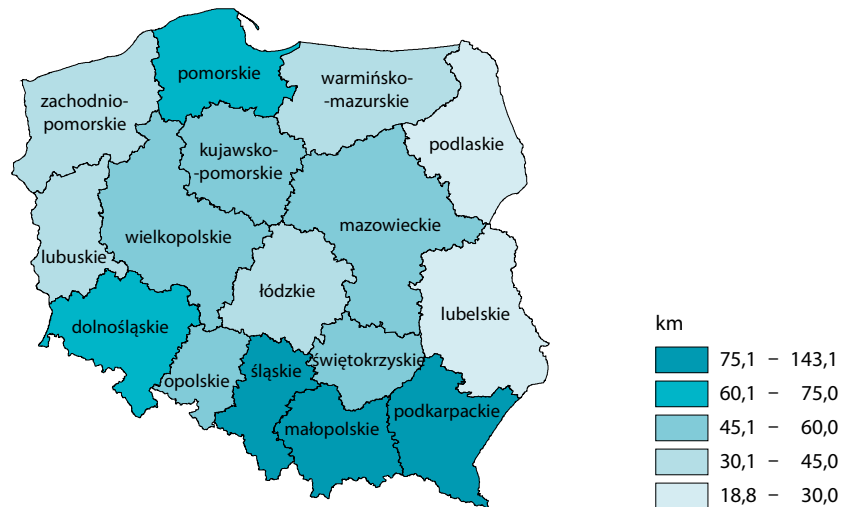
Gospodarstwa domowe na cele komunalno-bytowe zużyły 45,7 hm³ wody z wodociągów, podobnie jak dwa lata wcześniej. W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa zużycie wody wyniosło 33,2 m³ (w kraju 33,7 m³). Wskaźnik zużycia wody na 1 mieszkańca miasta wyniósł 32,9 m³ (w kraju 35,3 m³). Na terenach wiejskich był on wyższy i osiągnął wartość 33,5 m³ (w kraju 31,2 m³). Najwyższe zużycie wody przez 1 mieszkańca (powyżej 36 m³) odnotowano w powiatach węgorzewskim, iławskim i nowomiejskim, najmniejsze natomiast w powiecie gołdapskim (25,8 m³).

Od 2019 r. w województwie przybyło ponad 231 km czynnej sieci^a sanitarnej. Na koniec 2021 r. osiągnęła ona długość 7 700 km. Gęstość sieci kanalizacyjnej w przeliczeniu na 100 km² powierzchni wyniosła w województwie 31,9 km (w kraju 55,5 km). Pomimo wzrostu zagęszczenia sieci kanalizacyjnej było ono, podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, jednym z najniższych w kraju.

Mapa 19. Sieć kanalizacyjna rozdzielcza na 100 km² powierzchni w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 19. Distribution sewage network per 100 km² of total area in 2021
As of 31 December

W miastach zagęszczenie sieci wyniosło 396,0 km na 100 km², na wsi 22,3 km. Największe zagęszczenie sieci kanalizacyjnej wśród powiatów ziemskich wystąpiło w powiecie giżyckim (48,9 km na 100 km²), następnie ostródzkim (48,7 km) i iławskim (43,8 km). W Olsztynie wyniosło 402,5 km, a w Elblągu 277,2 km. Najniższe zagęszczenie sieci kanalizacyjnej (poniżej 16,0 km) wystąpiło w trzech powiatach województwa: lidzbarskim, bartoszyckim i braniewskim.

Użytkownikami sieci kanalizacyjnej było $\frac{3}{4}$ mieszkańców województwa (w kraju nieco mniej). W miastach odsetek ludności korzystającej z systemu odprowadzania ścieków był ponad dwukrotnie większy niż na terenach wiejskich i wyniósł 95,6% (na wsi 45,7%).

Długość sieci gazowej na koniec 2021 r. wyniosła 3 601 km. Od 2019 r. długość sieci gazowej zwiększyła się o 215 km (o 6,3%, w kraju wzrost o 5,0%). Gęstość sieci gazowej, czyli jej długość na 100 km² powierzchni, wyniosła 14,9 km (w kraju 53,0 km). Pod względem gęstości sieci gazowej warmińsko-mazurskie znalazło się na 15 miejscu w kraju. Największą gęstość sieci gazowej zanotowano w województwie małopolskim, natomiast najmniejszą – w podlaskim.

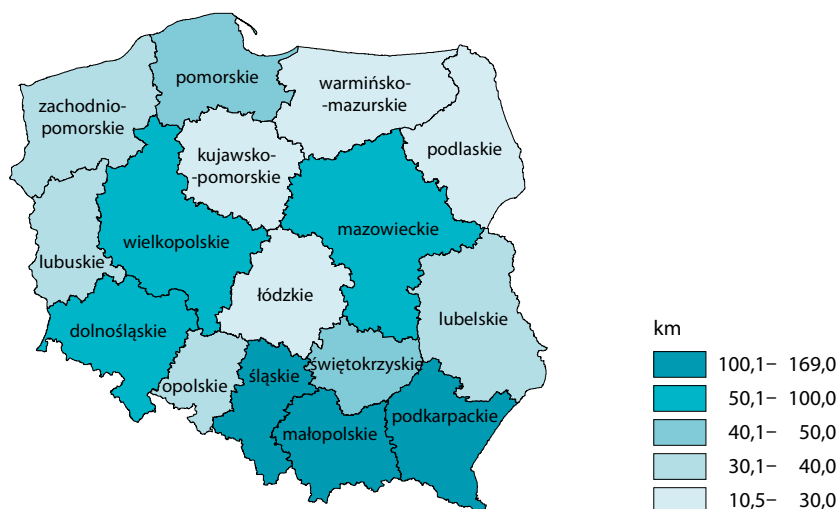
^a Bez przykanalików.

Mapa 20. Sieć gazowa ogółem na 100 km² powierzchni w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 20. Total gas supply network per 100 km² of total area in 2021

As of 31 December

Większe zagęszczenie sieci zaobserwowano w miastach, gdzie wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 295,6 km na 100 km² (w kraju 307,4 km). Na terenach wiejskich odbiegał on znacznie od wartości średniej w województwie i wyniósł 7,6 km (w kraju 33,4 km). Największym zagęszczeniem wśród powiatów ziemskich (powyżej 25 km) charakteryzowały się powiaty olsztyński i działdowski, a najniższym gołdapski (0,9 km). W Olsztynie zagęszczenie sieci wyniosło 406,3 km, a w Elblągu 276,2 km. Jedynie w powiecie braniewskim nie było sieci gazowej.

Z sieci gazowej korzystało 42,8% mieszkańców województwa (w kraju ponad połowa). Ze względu na większe zagęszczenie sieci gazowej w miastach, więcej było użytkowników gazu w miastach.

W ciągu roku w gospodarstwach domowych zużyto 1 248,2 GWh gazu z sieci. W porównaniu z 2019 r. zarówno w miastach, jak i na wsi, odnotowano większe zużycie gazu. Zwiększyło się także zużycie gazu w przeliczeniu na 1 odbiorcę (o 1/6) oraz na 1 mieszkańca (o ponad 1/4). Największe zużycie gazu w przeliczeniu na 1 odbiorcę odnotowano w powiatach gołdapskim i nowomiejskim, najmniejsze w elckim. Średnio najwięcej gazu zużył mieszkaniec Olsztyna i powiatu węgorzewskiego. Najmniejsze zużycie gazu w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiło w powiatach gołdapskim i elbląskim.

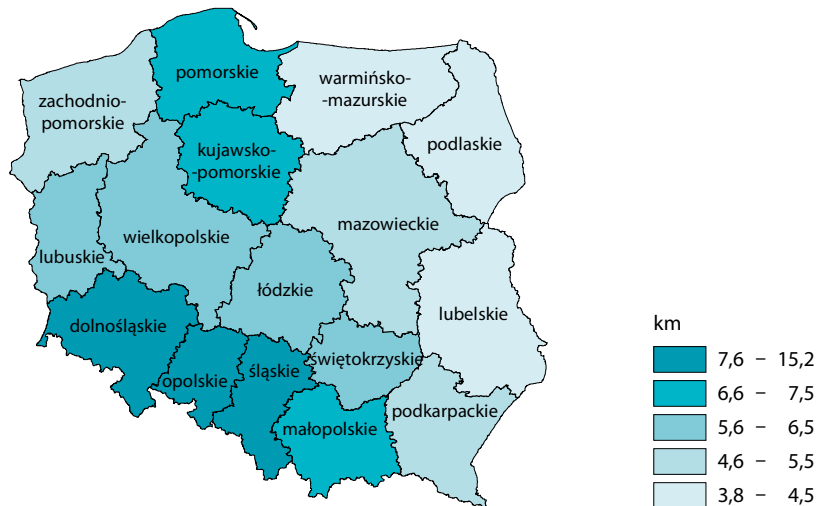
Długość sieci ciepłej na koniec 2021 r. wynosiła 985 km, w tym sieci przesyłowej 644 km. Zagęszczenie sieci ciepłej na 100 km² powierzchni województwa wyniosło 4,1 km (prawie dwukrotnie mniej niż w kraju).

W 2021 r. w województwie 545,5 tys. osób korzystało z energii elektrycznej o niskim napięciu, a liczba odbiorów była o 2,7% większa niż dwa lata wcześniej. Zużycie energii elektrycznej w warmińsko-mazurskim stanowiło 3,4% zużycia krajowego. Wskaźnik zużycia energii elektrycznej na 1 odbiorcę wyniósł 1 951,7 kWh, natomiast w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa – 771,5 kWh i w obu przypadkach było to mniej niż w kraju. Podobnie jak w 2019 r. mieszkańcy miast zużywali średnio w ciągu roku mniej energii niż mieszkańcy wsi.

W 2021 r. długość linii kolejowych eksploatowanych wyniosła w województwie 1 091 km (o 47 km mniej niż dwa lata wcześniej) i stanowiła 5,6% sieci krajowej. Gęstość linii kolejowych wyniosła 4,5 km na 100 km² powierzchni województwa (w kraju 6,2 km) i od 2019 r. zmniejszyła się o 0,2 km.

Mapa 21. Linie kolejowe eksploatowane na 100 km² powierzchni w 2021 r.

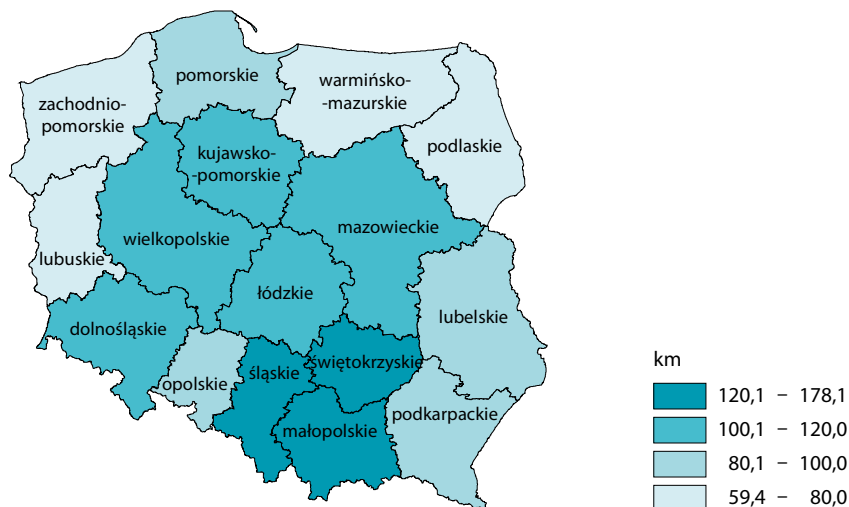
Stan w dniu 31 grudnia

Map 21. Railway lines operated per 100 km² of total area in 2021
As of 31 December

Na koniec 2021 r. długość dróg publicznych o twardej nawierzchni wyniosła w województwie 14 371 km i stanowiła 4,6% długości dróg krajowych. W okresie 2019–2021 długość dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie zwiększyła się o ponad 365 km. Ogólna gęstość dróg o nawierzchni twardej wyniosła 59,4 km na 100 km² powierzchni województwa i była najniższą wartością w kraju (w kraju 100,9 km). Drogi o nawierzchni ulepszonej stanowiły 91,4% długości dróg o nawierzchni twardej i były o 268 km dłuższe niż w 2019 r.

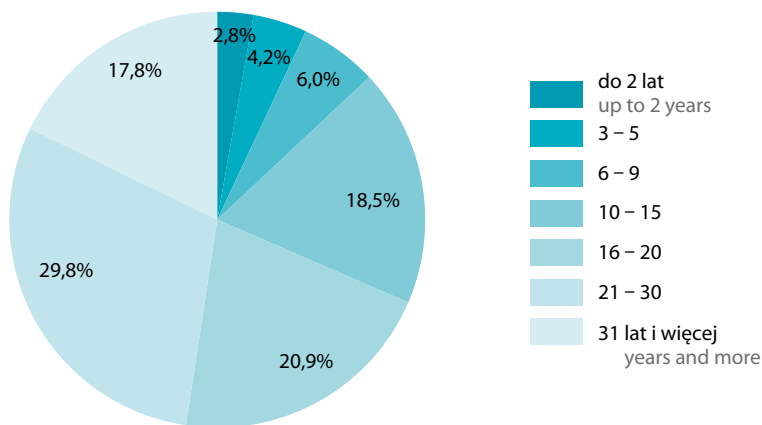
Mapa 22. Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 22. Hard surface public roads per 100 km² of total area in 2021
As of 31 December

Pomimo najniższego zagęszczenia dróg w Polsce, liczba pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych w województwie od 2019 r. wzrosła o 6,6% i według stanu na 31 grudnia 2021 r. osiągnęła poziom 1 142,4 tys. Wśród zarejestrowanych pojazdów 867,2 tys. stanowiły samochody osobowe, których liczba w porównaniu z 2019 r. wzrosła o 6,6%. Liczba samochodów osobowych zarejestrowanych w 2021 r. w przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa wyniosła 631 aut (w kraju 682), podczas gdy w 2019 r. wskaźnik ten wynosił 572 (635).

Wykres 20. Struktura samochodów osobowych zarejestrowanych według wieku w 2021 r.
Chart 20. Structure of registered passenger cars by age in 2021

W 2021 r. komunikacja miejska w województwie realizowana była przez przedsiębiorstwa komunikacji miejskiej na ogólnej długości linii komunikacyjnych krótszej o 4,3% niż w 2019 r. Długość linii komunikacyjnych wyniosła 1 295 km, z czego 1 236 km (95,4%) stanowiły linie autobusowe, a 59 km (4,6%) tramwajowe. W 2021 r. tabor miejski obejmował 274 autobusy i 55 tramwajów. Liczba autobusów komunikacji miejskiej przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych zmniejszyła się w porównaniu z 2019 r. o 7,9%, a tramwajów wzrosła o 66,7%. Odsetek autobusów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych wyniósł 93,1% (w kraju 94,4%), a tramwajów 72,7% (w kraju 45,7%). Tabor komunikacji miejskiej przewiózł w 2021 r. blisko 27 mln pasażerów, tj. o 59,0% mniej osób niż w 2019 r. (w kraju spadek o 35,3%).

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w 2021 r. operatorzy pocztowi świadczyli usługi za pośrednictwem 1 299 placówek pocztowych (własnych i prowadzonych przez agentów). Liczba placówek operatora wyznaczonego zwiększyła się w porównaniu z 2019 r. o 4 placówki i wyniosła 351. Na 1 placówkę pocztową operatora wyznaczonego przypadało 3 917 mieszkańców województwa (w kraju 4 971). Oznacza to, że liczba ludności przypadająca na 1 placówkę pocztową operatora wyznaczonego w porównaniu z 2019 r. uległa zmniejszeniu o 4,5%.

Liczba łączy abonenckich telefonii stacjonarnej w dniu 31.12.2021 r. wyniosła 76,5 tys., z czego 57,4% stanowiły łącza konsumenckie, a 42,5% to łącza biznesowe. W województwie na 1000 mieszkańców przypadało 55 łączy abonenckich (w kraju 76). Był to jeden z najniższych wskaźników w kraju.

Na koniec 2021 r. zarejestrowanych było w województwie 233,4 tys. abonentów telewizyjnych, z czego 68,9% w miastach i 31,1% na wsi. W porównaniu z 2019 r. liczba zarejestrowanych abonentów była mniejsza o 3,9% (w kraju spadek o 3,6%). Mimo szerokiej oferty pakietów multimedialnych oferowanych przez telewizję kablową w badanym okresie zaobserwowano spadek liczby jej abonentów. Liczba odbiorców telewizji kablowej spadła o 7,4% (w kraju spadek o 0,4%) i osiągnęła poziom 134,8 tys. abonentów.

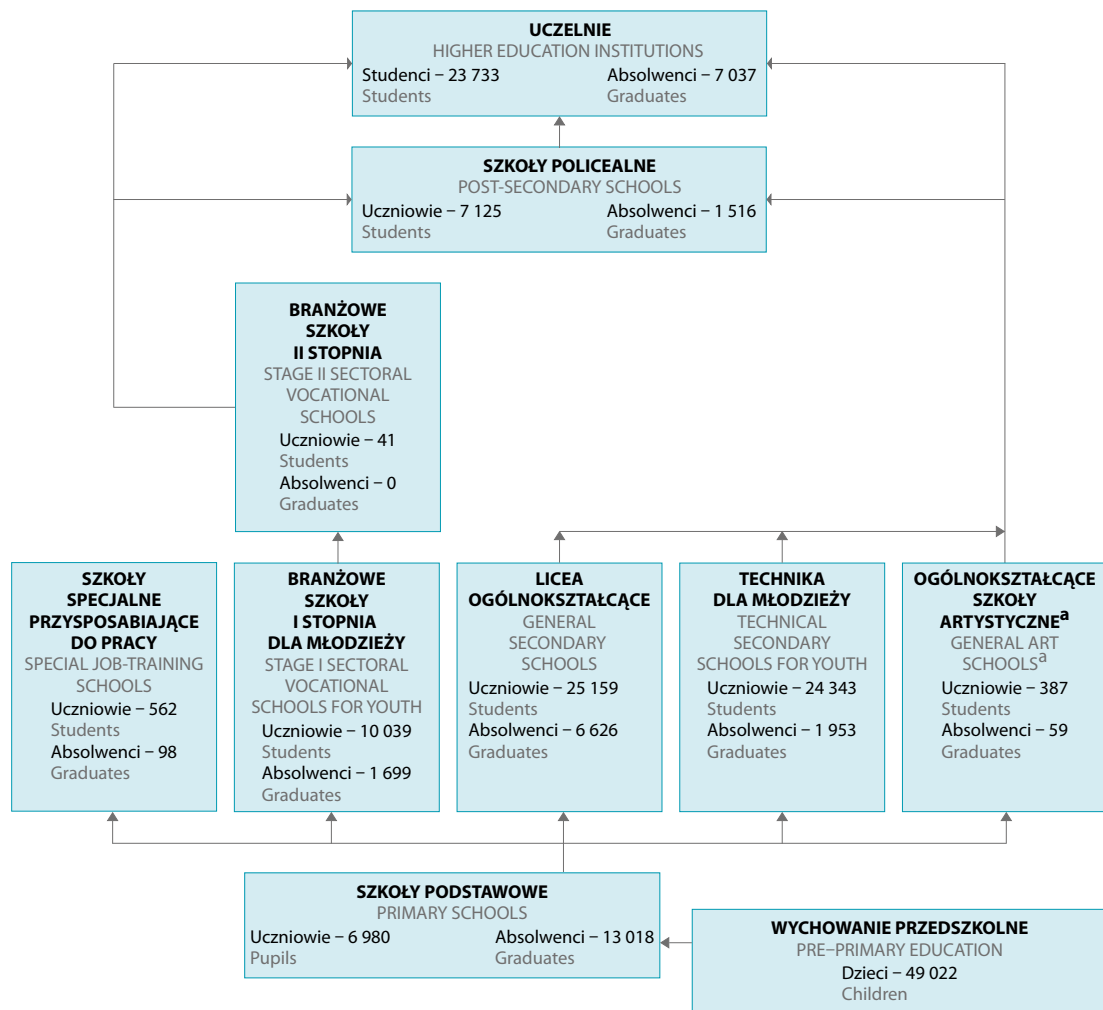
Rozdział 7. Edukacja i wychowanie

Chapter 7. Education

Warunki życia społeczeństwa powiązane są jakością i dostępnością edukacji. Korzyści płynące z wysokiego poziomu wykształcenia ludności znajdują swoje odbicie zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej. Tak samo efektywny system edukacji powinien być spójny zarówno z kierunkami rozwoju gospodarczego, jak i potrzebami społecznymi w tym zakresie. Powinien on wynikać z jednej strony z potrzeb nowoczesnego rynku pracy, z drugiej zaś – z oczekiwań współczesnego społeczeństwa.

Polski system oświaty i wychowania, włączając szkolnictwo wyższe, obejmuje dzieci i młodzież w wieku od 3 do 24 lat. Dolna granica to początek wieku przedszkolnego, a górna to teoretyczny wiek ukończenia szkoły wyższej. Rok szkolny 2021/2022 był piątym z kolei, w którym widoczne były następstwa reformy edukacji, likwidującej gimnazja i przywracającej 8-letnią szkołę podstawową, a także modyfikującą szkolnictwo zawodowe, poprzez zastąpienie zasadniczych szkół zawodowych nowo utworzonymi branżowymi szkołami I i II stopnia.

Wykres 21. Edukacja według szczebli kształcenia w roku szkolnym 2021/2022
Chart 21. Education by levels in the 2021/2022 school year

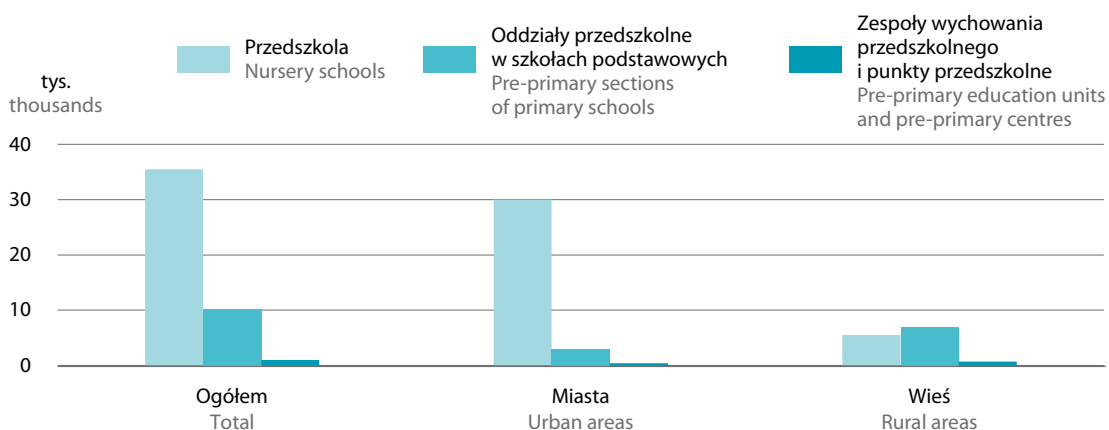
a Dające uprawnienia zawodowe.
a Leading to professional certification.

Pierwszym etapem kształcenia w systemie oświaty w Polsce jest wychowanie przedszkolne, którym objęte są dzieci od 3 roku życia do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej. Realizowane jest ono w placówkach wychowania przedszkolnego, obejmujących przedszkola, oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Liczba placówek przedszkolnych według stanu z 30 września 2021 r. wyniosła 784 (w tym jedno przedszkole przy podmiocie wykonującym działalność leczniczą) i było to o 5 placówek więcej niż w 2019 r. W roku szkolnym 2021/2022 wychowaniem przedszkolnym objęto 49,0 tys. dzieci, tj. o 4,8% więcej niż dwa lata wcześniej. Wśród placówek wychowania przedszkolnego najliczniejszą grupę stanowiły przedszkola (405) i oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych (327). Ponad $\frac{3}{4}$ przedszkoli zlokalizowana była w miastach, natomiast na wsi przeważały oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych (77,1%). Wśród placówek przedszkolnych przeważały jednostki publiczne (68,6%), a ich udział był o 1,7% mniejszy niż przed dwoma laty.

Wykres 22. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego według miejsca zamieszkania w roku szkolnym 2021/2022

Chart 22. Children in pre-primary education establishments by place of residence in the 2021 /2022 school year

W roku 2021/2022 do zajęć szkolnych przygotowywało się 12,8 tys. sześciolatków. Warmińsko-mazurskie razem z lubuskim uplasowało się na 3 pozycji, z 26,2% udziałem tej grupy dzieci, a województwem o największym udziale sześciolatków uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego było kujawsko-pomorskie (26,7%).

W roku szkolnym 2021/2022 działało 18 przedszkoli specjalnych oraz 8 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, do których uczęszczało 517 dzieci. Dzieci niepełnosprawne uczęszczające do tych placówek stanowiły 1,1% dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.

Średnio do jednej placówki wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2021/2022 uczęszczało 63 dzieci wobec 60 w roku szkolnym 2019/2020. Do placówek publicznych uczęszczało średnio 63 dzieci na placówkę, natomiast do niepublicznych – 61. Na jedną wiejską placówkę przedszkolną przypadało prawie trzy razy mniej dzieci niż w miastach (35 wobec 89).

Wśród dzieci w wieku 3–6 lat uczęszczających do placówek przedszkolnych największy odsetek odnotowano w Olsztynie i Elblągu – wartość tego odsetka przekraczała tam 100, co świadczy o dowiezieniu dzieci do placówek przedszkolnych spoza tych miast. Najmniejszy odsetek natomiast był w powiecie elbląskim (68,4%) i braniewskim (74,8%).

Mapa 23. Wychowanie przedszkolne według powiatów w roku szkolnym 2021/2022
 Map 23. Pre-primary education by powiats in the 2021/2022 school year

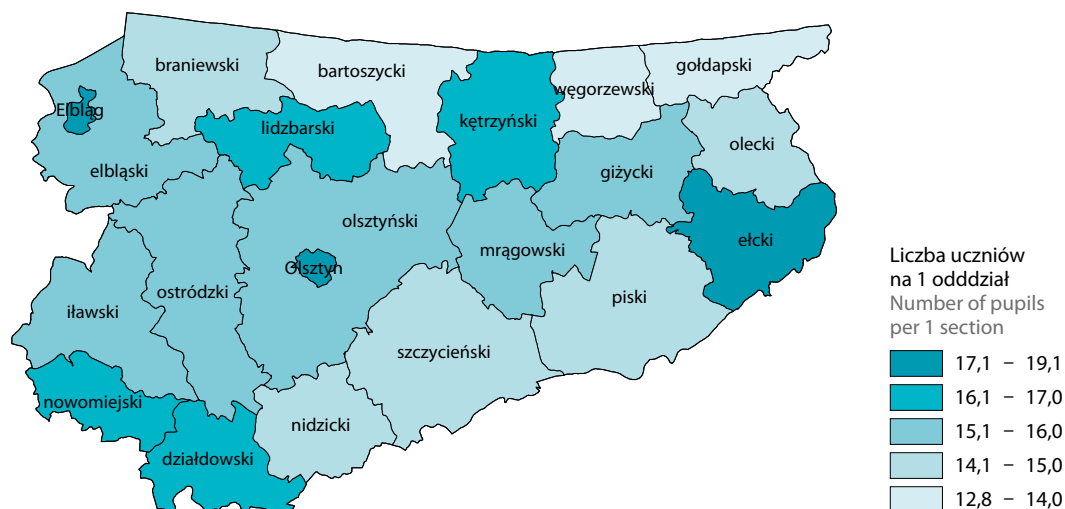
Kolejny etap kształcenia realizowany jest w szkołach podstawowych. Według stanu z 30 września 2021 r. w 548 szkołach dla dzieci i młodzieży uczyło się 111,4 tys. dzieci. W omawianym okresie zmniejszyła się zarówno liczba szkół podstawowych (o 2,3%), jak i uczących się w nich dzieci (o 0,3%). Liczba szkół w miastach pozostała bez zmian (215 szkół), przy jednoczesnym wzroście liczby uczniów o 1,2% (75,9 tys.), natomiast na wsi ubyło 13 placówek (333 szkoły w roku szkolnym 2021/2022), a liczba uczniów zmniejszyła się o 3,6% (35,5 tys.). Większość uczniów (96,1%) uczyła się w szkołach publicznych, wzrasta jednak zainteresowanie szkołami niepublicznymi – liczba uczniów tych szkół w roku szkolnym 2021/2022 zwiększyła się o 15,0% w porównaniu ze stanem sprzed dwóch lat. Szkoły specjalne stanowiły zaledwie 7,5% szkół podstawowych. Do 41 placówek uczęszczało 2,4 tys. uczniów.

Biorąc pod uwagę warunki nauczania w porównaniu z sytuacją w kraju, w województwie mniej uczniów przypadło zarówno na 1 szkołę, na 1 oddział, jak i na 1 nauczyciela. W roku szkolnym 2019/2020 w porównaniu z rokiem 2021/2022 mniej było uczniów przypadających na 1 szkołę, natomiast liczebność oddziałów i obciążenie nauczycieli nie zmieniło się.

Blisko 61% szkół podstawowych zlokalizowanych było na wsi, jednak ¾ uczniów uczęszczało do szkół w miastach, co miało wpływ na warunki nauczania (na wsi – 106 uczniów na 1 szkołę, w mieście – 352). Również oddziały szkół wiejskich liczyły mniej uczniów, niż oddziały w mieście.

W 8 powiatach liczba uczniów przypadająca na 1 oddział była na poziomie średniej wojewódzkiej i wyższa. Najwięcej, bo po 19 uczniów na oddział było w Elblągu i Olsztynie. W pozostałych 13 powiatach obciążenie oddziałów szkół uczniami było niższe niż przeciętnie w województwie (najmniej w powiecie bartoszyckim i gołdapskim – po 13 uczniów na oddział).

Mapa 24. Uczniowie w szkołach podstawowych według powiatów w roku szkolnym 2021/2022
 Map 24. Pupils in primary schools by poviats in the 2021/2022 school year

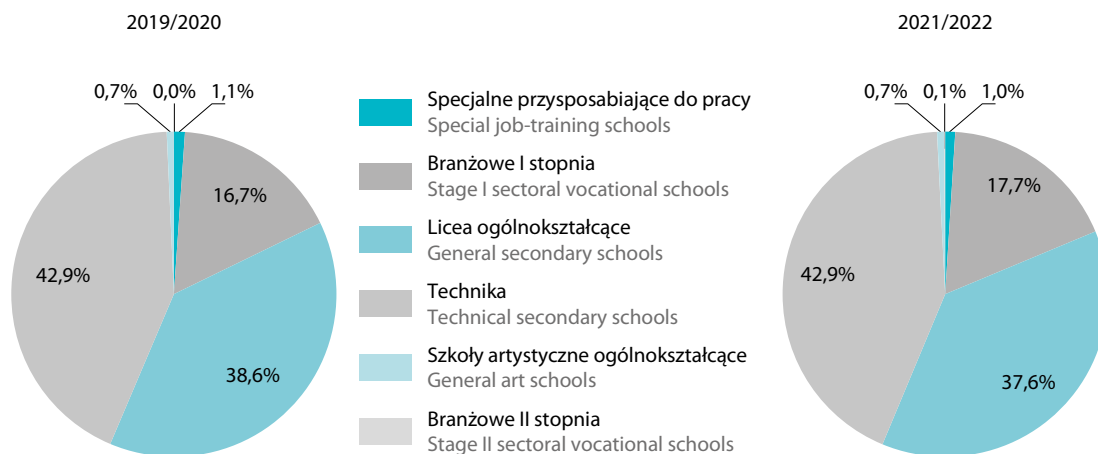

Oferta edukacyjna szkół podstawowych kierowana do uczniów obejmuje m. in. możliwość rozwijania w szkole swoich zainteresowań i pasji. Na terenie warmińsko-mazurskiego w roku szkolnym 2021/2022 możliwość uczestnictwa w zajęciach pozalekcyjnych oferowało 191 szkół dla 22,0 tys. uczniów. Biorąc pod uwagę tematykę prowadzonych zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, największą popularnością cieszyły się zajęcia przedmiotowe (11,4 tys. uczniów), sportowe (3,2 tys.) i artystyczne (2,6 tys.).

Z początkiem września 2021 r. na obszarze województwa absolwenci szkół podstawowych mogli kontynuować naukę w 276 szkołach ponadpodstawowych dla młodzieży (o 2 więcej niż dwa lata wcześniej). Liczba ta obejmowała także 2 szkoły branżowe II stopnia, które rozpoczęły działalność w roku szkolnym 2021/2022. Łącznie w tych szkołach kształciło się 56,7 tys. osób (o 1,5% więcej w porównaniu z rokiem szkolnym 2019/2020). Większość młodzieży (81,2%) uczęszczała do szkół dających możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości, a tym samym dalszego kształcenia się w szkołach wyższych.

Najbardziej popularne wśród młodzieży były technika, dające możliwość nabycia kwalifikacji zawodowych i zdobycia zawodu, a po zdaniu matury kontynuowania nauki w szkołach wyższych. Technika skupiała 24,3 tys. uczniów (42,9%). Niewiele mniejszym zainteresowaniem – 21,3 tys. uczniów (37,6%) cieszyły się licea ogólnokształcące. W szkołach branżowych (I i II stopnia) kształciło się 17,8% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Wykres 23. Struktura uczniów w szkołach ponadpodstawowych dla młodzieży według typów szkół
Chart 23. Structure of students in post-primary schools for young people by type of school

Dostępność szkół ponadpodstawowych na poziomie powiatów była następująca – technika, licea ogólnokształcące i szkoły branżowe I stopnia funkcjonowały w każdym powiecie, branżowe II stopnia w działowskim i iławskim. Placówki specjalnych szkół przysposabiających do pracy działały we wszystkich powiatach oprócz nowomiejskiego i elbląskiego, natomiast szkoły artystyczne ogólnokształcące działały w Elblągu, Olsztynie i w powiecie elbląskim.

Najpopularniejszymi kierunkami kształcenia zarówno w technikach, jak i branżowych szkołach I i II stopnia były kierunki z podgrupy inżynieryjno-technicznej oraz usług dla ludności. Kolejną podgrupą najczęściej wybieraną przez uczniów w technikach był biznes i administracja, a w branżowych szkołach I stopnia produkcja i przetwórstwo.

Młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zapewniono możliwość edukacji w 51 ponadpodstawowych szkołach specjalnych, do których uczęszczało 1,1 tys. (2,0%) uczniów. Spośród wszystkich szkół specjalnych 30 to specjalne szkoły przysposabiających do pracy, przeznaczone wyłącznie dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Ukończenie tego typu szkoły umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego możliwość przystąpienia do pracy. W roku szkolnym 2021/2022 uczęszczało do nich 0,6 tys. uczniów (o 5,2% mniej niż dwa lata wcześniej).

W roku szkolnym 2021/2022 w województwie na 1 szkołę ponadpodstawową dla młodzieży przypadało 205 uczniów, a na 1 oddział 22 (w kraju odpowiednio 232 i 23). W porównaniu z rokiem szkolnym 2019/2020 oznaczało to utrzymanie obciążenia szkół w warmińsko-mazurskim na zbliżonym poziomie (204 osoby na szkołę i 22 na oddział). Warunki nauczania w szkołach ponadpodstawowych były zróżnicowane w zależności od typu szkoły, najwięcej uczniów na 1 szkołę przypadało w technikach (324 osoby), a najmniej w szkołach specjalnych przysposabiających do pracy (19 osób). Biorąc pod uwagę oddziały w szkołach, najbardziej obciążone były licea ogólnokształcące (25 uczniów na oddział), a najmniej – oddziały w szkołach specjalnych przysposabiających do pracy (3 uczniów).

Zdawalność egzaminów maturalnych w 2021 r. w porównaniu z 2019 r. zmniejszyła się o 1,7 p. proc. i wyniosła 75,6% wobec 78,2% przeciętnie w kraju. Wśród województw uplasowało to warmińsko-mazurskie na przedostatniej pozycji, przed dolnośląskim (74,8%).

Szkoły policealne zgodnie z ustawą o systemie oświaty należą do szkół ponadpodstawowych, jednak ze względu na fakt, że stanowią wyższy szczebel kształcenia, prezentowane są osobno. Swoją ofertę edukacyjną kierują do absolwentów szkół ponadpodstawowych, szczególnie liceów ogólnokształcących, umożliwiając osobom mającym wykształcenie średnie ogólne zdobycie kwalifikacji zawodowych.

W roku szkolnym 2021/2022 funkcjonowało 46 szkół, w których uczyło się 7,2 tys. uczniów. Dostępu do nauki na tym poziomie nauczania nie miały osoby mieszkające w 8 powiatach (elbląskim, gołdapskim, nowomiejskim, nidzickim, mrągowskim, olsztyńskim, szczycieńskim i węgorzewskim). Liczba absolwentów szkół policealnych w ciągu 2 lat zmniejszyła się o 7,6%. Uczniowie szkół policealnych najczęściej wybierali kształcenie w zawodach z podgrupy medycznej, usług dla ludności, biznesu i administracji oraz higieny i bezpieczeństwa pracy.

W celu zwiększenia dostępności do wybranych szkół, dzieciom i młodzieży zapewniono możliwość korzystania z internatów i burs. W 2021 r. w 43 placówkach zakwaterowanych było 3,2 tys. uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych (o 6,1% mniej niż w 2019 r.). Najliczniejszą grupą wśród zakwaterowanych byli uczniowie techników i liceów ogólnokształcących, którzy stanowili 97,1% korzystających (w roku szkolnym 2019/2020 – 82,2%). W każdym powiecie województwa funkcjonowała przynajmniej jednej placówka zapewniająca uczniom zakwaterowanie na czas nauki.

Ważnym elementem edukacji w systemie kształcenia jest nauka języków obcych, a postępujący rozwój społeczno-gospodarczy oraz możliwość efektywnego funkcjonowania na rynku pracy stawia coraz większe wymagania w tej dziedzinie.

Tablica 1. Nauczanie języków obcych jako przedmiotu obowiązkowego w szkołach dla dzieci i młodzieży^a
Table 1. Teaching foreign languages as a compulsory subject in schools for children and youth^a

Wyszczególnienie Specification	Angielski English	Niemiecki German	Rosyjski Russian	Hiszpański Spanish
	w % uczniów danego typu szkoły in % of pupils and students in a given type of school			
Ogółem szkoły Schools				
2019/2020	96,0	35,5	6,3	2,4
2021/2022	96,1	39,2	6,1	2,3
Podstawowe Primary				
2019/2020	97,4	22,8	2,5	1,1
2021/2022	97,8	28,8	3,1	1,6
Specjalne przysposabiające do pracy Special job-training schools				
2019/2020	1,2	–	–	–
2021/2022	1,1	–	–	–
Branżowe I stopnia Stage I sectoral vocational schools				
2019/2020	78,6	19,3	5,1	–
2021/2022	81,6	17,0	3,4	–
Branżowe II stopnia^a Stage II sectoral vocational schools^a				
2019/2020	100,0	–	–	–
2021/2022	100,0	–	–	–
Licea ogólnokształcące General secondary schools				
2019/2020	99,7	64,0	21,4	12,8
2021/2022	98,4	63,4	18,9	9,3
Technika Technical secondary schools				
2019/2020	99,7	85,3	12,6	0,9
2021/2022	99,4	86,1	11,5	1,1
Ogólnokształcące artystyczne^b General Art schools^b				
2019/2020	100,0	62,4	–	–
2021/2022	100,0	61,2	–	5,7
Policealne (bez kolegiów) Post-secondary schools (excluding colleges)				
2019/2020	80,8	2,4	0,4	–
2021/2022	79,5	1,6	–	–

a Pierwszy rok funkcjonowania tego poziomu nauczania. b Dające uprawnienia zawodowe.
a The first year of this level of education b. Leading to professional certification.

Obowiązkowa nauka języka obcego rozpoczyna się już od początku szkoły podstawowej. Wśród nauczanych obowiązkowo języków obcych dominował język angielski. W roku szkolnym 2021/2022 języka angielskiego uczyło się 96,1% ogółu uczniów, a niemieckiego 39,2%.

W badanym okresie wzrósł odsetek uczących się języka niemieckiego, udział uczących się języka angielskiego pozostał na zbliżonym poziomie, natomiast obniżeniu uległ odsetek uczących się francuskiego, włoskiego, rosyjskiego i hiszpańskiego. Nauka języka angielskiego, jak zaznaczono powyżej, dominowała na wszystkich szczeblach nauczania i we wszystkich typach szkół. Język niemiecki z kolei wybierany był jako obowiązkowy najczęściej w technikach i liceach ogólnokształcących.

Kontynuacja przerwanej wcześniej z różnych względów cyklu kształcenia możliwa jest w szkołach dla dorosłych. W województwie w roku szkolnym 2021/2022 tego typu edukację prowadziły 2 szkoły podstawowe i 46 liceów ogólnokształcących (w 2019/2020 odpowiednio 8 i 57 placówek). Szkoły podstawowe funkcjonowały w Elblągu i Olsztynie, a licea ogólnokształcące we wszystkich powiatach, oprócz elbląskiego. W szkołach dla dorosłych uczyło się 3,9 tys. osób (26,4% mniej niż przed dwoma laty).

Coraz większe zróżnicowanie potrzeb rynku pracy wpływa znacząco również na ofertę nauczania w szkolnictwie wyższym. Rozszerzanie oferty edukacyjnej ma na celu umożliwienie jak największej liczbie ludności podniesienia poziomu wykształcenia. W roku akademickim 2021/2022 w 16 szkołach wyższych działających w województwie studiowało 23,7 tys. studentów, w tym 17,0 tys. (71,76%) w systemie stacjonarnym. W porównaniu z końcem grudnia 2019 r. liczba studentów w województwie zmniejszyła się o 8,1%, natomiast w kraju wzrosła o 1,3%. Przeważająca liczba studentów (82,5%) kształciła się na trzech uczelniach państwowych. W największej uczelni województwa – Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w roku akademickim 2021/2022 studiowało 69,9% ogółu studiujących. Drugą co do wielkości uczelnią była Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, którą wybrało 8,1% studiujących, trzecią natomiast była Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu z 4,5% studiujących.

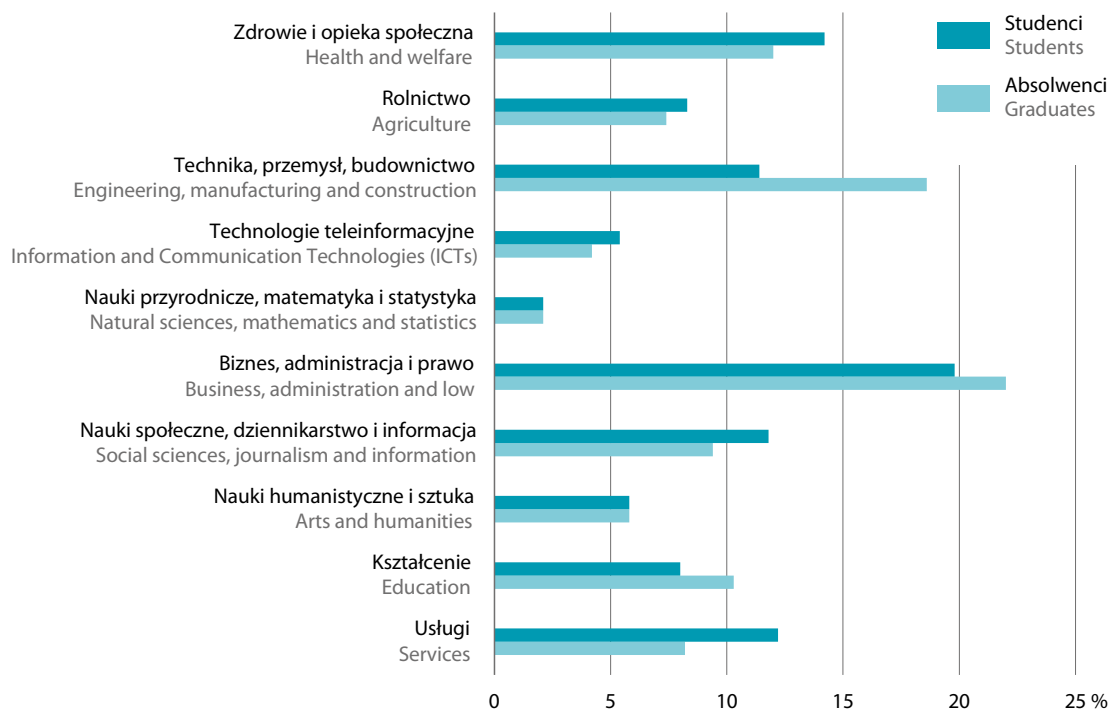
W roku akademickim 2021/2022 ponad połowa studentów pobierała naukę na studiach I stopnia (o 2,3 p. proc. mniej niż przed dwoma laty). W analizowanym okresie zwiększył się udział studentów na magisterskich studiach jednolitych, a zmniejszył na magisterskich studiach drugiego stopnia (o 1,4 p. proc.).

Wykres 24. Studenci szkół wyższych według rodzajów studiów
Chart 24. Students by type of higher education institutions

Wśród najczęściej wybieranych kierunków kształcenia były: biznes, administracja i prawo, zdrowie i opieka społeczna, usługi. Z kolei absolwenci najczęściej kończyli kierunki: administracja i prawo oraz technika, przemysł i budownictwo.

Wykres 25. Studenci i absolwenci według kierunków kształcenia w roku szkolnym 2021/2022
 Chart 25. Students and graduates by fields of education in the 2021/2022 academic year

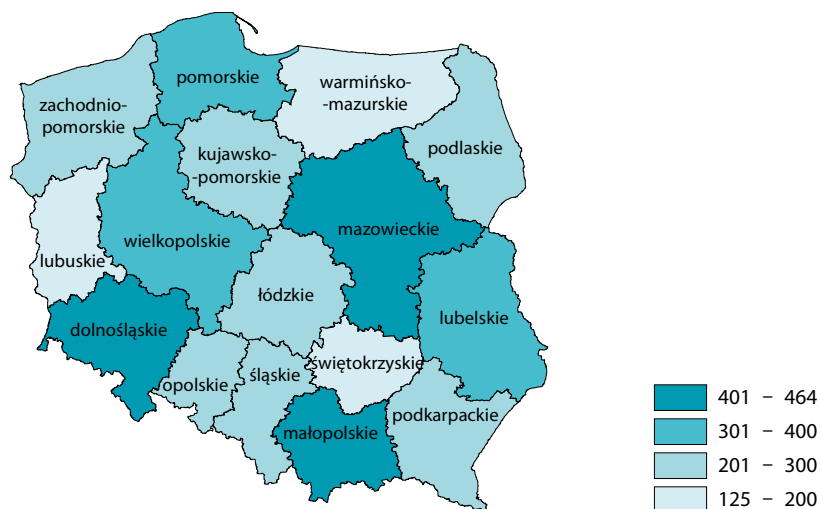

a Z poprzedniego roku akademickiego.
 a From the previous academic year.

Liczba cudzoziemców, studiujących przynajmniej jeden rok akademicki zwiększyła się o 12,9% (w kraju o 10,5%). W roku 2021/2022 studiujący cudzoziemcy stanowili 2,1% liczby studentów w województwie (w kraju 7,6%) i było to o 0,4 p. proc. więcej niż przed dwoma laty (w kraju o 0,6 p. proc.). Wśród studiujących w województwie cudzoziemców największą grupę stanowili obywatele Szwecji (24,9% studiujących obcokrajowców), natomiast w kraju – Ukraińcy (40,3%).

W roku akademickim 2021/2022 pod względem liczby studiujących na 10 tys. ludności warmińsko-mazurskie plasowało się na czternastym miejscu w kraju (przed świętokrzyskim i lubuskim). Natomiast pod względem liczby studiujących w przeliczeniu na 10 tys. osób w wieku 19–24 lata, na przedostatnim (przed lubuskim).

Mapa 25. Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności w roku akademickim 2021/2022
 Map 25. Students of higher education per 10 thousands population in the 2021/2022 academic year

Do dyspozycji studentów według stanu z 31 grudnia 2021 r. było 11 domów studenckich. Miejsca w domach studenckich były wykorzystane w nieco ponad 90%.

Rozdział 8. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Chapter 8. Health care and social welfare

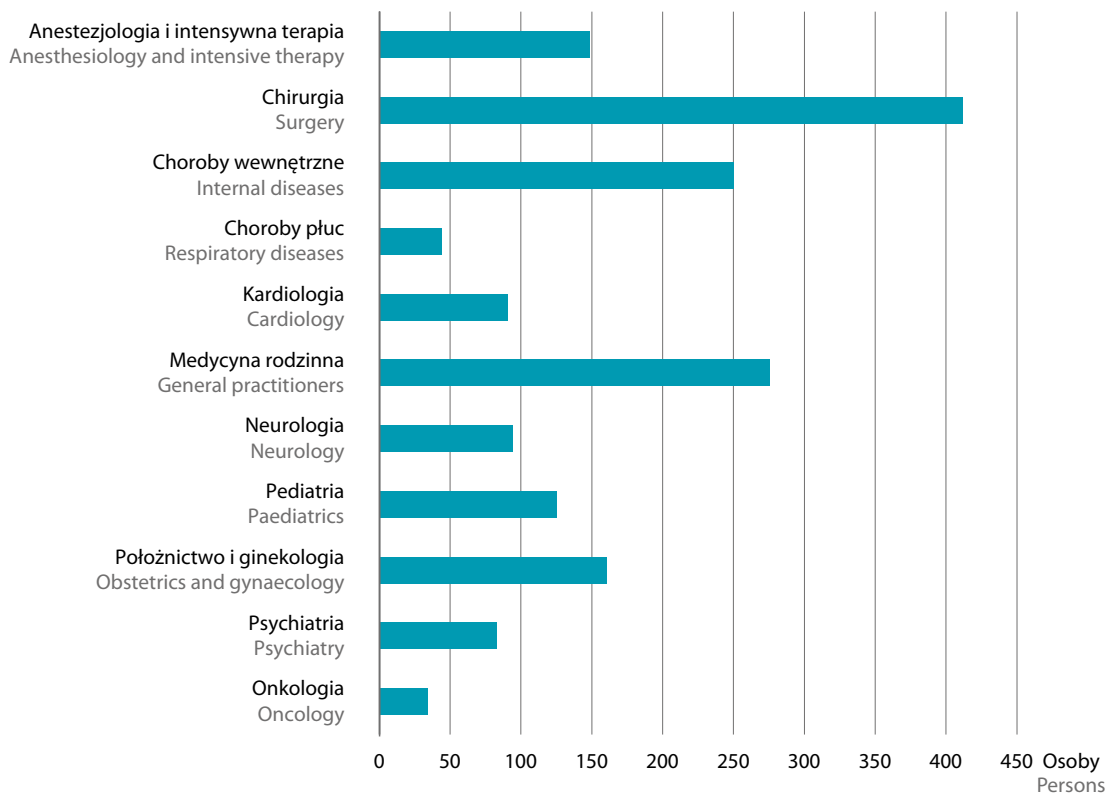
Dostępność odpowiedniej jakości usług medycznych jest jednym z czynników, które w znacznym stopniu wpływają na ocenę warunków życia ludności. Jednocześnie zakres usług zdrowotnych i społecznych powinien być dostosowany m. in. do liczby i struktury mieszkańców.

Podstawowym wskaźnikiem charakteryzującym zasoby służby zdrowia jest liczba pracowników medycznych w przeliczeniu na liczbę ludności. W 2020 r. w województwie na 10 tys. ludności przypadało: 23 lekarzy, 6 fizjoterapeutów, po 5 położnych i farmaceutów oraz 50 pielęgniarek – w tych grupach zawodowych wskaźniki w województwie były niższe niż przeciętnie w kraju. Wskaźnik wojewódzki wyższy niż w kraju odnotowano dla ratowników medycznych (4 wobec 3), a taki sam dla lekarzy dentyistów (w kraju i w województwie po 4).

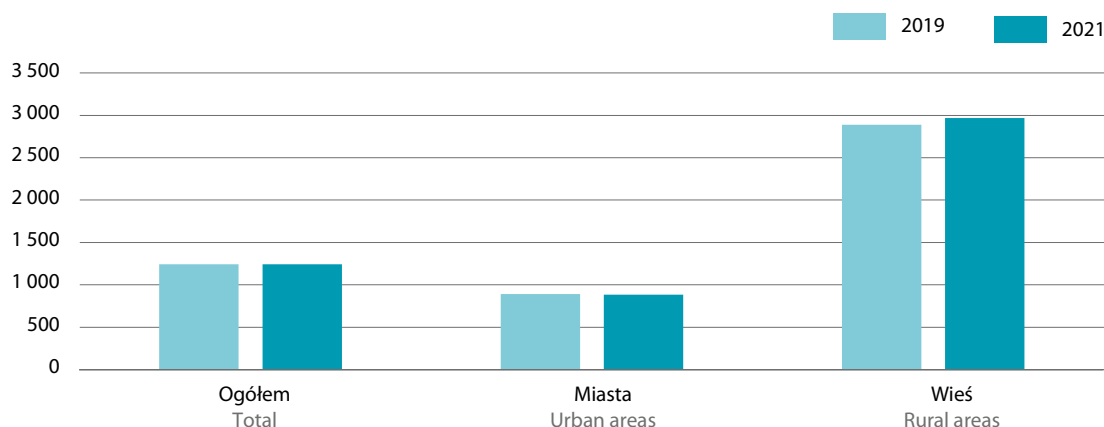
Lekarze specjaliści w 2020 r. stanowili 76,1% pracujących lekarzy (w kraju 67,7%) i w porównaniu ze stanem sprzed roku ich udział zwiększył się. Wśród lekarzy specjalistów zatrudnionych w sektorze opieki zdrowotnej najliczniejszą grupę stanowili specjaliści chirurgii, medycyny rodzinnej, chorób wewnętrznych, położnictwa i ginekologii oraz anestezjologii i intensywnej terapii, a najmniej liczną specjaliści medycyny pracy i onkologii. Specjalizację wśród lekarzy dentyistów miało 24,0% stomatologów (rok wcześniej 24,2%), w kraju natomiast 22,2%

Wykres 26. Lekarze specjaliści pracujący w zakładach opieki zdrowotnej według głównego miejsca pracy w 2020 r.

Chart 26. Doctors specialists in health care facilities by the main workplace in 2020

Wykres 27. Ludność na 1 zakład ambulatoryjnej opieki zdrowotnej
 Chart 27. Population per out-patient health care facility

W kraju wskaźnik obciążenia placówek ambulatoryjnych był wyższy – jeden podmiot obsługiwał o 233 pacjentów więcej niż w warmińsko-mazurskim. Województwo było trzecim w kraju pod względem dostępności placówek ambulatoryjnych – lepszy dostęp mieli tylko pacjenci w podlaskim i podkarpackim.

W 2021 r. w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej w ramach podstawowej i specjalistycznej opieki udzielono 10 626,5 tys. porad (łącznie z poradami w izbach przyjęć szpitali ogólnych) – o 4,8% mniej niż w 2019 r. Liczba porad lekarskich w okresie 2019–2021 obniżyła się o 3,0% (w kraju o 2,3%), natomiast porad stomatologicznych aż o 21,4% (w kraju o 10,5% mniej). W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) w 2021 r. udzielono 6 241,0 tys. porad lekarskich, minimalnie więcej niż w 2019 r. (w kraju ich liczba utrzymała się na tym samym poziomie). W ramach POZ pacjentom do 18 roku życia udzielono 1 050,8 tys. porad (o 7,5% mniej niż w 2019 r.), osobom w wieku 65 lat i więcej – 2 155,2 tys. porad (o 1,1% mniej).

W związku z wystąpieniem pandemii COVID-19, w 2020 r. wprowadzono szczególne rozwiązania świadczenia usług medycznych związane z funkcjonowaniem teleporad. Liczba porad lekarskich świadczonych na odległość w 2021 r. w podstawowej opiece zdrowotnej wyniosła 1 643,8 tys. i była o 27,9% mniejsza niż rok wcześniej.

Na 1 mieszkańca województwa w 2021 r. przypadało 7,1 porad lekarskich (w kraju 7,6) i 0,6 stomatologicznych (w kraju 0,8).

Zadania jednostek pomocy doraźnej związane są z podejmowaniem medycznych działań ratowniczych wobec osób znajdujących się w stanie nagłego zagrożenia życia lub zdrowia, a od początku wybuchu pandemii COVID-19 są na pierwszej linii walki z wirusem. W 2021 r. szybką pomoc medyczną w razie wypadku lub nagłego zachorowania świadczyło 81 jednostek systemu ratownictwa medycznego, w skład których wchodziło 69 zespołów podstawowych i 12 specjalistycznych oraz jeden zespół lotniczy wyposażony w śmigłowiec. W ciągu roku zrealizowano 130,7 tys. wyjazdów na miejsce zdarzenia (o 7,2% więcej niż w 2019 r.). Najczęściej miejscem docelowym wyjazdu był dom pacjenta (81,2% wyjazdów wobec 75,1% w 2019 r.). Świadczeń udzielono dla 131,0 tys. osób – i było to również więcej niż dwa lata wcześniej (o 7,0%). Wzrost ten był generowany przez większą liczbę udzielonych świadczeń pacjentom w wieku 65 lat i więcej, natomiast ilość udzielonych świadczeń osobom do 18 roku życia zmniejszyła się. Na 1000 ludności przypadały 93 wyjazdy (w kraju 80) i było to więcej niż w 2019 r.

Dostępność leków i porad farmaceutycznych zależy od gęstości sieci aptek oraz liczby farmaceutów. W okresie 2019–2021 liczba aptek ogólnodostępnych i punktów aptecznych zmniejszyła się o 24 placówki (o 5,3%) i w końcu grudnia 2021 r. wyniosła 429 (w kraju mniej o 3,4%). Spadkowa tendencja miała miejsce we wszystkich województwach. W rezultacie tych zmian w ciągu trzech lat liczba ludności przypadająca na aptekę i punkt apteczny w warmińsko-mazurskim zwiększyła się. Najłatwiejszy dostęp mieli mieszkańcy powiatu działdowskiego i lidzbarskiego, a najtrudniejszy elbląskiego i piskiego.

Mapa 27. Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną według powiatów w 2021 r.
 Map 27. Population per generally available pharmacy by powiats in 2021

Żłobki, oddziały żłobkowe i kluby dziecięce są kolejną grupą placówek zaliczanych do systemu opieki zdrowotnej. Ich zadania związane są z działaniami profilaktycznymi i opieką nad dziećmi do lat 3.

W końcu 2021 r. funkcjonowało 115 żłobków i klubów dziecięcych. W porównaniu z 2019 r. przybył jeden żłobek i 4 kluby dziecięce. Wśród placówek zajmujących się opieką nad najmłodszymi dziećmi przeważały żłobki, które stanowiły 80,9% (w kraju 83,6%). W 2021 r. w żłobkach i klubach dziecięcych przebywało 5,9 tys. dzieci (o 9,1% więcej niż w 2019 r., w kraju o 15,4%). O poprawie dostępności usług opiekuńczych może świadczyć wskaźnik wyrażony liczbą miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych w przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku do lat 3. Wartość tego wskaźnika w województwie na koniec 2021 r. wyniosła 124 wobec 103 dwa lata wcześniej, jednak nadal był to najniższy wskaźnik w kraju.

Ponadto opiekę nad dziećmi w 2021 r. sprawowało 55 dziennych opiekunów zajmujących się 316 dziećmi i 206 niań zarejestrowanych w ZUS. Uwzględniając działalność niań i opiekunów dziennych, odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych różnymi formami opieki instytucjonalnej ukształtował się na poziomie 14,0% (3,2 p. proc. więcej niż dwa lata wcześniej).

Opieka zastępcza nad dzieckiem (ustawowo – piecza zastępcza) dzieli się na rodzinną i instytucjonalną. W skład rodzinnej pieczy zastępczej wchodzi rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka. W skład pieczy instytucjonalnej wchodzi placówki opiekuńczo-wychowawcze, ośrodki preadopcyjne i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne.

Z 61 całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży korzystało 0,8 tys. wychowanków (o 15,6% mniej niż w 2019 r.; w kraju spadek trzykrotnie mniejszy). Z pomocy 80 placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży korzystało w województwie 2,6 tys. osób – mniej niż w 2019 r. Spadkową tendencję w zakresie funkcjonowania tych placówek zaobserwowano we wszystkich województwach.

Pieczę zastępczą sprawowały 1 762 rodziny zastępcze (tyle samo co w 2019 r.) i 34 rodzinne domy dziecka (o 4 placówki mniej), które zapewniły opiekę 2,8 tys. dzieci i młodzieży. Liczba osób objętych tą formą opieki wzrosła w województwie o 2,1% (w kraju o 1,7%). Połowa dzieci przebywała w rodzinach zastępczych spokrewnionych. Zmniejszył się odsetek dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych niezawodowych, a wzrósł przebywających w rodzinnych domach dziecka.

Wykres 28. Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka
 Chart 28. Children in foster families and foster homes

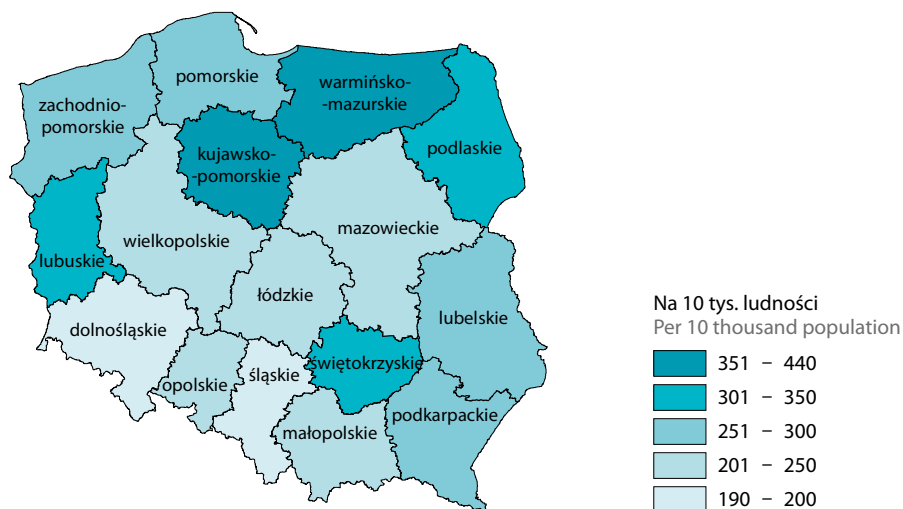

Program „Rodzina 500+” to świadczenia przyznawane od 1 kwietnia 2016 r. na dzieci do 18 lat w rodzinach naturalnych, rodzinnej pieczy zastępczej i placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymały świadczenia wychowawcze w wysokości 500 zł w 2021 r. wyniosła 232,3 tys., zaś wydatki na ten cel wyniosły 1 422,4 mln zł (prawie o ¼ więcej niż w 2019 r., w kraju prawie o ⅓). Z dodatku wychowawczego, dodatku do zryczałtowanej kwoty oraz dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego średnio miesięcznie korzystało 3,1 tys. dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej oraz w wybranych formach instytucjonalnej pieczy zastępczej. Ponad ¾ dzieci (77,2%) to dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka. Kwota dodatku wychowawczego wypłacona na tę grupę dzieci wyniosła 14,1 mln zł i była o 1,7% wyższa niż w 2019 r. (w kraju wzrost o 2,4%).

W 2021 r. w województwie funkcjonowały 102 placówki stacjonarnej pomocy społecznej (z filiami) – o 10 więcej niż w 2019 r. Liczba miejsc w tych placówkach wzrosła o 0,6 tys. i wynosiła 5,8 tys. Liczba pensjonariuszy wzrosła o 2,9% (w kraju o 1,6%) i w końcu 2021 r. wyniosła 5,2 tys. osób. Wśród pensjonariuszy najliczniejszą grupę stanowiły osoby przewlekłe psychicznie chore oraz osoby niepełnosprawne intelektualnie.

Obok stacjonarnych form pomocy społecznej, osobom spełniającym określone kryteria oferowana jest pomoc, która polega na udzielaniu świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. W 2021 r. skorzystało z nich 60,8 tys. osób (ponad ⅓ mniej niż dwa lata wcześniej). Liczba korzystających, którym decyzją przyznano świadczenie, w okresie 2019–2021, w przeliczeniu na 10 tys. ludności zmniejszyła się z 543 do 440. Nadal był to najwyższy wskaźnik w kraju.

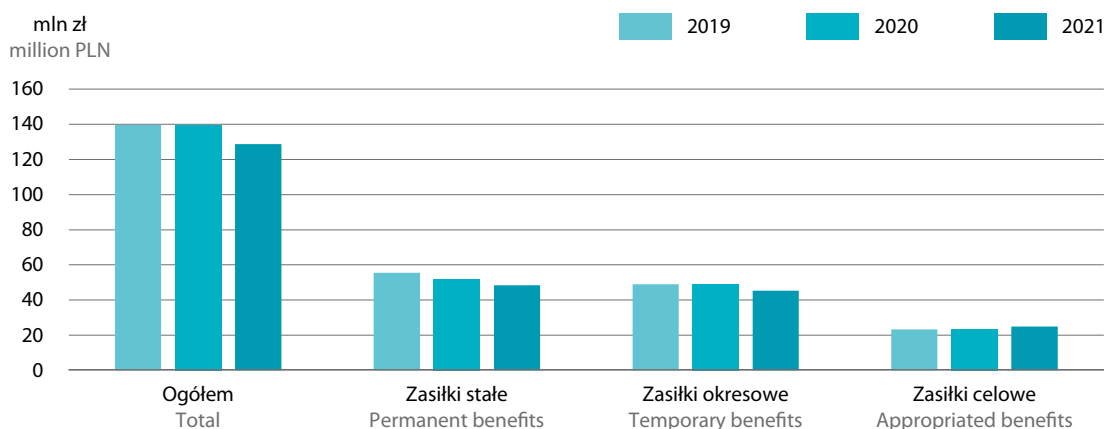
Mapa 28. Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej w 2021 r.
Map 28. Beneficiaries of social assistance benefits in 2021

Z zasiłków celowych skorzystało 29,9 tys. osób, a zasiłki okresowe otrzymało 19,7 tys. osób (w obu przypadkach liczba świadczeniobiorców spadła). Pomoc niepieniężna w postaci posiłku trafiła do 19,0 tys. osób, usługami opiekuńczymi objęto 5,7 tys. osób, natomiast schronienie zapewniono dla 0,9 tys. osób i we wszystkich wymienionych przypadkach liczba objętych pomocą była mniejsza niż w 2019 r.

Wartość udzielonych w 2021 r. świadczeń społecznych wyniosła 195,1 mln zł i była o 5,3% niższa niż w 2019 r. (w Polsce spadek ponad dwukrotnie mniejszy). Pomoc pieniężna stanowiła $\frac{1}{3}$ tej kwoty. Składały się na nią zasiłki stałe, okresowe i celowe.

Wykres 29. Wartość udzielonych świadczeń pieniężnych pomocy społecznej
Chart 29. Value of monetary benefits from social assistance system

Wśród niepieniężnych form pomocy społecznej $\frac{1}{3}$ środków przeznaczono na usługi opiekuńcze, których wartość w ciągu dwóch lat wzrosła o 13,6%. Wyższy niż w warmińsko-mazurskim przyrost tych wydatków zanotowano jedynie w województwie wielkopolskim.

Rozdział 9. Sport i wypoczynek

Chapter 9. Sport and rest

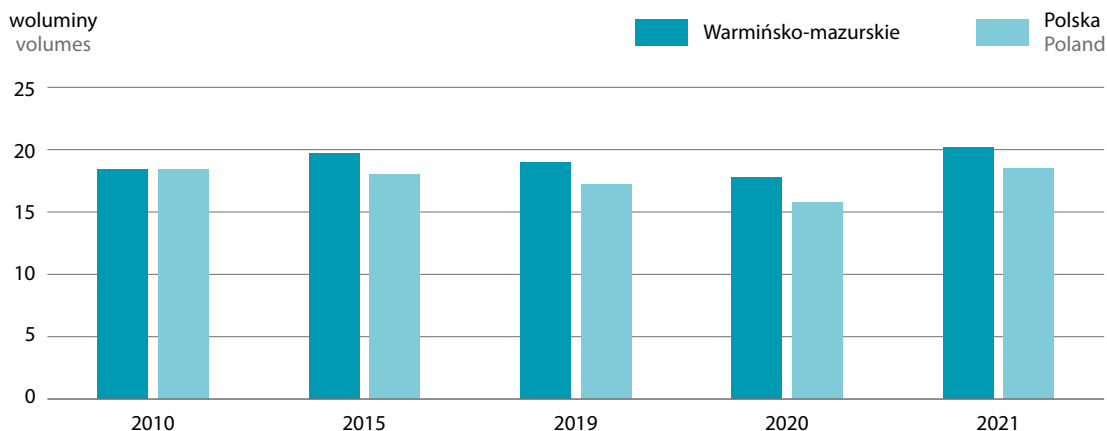
Województwo warmińsko-mazurskie to region bogaty przyrodniczo i kulturowo. Analizowany okres 2019–2020, a głównie rok 2020 i 2021 to czas przypadający na pandemię COVID-19, która z dnia na dzień skomplikowała system tworzenia i korzystania z kultury, zorganizowanego sportu i turystyki.

Jedną z często wybieranych form odpoczynku to czytanie książek i czasopism. Liczba placówek bibliotecznych (łącznie z punktami bibliotecznymi) w omawianym okresie zmniejszyła się o 6 i w końcu 2021 r. wynosiła 380. Malejąca liczba placówek bibliotecznych wpłynęła na wzrost liczby ludności obsługiwanej przez jedną placówkę (3 618 osób w 2021 r. – o 182 osoby więcej niż w 2019 r.). Nadal był to wskaźnik niższy niż w kraju, co świadczy o lepszej dostępności tych instytucji kultury w województwie. W końcu 2021 r. placówki biblioteczne dysponowały 3 896,8 tys. księgozbioru. Na 1 bibliotekę przypadało średnio 13 484 woluminów, czyli mniej niż przeciętnie w kraju (16 207).

W analizowanym okresie zaobserwowano regularny spadek liczby zarejestrowanych czytelników. W 2021 r. liczba osób korzystających z zasobów bibliotecznych wynosiła 145,5 tys. i była o 24,0% niższa niż dwa lata wcześniej. Zmniejszyła się także liczba czytelników przypadająca na 1000 mieszkańców (ze 137 do 108), plasując województwo na 11 pozycji w kraju. Jednak wskaźnik wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika, który pozwala ocenić rzeczywistą skalę czytelnictwa, wzrósł z 19,0 woluminów do 20,2 i uplasował województwo na 6 pozycji w Polsce.

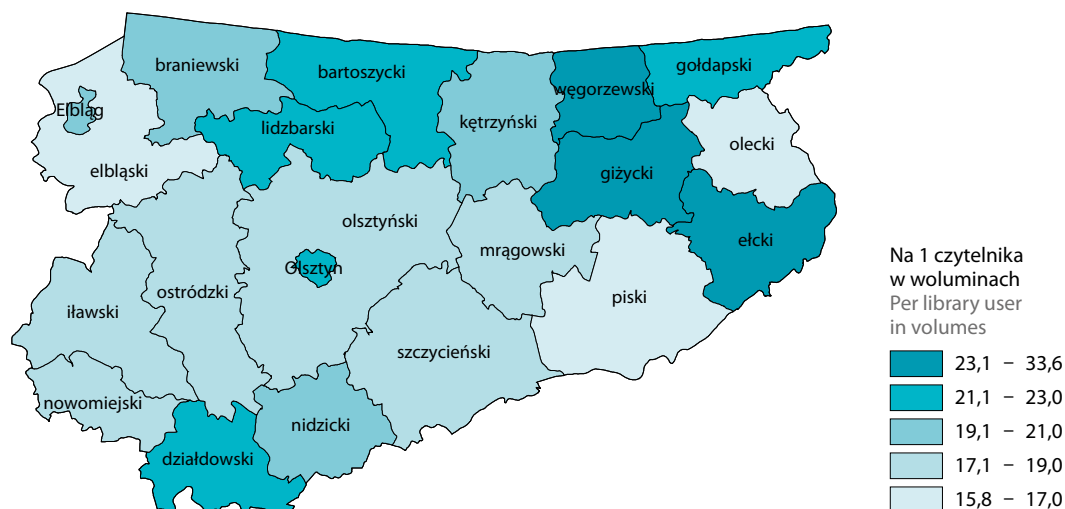
Wykres 30. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika

Chart 30. Loans per library user

Wśród powiatów województwa najbardziej aktywnymi czytelnikami, biorąc pod uwagę wysokość tego wskaźnika, byli mieszkańcy powiatu węgorzewskiego (33,6), natomiast najmniej aktywni byli mieszkańcy powiatu elbląskiego (15,8).

Mapa 29. Wypożyczenia księgozbioru w placówkach bibliotecznych według powiatów w 2021 r.
 Map 29. Loans in library facilities by powiats in 2021

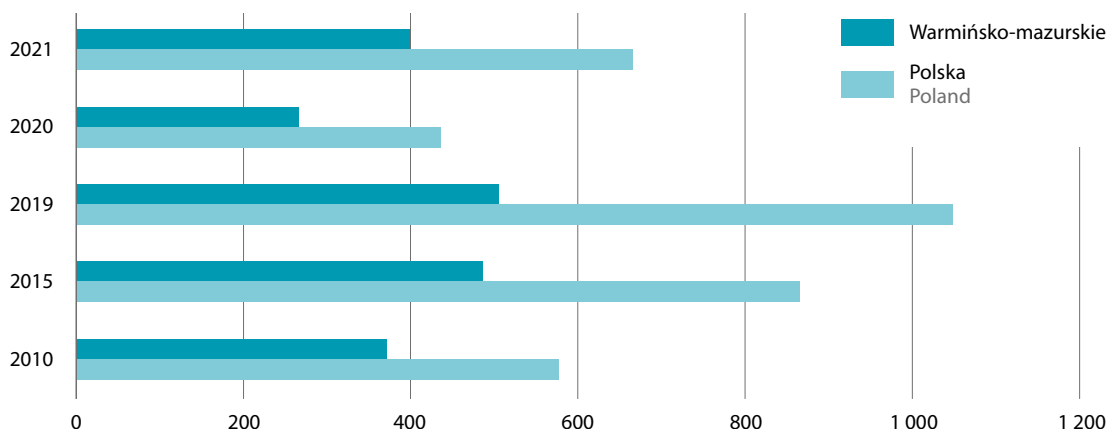
Z analizy dostępności usług elektronicznych w zakresie czytelnictwa wynika, że w 2021 r. większość (95,8%) bibliotek publicznych i filii było wyposażonych w komputery, w tym 92,4% to placówki podłączone do Internetu i dostępne dla użytkowników. Stopień komputeryzacji placówek bibliotecznych, wyrażony liczbą komputerów przeznaczonych dla użytkowników na 10 tys. czytelników w województwie, wyniósł 101 i był najwyższy w kraju, natomiast najniższy wskaźnik odnotowano w województwie śląskim. W okresie 2019–2021 czytelnikom zapewniono lepszy dostęp do Internetu, o czym świadczy wzrost odsetka komputerów z dostępem do Internetu, przeznaczonych dla użytkowników do 98,9% (w kraju 97,3%), co uplasowało warmińsko-mazurskie na 2 pozycji wśród województw, za małopolskim.

W dobie społeczeństwa informacyjnego zwiększa się zakres usług on-line oferowanych przez biblioteczne placówki publiczne. W 2021 r. możliwość korzystania z katalogu on-line oferowało 81,3% bibliotek publicznych i ich filii (o 4,5 p. proc. więcej niż dwa lata wcześniej). Poprawiła się także możliwość zdalnego składania zamówień na materiały biblioteczne, którą oferowała ponad połowa placówek.

W warmińsko-mazurskim 43,3% bibliotek publicznych i ich filii było przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, wśród nich $\frac{2}{5}$ posiadało wejście do budynku dostosowane dla osób z niepełnosprawnością ruchową, a ponad $\frac{1}{4}$ – udogodnienia wewnątrz budynku.

Działalność muzealną w województwie prowadziło 31 muzeów i oddziałów muzealnych (o 1 mniej niż w 2019 r.). Obostrzenia związane z pandemią spowodowały, że liczba zwiedzających muzea w stosunku do 2019 r. zmniejszyła się o prawie $\frac{1}{4}$ i wyniosła 550,5 tys. Wskaźnik zwiedzających na 1000 ludności w okresie 2019–2021 w województwie zmniejszył się o $\frac{1}{5}$ i w końcu okresu wyniósł 399 przy średniej dla kraju 665.

Wykres 31. Zwiedzający muzea i oddziały muzealne na 1000 ludności
Chart 31. Museum and museum departments visitors per 1000 population

W 2021 r. muzea zorganizowały 92 wystawy czasowe (o 18,6% mniej niż w 2019 r.). Wystaw stałych zorganizowano 111 i było to o jedną więcej niż dwa lata wcześniej. Odsetek młodzieży szkolnej, dla której był to kolejny rok nauki zdalnej, stanowił 5,8% (połowa tego, co w 2019 r.). W omawianym okresie zmniejszyła się także liczba zwiedzających ekspozycje podczas nieodpłatnego programu „Noc Muzeów” – o 77,5% (w kraju o 79,9%). Podczas „Nocy Muzeów” najwięcej zwiedzających w przeliczeniu na 10 tys. ludności było w województwie pomorskim, najmniej w wielkopolskim, a warmińsko-mazurskie uplasowało się na 12 pozycji w kraju.

Muzea i oddziały muzealne oprócz podstawowej działalności oferowały mieszkańcom województwa możliwość uczestnictwa m. in. w wydarzeniach edukacyjnych, naukowych, wydawniczych i kulturalnych, jednak ograniczenia wynikające z obostrzeń pandemicznych również wpłynęły na ich liczbę. W 2021 r. placówki te przygotowały 135 odczytów i prelekcji, w których uczestniczyło 7,2 tys. osób (ponad 1/6 mniej niż w 2019 r.). Liczba seansów filmowych zmniejszyła się o ponad połowę, a uczestniczących w nich osób o 44,3%. Koncertów i imprez plenerowych było o 25 mniej, a liczba uczestników zmniejszyła się aż o 3/4. Muzea były również organizatorami 12 sesji, seminariów naukowych, sympozjów i konferencji, w których udział wzięło o ponad 1/3 uczestników mniej niż przed dwoma laty, a także przygotowały i przeprowadziły 192 lekcje muzealne i warsztaty z 1 212 tematów, w których udział wzięło 22,8 tys. uczestników.

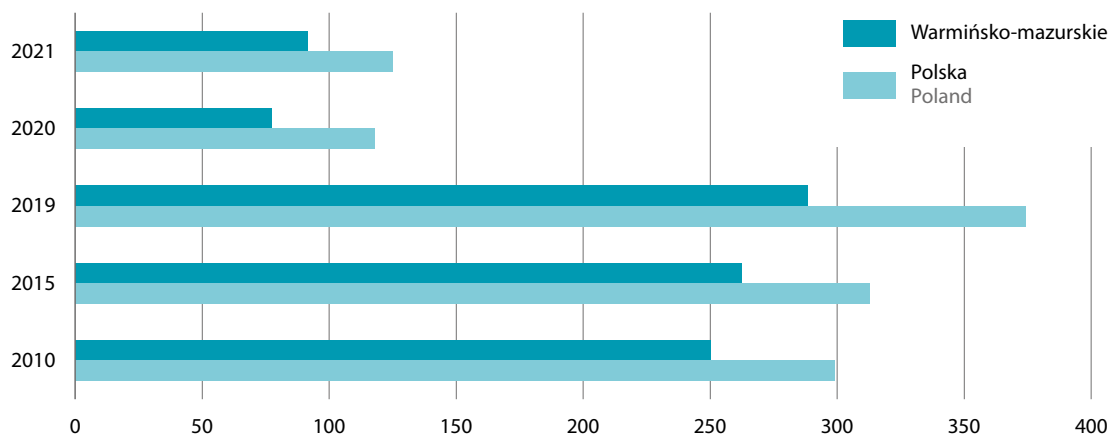
Dostosowanie budynków dla osób z niepełnosprawnościami w województwie było wyższe niż przeciętnie w kraju i wyniosło 61,3%. Większy był także odsetek obiektów posiadających udogodnienie w postaci wejścia do budynku – 58,1%, jednak udogodnień wewnątrz budynku w warmińsko-mazurskim było mniej niż przeciętnie w kraju.

Działalność wystawienniczą na terenie warmińsko-mazurskiego oprócz muzeów prowadziło 6 galerii (tyle samo w 2019 r.). Liczba zwiedzających zmniejszyła się o ponad połowę i wyniosła 66,8 tys. osób. Osoby niepełnosprawne tylko w jednym obiekcie nie miały udogodnień zarówno w formie wejścia do budynku, jak i wewnątrz budynku.

Nieodłącznym elementem życia kulturalnego jest działalność teatrów i instytucji muzycznych. W końcu 2021 r. w województwie, podobnie jak przed dwoma laty, działało 5 placówek tego typu, które na obszarze całego kraju zorganizowały 624 przedstawienia i koncerty. W tych wydarzeniach, których z przyczyn pandemii było o blisko 70% mniej, uczestniczyło 76,7 tys. widzów i słuchaczy (blisko 4-krotnie mniej niż w 2019 r.).

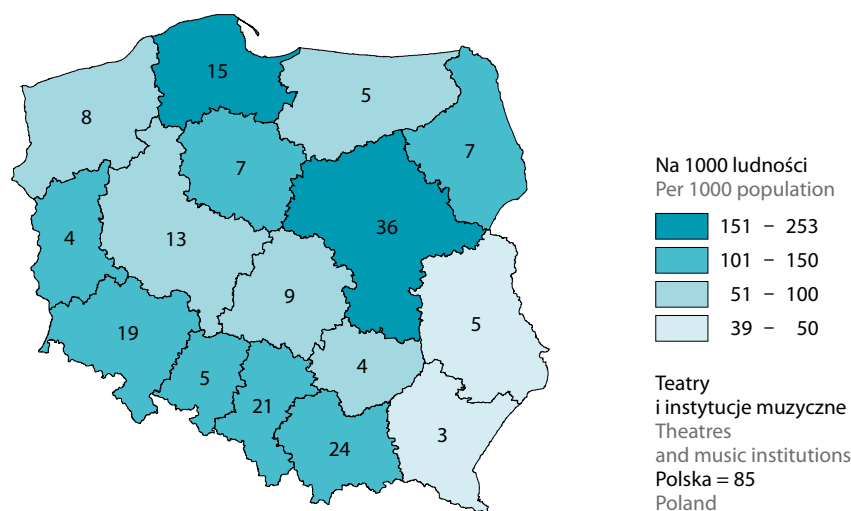
Na terenie województwa teatry i instytucje muzyczne z całego kraju zorganizowały o 65,7% przedstawień mniej niż przed dwoma laty. Liczba uczestniczących w nich widzów wyniosła 126,3 tys. i była ponad trzykrotnie niższa. Liczba widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1000 ludności zarówno w województwie, jak i w kraju, zmniejszyła się także trzykrotnie.

Wykres 32. Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 ludności
Chart 32. Audience in theatres and music institutions per 1000 population

W 2021 r. liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych przypadająca na 1000 mieszkańców największa była w województwie mazowieckim i pomorskim, a najniższa w podkarpackim i lubelskim. Warmińsko-mazurskie uplasowało się na 11 pozycji w kraju.

Mapa 30. Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych w 2021 r.
Map 30. Audience in theatres and music institutions in 2021 r.

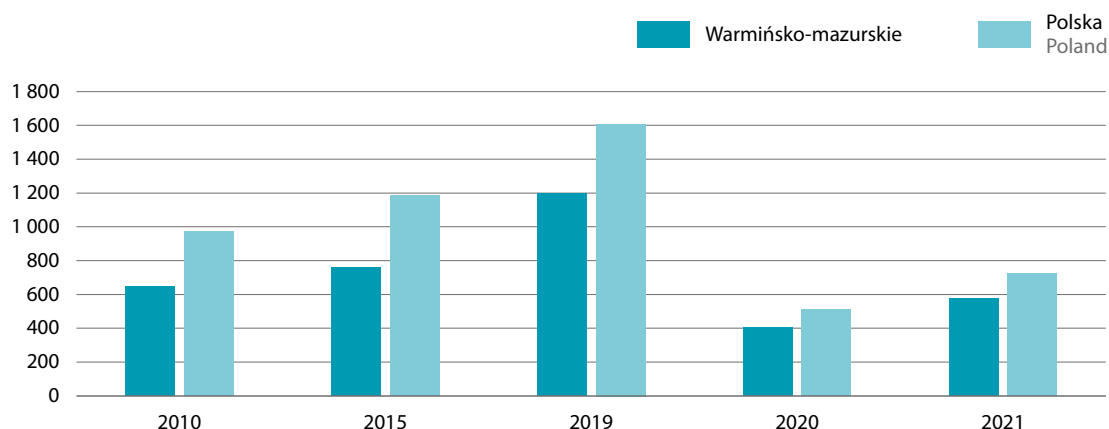

Wszystkie teatry i instytucje muzyczne miały udogodnienia dla osób niepełnosprawnych, zarówno w formie wejścia do budynku, jak i udogodnień wewnątrz budynku.

W latach 2019–2021 zwiększyła się liczba kin stałych z 20 do 23 placówek. W okresie obowiązywania obostrzeń związanych z pandemią liczba seansów zmniejszyła się o ponad 1/3, a widzów było o połowę mniej. Na zbliżonym poziomie utrzymał się udział seansów filmów produkcji polskiej w liczbie seansów (24,6%), a odsetek widzów na filmach polskiej produkcji zmniejszył się do 24,0% (o 7,6 p. proc.).

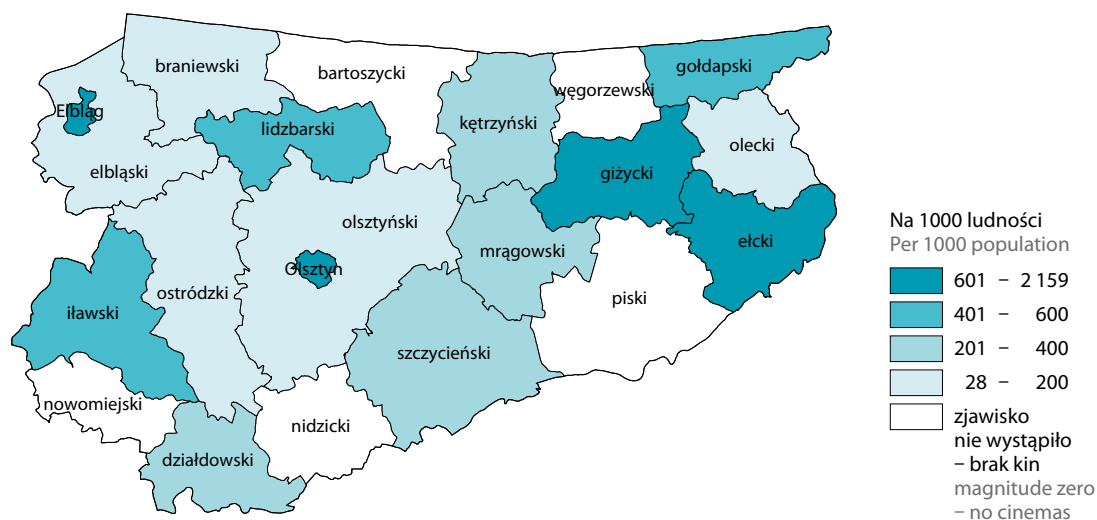
W analizowanym okresie zarówno w warmińsko-mazurskim, jak i w Polsce, zmniejszył się dwukrotnie wskaźnik pokazujący relację liczby widzów na 1000 ludności.

Wykres 33. Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności
Chart 33. Audience in indoor cinemas per 1000 population

W rankingu województw warmińsko-mazurskie zajęło 10 miejsce pod względem liczby widzów na 1000 ludności. Wewnątrz województwa najwięcej widzów przypadających na 1000 mieszkańców zanotowano w Olszynie, Elblągu oraz w powiecie elckim, a najmniej w olsztyńskim.

Mapa 31. Widzowie w kinach stałych według powiatów w 2021 r.
Map 31. Audience in indoor cinemas by powiats in 2021

Wszystkie kina w 2021 r. miały wejście do budynku przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, a 20 kin spośród 23 posiadały również udogodnienia wewnątrz budynku.

Wśród instytucji kultury oferujących mieszkańcom usługi, które propagują aktywne formy uczestnictwa są: centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby oraz świetlice. W 2021 liczba tych placówek kulturalnych w porównaniu z 2019 r. obniżyła się o 12 i wyniosła 151, a liczba działających w nich pracowni specjalistycznych zwiększyła się o 3 jednostki i wyniosła 388. Najbardziej popularne były pracownie plastyczne, muzyczne oraz sale baletowe i taneczne. Instytucje te w ciągu 2021 r. zorganizowały o 1/3 imprez mniej niż dwa lata wcześniej, a liczba uczestników w tym okresie zmniejszyła się o 41,5% (w kraju mniej o ponad połowę). Prawie 1/3 imprez stanowiły warsztaty, nieco mniej – koncerty oraz imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne. Najwięcej uczestników zgromadziły koncerty i wystawy. Imprezy plenerowe stanowiły prawie 1/3 imprez. Skutki wprowadzenia restrykcji związanych z wirusem Covid-19 mają swoje odbicie w natężeniu dotyczącym uczestników imprez, które mimo znacznego obniżenia się w 2021 r., uplasowały warmińsko-mazurskie na pierwszej pozycji w kraju. W wydarzeniach organizowanych przez placówki kultury w województwie udział wzięło 747 osób na 1000 ludności, przy przeciętnej w kraju 481 osób i było to prawie połowę mniej niż w 2019 r.

W 2021 r. zorganizowano 150 kursów m. in. języków obcych, plastycznych, nauki gry na instrumentach, komputerowych, które ukończyło 2,5 tys. osób i było to mniej niż przed dwoma laty. Najbardziej popularna była nauka gry na instrumentach, nauka tańca oraz języków obcych.

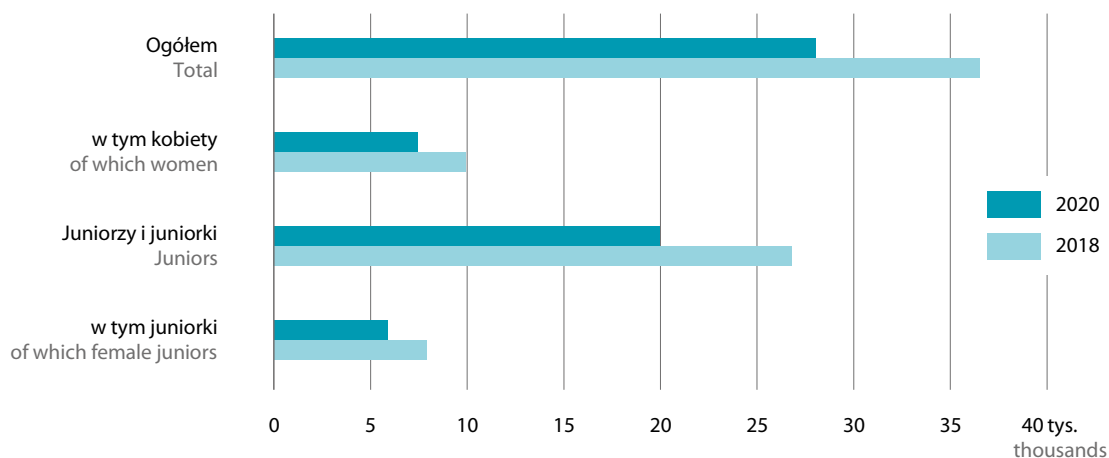
Na terenie warmińsko-mazurskiego w centrach, domach i ośrodkach kultury oraz klubach i świetlicach działały 562 grupy artystyczne (o 15,0% mniej niż w 2019 r.), do których należało 7,3 tys. członków (o 23,1% mniej). Najwięcej było grup tanecznych, one również były najbardziej popularne i skupiały prawie 1/3 członków grup artystycznych. Dużą popularnością cieszyły się także grupy muzyczno-instrumentalne oraz grupy wokalne i chóry.

W 2021 r. 91,4% budynków użytkowanych przez instytucje prowadzące działalność społeczno-kulturalną miały udogodnienia dla osób niepełnosprawnych, w tym 90,7% placówek było wyposażonych w usprawnienia w postaci wejścia do budynku, a udogodnienia wewnątrz budynków posiadało 64,9% obiektów.

Walory przyrodniczo-krajoznawcze województwa warmińsko-mazurskiego pozwalają na organizowanie różnorodnych form wypoczynku. Mieszkańcy województwa mogą korzystać z wytyczonych szlaków nizinnych oraz rowerowych, które pozwalają dotrzeć do najciekawszych zakątków regionu. Ponadto mają możliwość uczestniczenia w licznych wycieczkach. W województwie znajdują się największe jeziora w kraju: Śniardwy i Mamry, a także najdłuższe polskie jezioro – Jeziorak. Jeziora połączone są kanałami i rzekami, tworząc wielokilometrowy system szlaków wodnych stanowiących tereny sprzyjające uprawianiu sportów wodnych – żeglarstwa, windsurfingu, kajakarstwa, wędkowania oraz nurkowania.

Z przeprowadzanego co dwa lata badania wynika, że w 2020 r. osoby uprawiające sport mogły skorzystać z usług 458 klubów sportowych, których liczba od 2018 r. zmniejszyła się o 1/5. Wśród osób ćwiczących w klubach prawie 3/4 stanowili mężczyźni, a także osoby młode – w wieku do 18 roku życia.

Wykres 34. Ćwiczący w klubach sportowych
Chart 34. Persons practising sports in sports clubs

Pod względem liczby osób ćwiczących w klubach sportowych na 10 tys. mieszkańców (201 osób), województwo warmińsko-mazurskie zajmowało 15 lokatę w kraju. Najwyższy wskaźnik zanotowano w województwie opolskim i podkarpackim, najniższy – w województwie świętokrzyskim. W województwie najbardziej aktywni byli mieszkańcy powiatu iławskiego, ełckiego i mrągowskiego, najmniejszą aktywnością natomiast wykazali się mieszkańcy powiatu braniewskiego.

Mapa 32. Ćwiczący w klubach sportowych według powiatów w 2020 r.
Map 32. Persons practising sports in sports clubs by powiats in 2020

Największą popularnością wśród ćwiczących w województwie cieszyły się gry zespołowe, przede wszystkim piłka nożna, siatkówka i koszykówka. Duża liczba osób trenowała również strzelectwo sportowe i lekkoatletykę oraz tenis stołowy. Wśród sportów wodnych najczęściej wybierane było pływanie oraz żeglarsstwo, a spośród sportów walki – karate i kick-boxing.

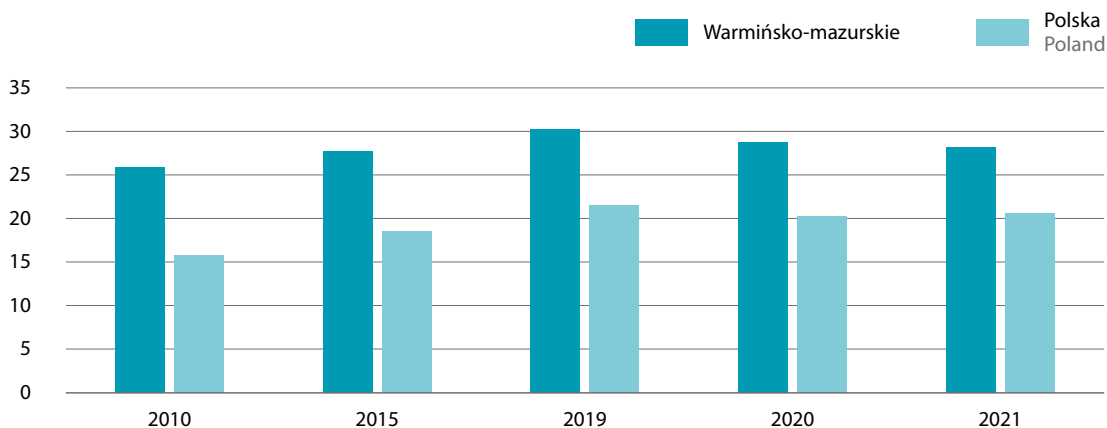
Kolejnymi sektorami, które ucierpiały z powodu obostrzeń wprowadzonych w związku z wystąpieniem pandemii Covid-19 były turystyka, hotelarstwo i gastronomia. Wprowadzone ograniczenia wpłynęły na zmniejszeniu dostępności turystycznych obiektów noclegowych, co skutkowało zmniejszeniem liczby korzystających z nich turystów.

W dniu 31 lipca 2021 r. w warmińsko-mazurskim prowadziło działalność 477 obiektów noclegowych (posiadających 10 lub więcej miejsc noclegowych) – o 94 mniej niż przed dwoma laty. Działo 197 obiektów hotelowych, a z pozostałych 280 obiektów noclegowych najwięcej było kwater agroturystycznych i pokoi gościnnych/kwater prywatnych. Ponad połowa obiektów noclegowych w województwie to obiekty całoroczne.

Obiekty noclegowe dysponowały 38,9 tys. miejsc noclegowych, w tym ponad 1/3 miejsc oferowały hotele. W warmińsko-mazurskim na 1 turystyczny obiekt noclegowy przypadało 81 miejsc noclegowych (w kraju 79). W porównaniu z 2019 r. liczba miejsc noclegowych zmniejszyła się prawie o 1/10.

Miarą oceniającą dostęp do usług turystycznych jest m. in. liczba miejsc noclegowych przypadająca na 1000 mieszkańców. W 2021 r. w porównaniu z 2019 r. wartość wskaźnika zmniejszyła się zarówno w warmińsko-mazurskim, jak i w kraju.

Wykres 35. Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych na 1000 ludności
Chart 35. Bed places in tourist accommodation establishments per 1000 population

W ciągu 2021 r. liczba osób korzystających z noclegów wyniosła 936,5 tys. i było to o 1/3 mniej niż w ciągu 2019 r. (w kraju mniej o 37,8%). Turyści zagraniczni stanowili 4,1% korzystających (dwa lata wcześniej było to trzy razy więcej), a ich liczba w tym okresie zmniejszyła się o ponad 3/4 (w kraju o 66,4%). Wśród turystów zagranicznych korzystających z bazy noclegowej przeważali turyści z Niemiec, Litwy, Ukrainy i Wielkiej Brytanii. Turyści najczęściej korzystali z noclegów w hotelach (67,5% korzystających) i ośrodkach wczasowych (6,8%). Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej wyrażony liczbą korzystających z noclegów w obiektach turystycznych w przeliczeniu na 1 miejsce noclegowe obniżył się z 32 korzystających w 2019 r. do 24 w 2021 r. i plasowało to województwo na 14 pozycji wśród województw.

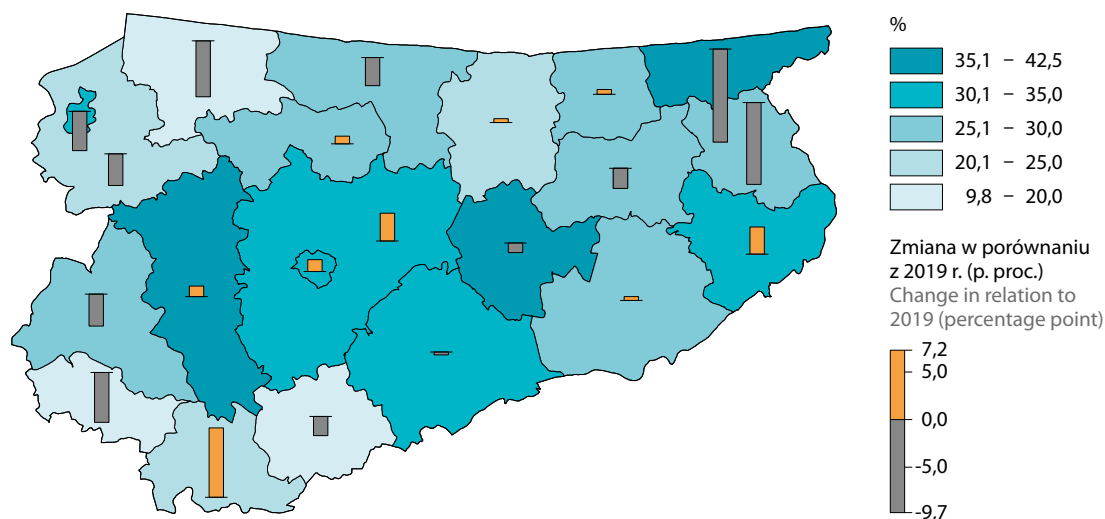
W 2021 r. udzielono w województwie 2 561,0 tys. noclegów, co oznaczało zmniejszenie w porównaniu ze stanem sprzed dwóch lat niemal o 1/4 (w kraju spadek był większy i sięgał prawie 1/3). Odsetek udzielonych noclegów turystom zagranicznym wyniósł 4,1% i był trzy razy mniejszy niż w 2019 r.

O ile w 2021 r. w województwie wystąpił najmniejszy procentowy przyrost liczby turystów korzystających z noclegów i liczby udzielonych noclegów w porównaniu z innymi województwami, to rok wcześniej warmińsko-mazurskie było jednym z województw, które najsłabiej odczuły skutki Covid-19 pod względem wykorzystania bazy noclegowej. Wówczas, w porównaniu z 2019 r., w Polsce liczba turystów korzystających z noclegów spadła o połowę, natomiast w warmińsko-mazurskim – o 37% i był to wtedy jeden z najmniejszych spadków (mniejszy spadek był tylko w zachodniopomorskim). Konsekwencją łagodniejszego spadku liczby korzystających z noclegów w 2020 r. był wolniejszy wzrost w 2021 r. Podobnie jak w przypadku liczby osób korzystających z noclegów, również liczba udzielonych noclegów wzrosła we wszystkich województwach, a w województwie warmińsko-mazurskim wzrost ten był niewielki. Jednak rok wcześniej liczba udzielonych noclegów nie spadła tak znacznie, jak w innych województwach (w 2020 r. w warmińsko-mazurskim zanotowano najmniejszy spadek liczby udzielonych noclegów).

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych, mierzony stosunkiem liczby udzielonych noclegów do nominalnej liczby miejsc noclegowych w analizowanym okresie uległ niewielkiemu obniżeniu i wyniósł 31,3% (w kraju 32,3%), plasując województwo na 5 pozycji w kraju. Wśród powiatów warmińsko-mazurskiego największy stopień wykorzystania miejsc noclegowych zanotowano w powiecie gołdapskim, mrągowskim i ostródzkim. Jednocześnie w gołdapskim wskaźnik ten w porównaniu z 2019 r. obniżył się w największym stopniu (o 9,7 p. proc).

Mapa 33. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według powiatów w 2021 r.

Map 33. Occupancy rate of bed places by powiats in 2021

Rozdział 10. Bezpieczeństwo publiczne

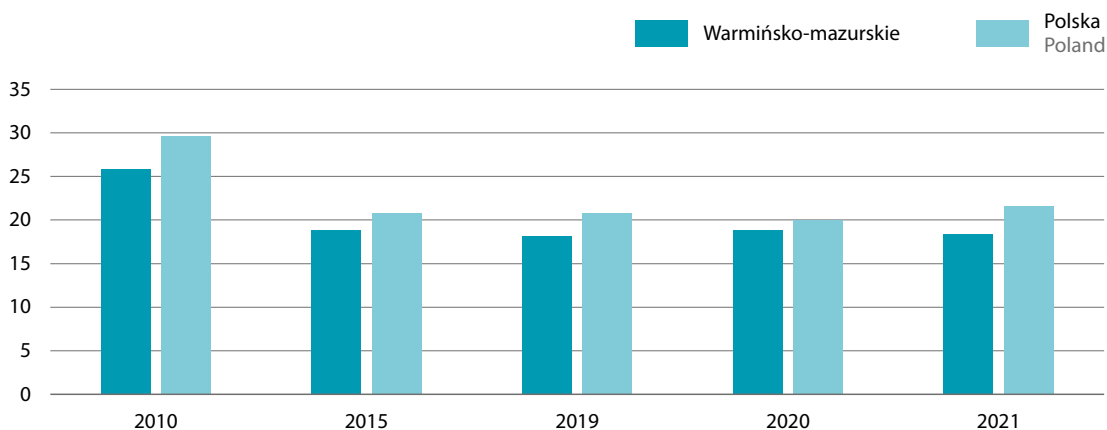
Chapter 10. Public safety

Jedną z podstawowych potrzeb człowieka jest potrzeba bezpieczeństwa. Zapewnienie bezpieczeństwa życia i zdrowia osób oraz ich mienia należy do elementarnych standardów określających warunki życia ludności.

Według danych Komendy Głównej Policji dotyczących przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w 2021 r. odnotowano 25,4 tys. przestępstw – o 1,7% mniej niż w 2019 r. (w kraju wzrost o 3,0%). Wśród zarejestrowanych przestępstw największą grupę stanowiły przestępstwa kryminalne (62,6%) i gospodarcze (20,0%). Dominującą kategorią przestępstw kryminalnych były kradzieże cudzej rzeczy – prawie 22%. W latach 2019–2021 liczba przestępstw kryminalnych zmniejszyła się o 5,2% i wyniosła 15,9 tys., ale przeważające wśród nich przestępstwa przeciwko mieniu zwiększyły się o 7,6%. Jednocześnie w badanym okresie odnotowano o 8,2% więcej przestępstw gospodarczych. Liczba przestępstw drogowych w 2021 r. wyniosła 3,0 tys. i była mniejsza o 1,1%.

Zagrożenie przestępczością mierzone liczbą stwierdzonych przestępstw na 1000 ludności w warmińsko-mazurskim ukształtowało się na poziomie 18 przestępstw (w kraju 22).

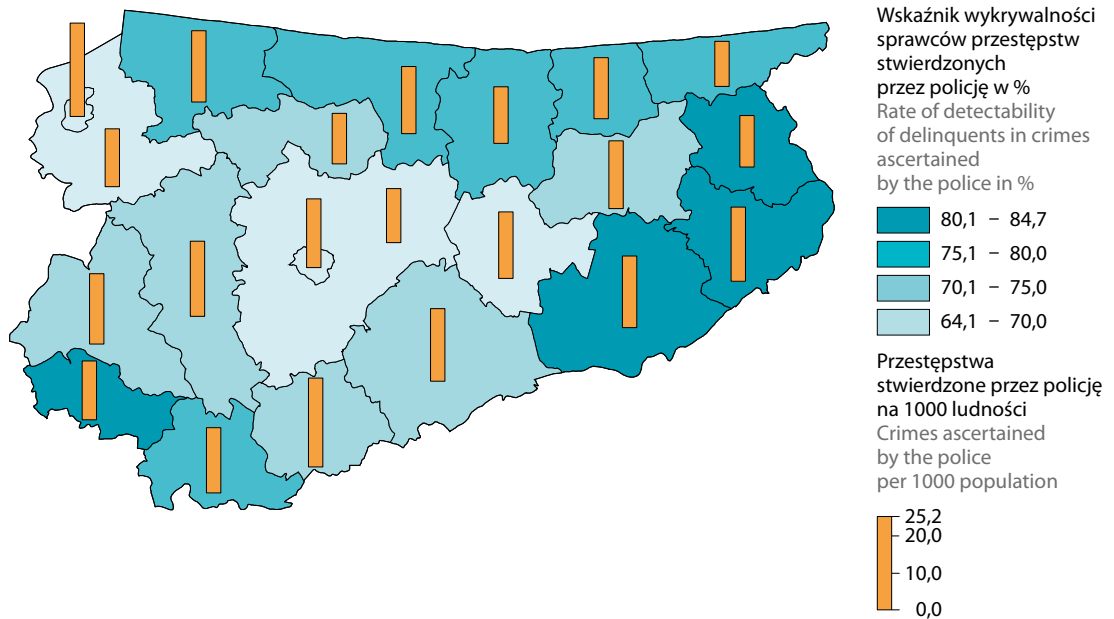
Wykres 36. Przestępstwa stwierdzone przez policję na 1000 mieszkańców
Chart 36. Ascertained crimes by the police per 1000 population

Skuteczność walki z przestępczością ma wpływ na poczucie bezpieczeństwa ludności. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w latach 2019–2021 obniżył się z poziomu 75,5% do 72,5%, jednak był o 1,3 p. proc. wyższy niż w kraju. Bardzo wysoka była wykrywalność przestępstw przeciwko rodzinie i opiece (100,0%), przeciwko wymiarowi sprawiedliwości (99,6%) oraz obrotowi gospodarczemu (97,2%), przestępstw narkotykowych (95,0%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu (92,1%). Największa wykrywalność sprawców przestępstw występowała w województwie lubelskim, świętokrzyskim i w podlaskim, a najniższa w pomorskim i w mazowieckim, warmińsko-mazurskie uplasowało się na 10 pozycji.

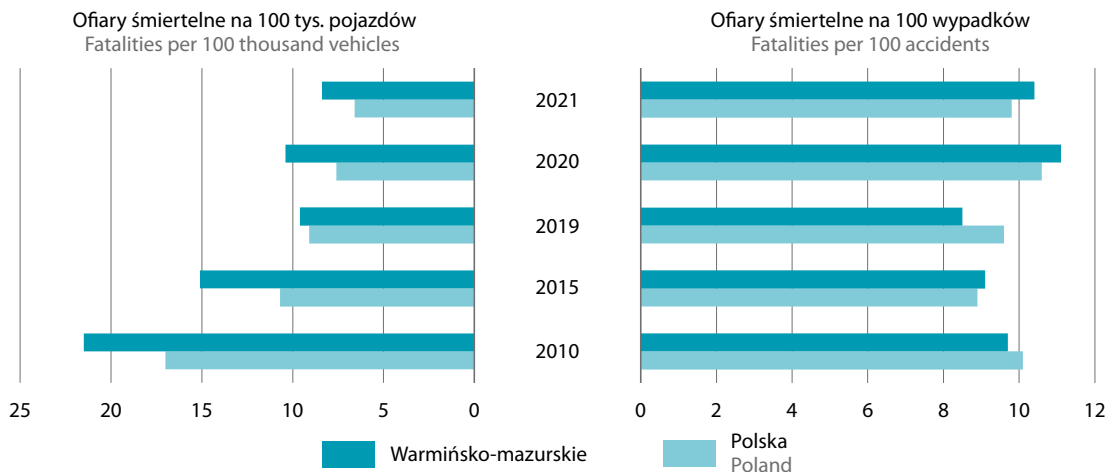
W powiatach województwa najwięcej przestępstw na 1000 ludności stwierdzono w Elblągu (25), w powiecie nidzickim (24) oraz w ostródzkim, ełckim i szczywieńskim (po 20), natomiast najmniej w gołdapskim (12), lidzbarskim i oleckim (po 14). Największa skuteczność walki z przestępczością, wyrażona przez wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw, występowała w powiatach: piskim, ełckim, oleckim i nowomiejskim.

Mapa 34. Zagrożenie przestępczością według powiatów w 2021 r.
Map 34. Crime risk by poviats in 2021

Stan bezpieczeństwa publicznego obrazuje także sytuacja na drogach, która poprawiła się w stosunku do 2019 r. W 2021 r. zanotowano 0,9 tys. wypadków drogowych (prawie o ¼ mniej niż przed dwoma laty). W wyniku wypadków zginęło 96 osób, a 1 074 osób zostało rannych i było to również mniej niż na początku badanego okresu. W przeliczeniu na 100 tys. pojazdów silnikowych w województwie zanotowano 81 wypadków (w 2019 r. – 114), co uplasowało warmińsko-mazurskie na 14 pozycji w Polsce. Większy wskaźnik był tylko w pomorskim i łódzkim, a najniższy w podlaskim i kujawsko-pomorskim. W województwie najwyższą skłonność do nieprzestrzegania przepisów kodeksu drogowego w 2021 r. zaobserwowano w powiecie olsztyńskim, w którym liczba wypadków na 100 tys. pojazdów wyniosła 116. Wysoki wskaźnik odnotowano także w powiecie oleckim i mrągowskim, a najniższy w elbląskim i nowomiejskim.

Wykres 37. Ofiary śmiertelne wypadków drogowych^a
Chart 37. Road accident fatalities

^a Zarejestrowane przez policję.
^a Registered by the police.

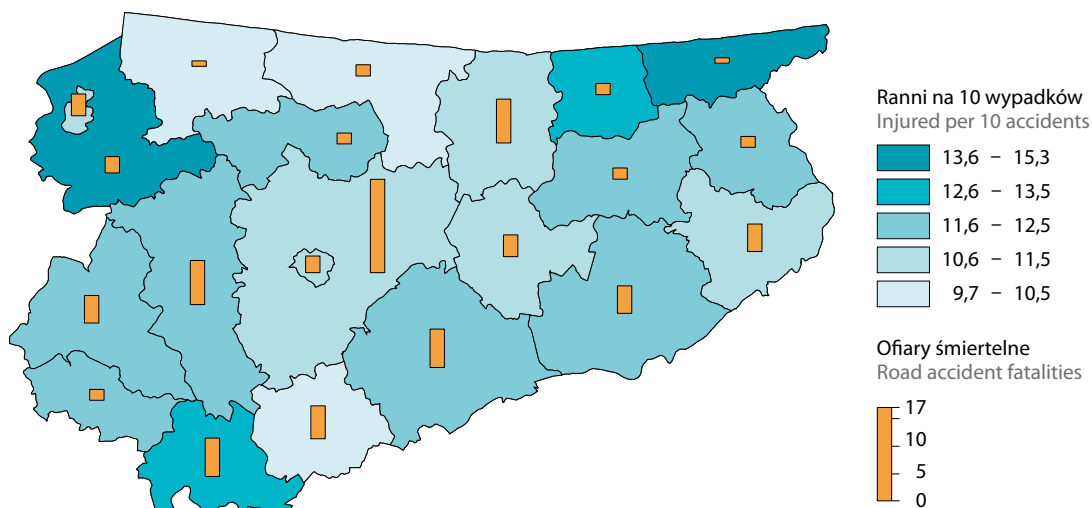
Wskaźniki dotyczące ofiar wypadków w województwie były nieznacznie wyższe niż w kraju. Na każde 100 wypadków przypadało 10 ofiar śmiertelnych i 117 osób rannych. Pod względem ofiar śmiertelnych na 100 wypadków województwo znalazło się na 9 pozycji w kraju – najniższy wskaźnik zanotowano w małopolskim, a najwyższy – w podlaskim. Pod względem liczby rannych na 100 wypadków warmińsko-mazurskie zajęło 11 pozycję i znalazło się wśród województw o wyższej wartości wskaźnika.

Do głównych przyczyn wypadków drogowych w województwie powstałych z winy kierujących pojazdami było niedostosowanie prędkości do warunków ruchu – 37,3% wypadków i był to najwyższy wskaźnik wśród województw. Kolejną przyczyną było nieprzestrzeganie pierwszeństwa przejazdu (18,7% – najmniej wśród województw). Doprowadzenie do wypadku poprzez nieprawidłowe zachowanie kierowców wobec pieszych w województwie zmniejszyło się. Z powodu nieprawidłowego wyprzedzania wydarzyło się 6,0% wypadków. Biorąc pod uwagę winę pieszych najczęściej do wypadków dochodziło z powodu nieostrożnego wejścia na ulicę – 69,4% wypadków.

Poważne zagrożenie na drogach powodują nietrzeźwi kierowcy. W 2021 r. brali oni udział w 138 wypadkach, co stanowiło 15,0% ogółu wypadków w warmińsko-mazurskim, wyższy odsetek odnotowano tylko w podlaskim. Niestety, w porównaniu z 2019 r. sytuacja pogorszyła się – udział wypadków spowodowanych przez kierujących będących pod wpływem alkoholu zwiększył się w województwie o 4 p. proc., a w kraju o 1,9 p. proc. Co piąta ofiara śmiertelna wypadku drogowego była wynikiem wypadku z uczestnictwem nietrzeźwych. Sytuacja poprawiła się w stosunku do tej sprzed dwóch lat – wtedy prawie co trzecia osoba zginęła w wypadku z udziałem nietrzeźwych. Zwiększeniu uległ odsetek rannych w tego rodzaju wypadkach.

Powiaty, w których odnotowano najmniejszą liczbę ofiar śmiertelnych to braniewski i gołdapski, a największą w powiecie olsztyńskim. Wskaźnik obrazujący liczbę rannych przypadających na 10 wypadków najniższy był w powiecie bartoszyckim, braniewskim i nidzickim, a najwyższy w gołdapskim i elbląskim.

Mapa 35. Ofiary wypadków drogowych według powiatów w 2021 r.
Map 35. Road traffic casualties by powiat in 2021

W 2021 r. policji zgłoszono 42 wypadki tonięcia, w których śmierć poniosły 44 osoby, co było najwyższą liczbą wśród województw. W porównaniu z 2019 r. odnotowano o 21 wypadków i o 16 ofiar mniej. Ofiary utonięć to głównie mężczyźni (42 osoby) i ludność w wieku powyżej 50 lat (24 osoby). W ponad ¾ przypadków utonięć nie udało się ustalić stanu świadomości osoby, tzn. czy była trzeźwa, nietrzeźwa, czy pod wpływem środków odurzających lub dopalaczy.

Rozdział 11. Potencjał i aktywność ekonomiczna

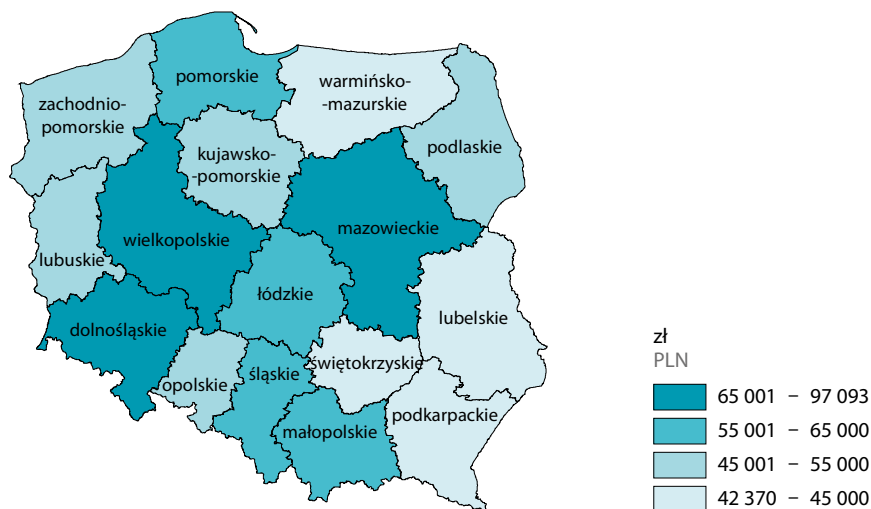
Chapter 11. Potential and economic activity

Wskaźniki najczęściej wykorzystywane do pomiaru stanu gospodarki i aktywności ekonomicznej to m. in. syntetyczny miernik makroekonomiczny PKB, wartość dodana brutto oraz dochody do dyspozycji w sektorze gospodarstw domowych.

Wartość wytworzonego w warmińsko-mazurskim w 2020 r. produktu krajowego brutto w cenach bieżących osiągnęła poziom 60 675 mln zł i wzrosła w porównaniu z 2019 r. o 4,3%. Udział województwa w tworzeniu krajowej wartości PKB nie przekroczył w badanym okresie 3% (w 2020 r. ukształtował się na poziomie 2,6%).

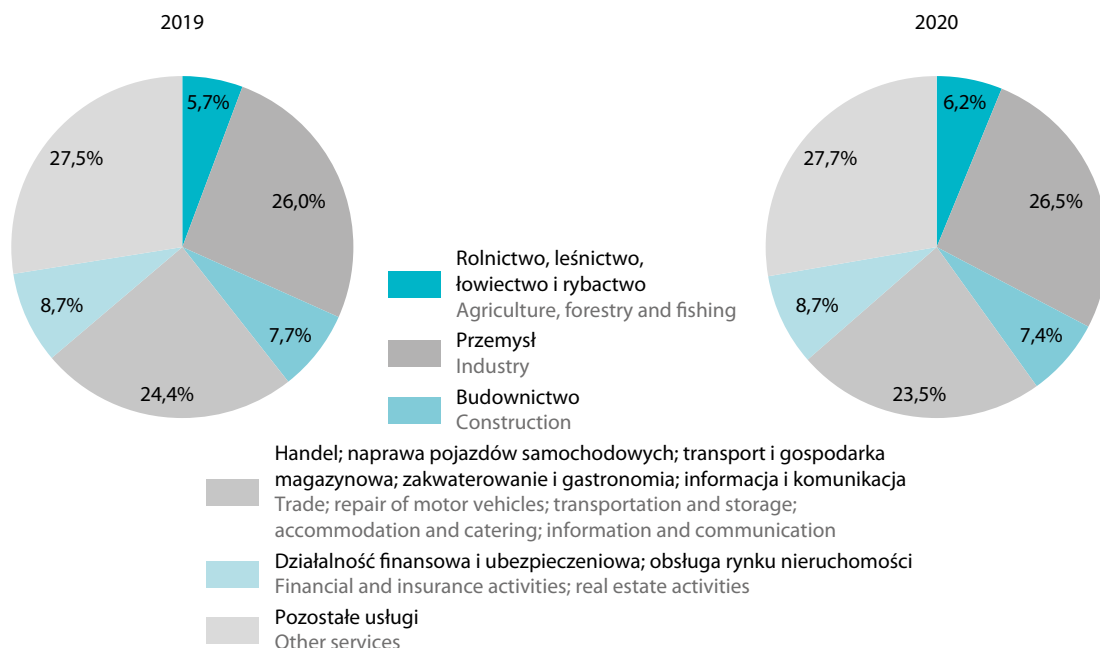
Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na mieszkańca jest kolejnym miernikiem stosowanym w analizach sytuacji społeczno-ekonomicznej mieszkańców. Służy jako narzędzie umożliwiające porównania na poziomie międzyregionalnym. W porównaniu z 2019 r. wskaźnik ten wzrósł o 4,7% osiągając w 2020 r. wartość 43 662 zł. Tempo jego wzrostu było szybsze niż w kraju. W 2020 r. PKB na mieszkańca w województwie był niższy prawie o 1/3 (o 17,6 tys. zł) od średniej krajowej, co uplasowało warmińsko-mazurskie na czternastym miejscu w Polsce. Najwyższą lokatę wśród województw w 2020 r. zajęło mazowieckie, a najniższą lubelskie.

Mapa 36. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) w 2020 r.
Map 36. Gross domestic product per capita (current prices) in 2020

Wytworzona w 2020 r. wartość dodana brutto w cenach bieżących osiągnęła poziom 53 443 mln zł (o 4,5% więcej niż w rok wcześniej). W województwie największy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto miał przemysł, handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja, a także pozostałe usługi, natomiast najmniejszy rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. W 2020 r. w porównaniu z 2019 r. zmiany w strukturze tworzenia wartości dodanej brutto kształtowane były przez wzrost udziału rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, przemysłu i pozostałych usług oraz spadek udziału budownictwa, handlu; naprawy pojazdów samochodowych, transportu i gospodarki magazynowej, zakwaterowania i gastronomii, informacji i komunikacji. Udział działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości pozostał na tym samym poziomie. Udział województwa warmińsko-mazurskiego w generowaniu krajowej wartości dodanej brutto wyniósł 2,6%.

Wykres 38. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności
 Chart 38. Gross value added by kind of activity

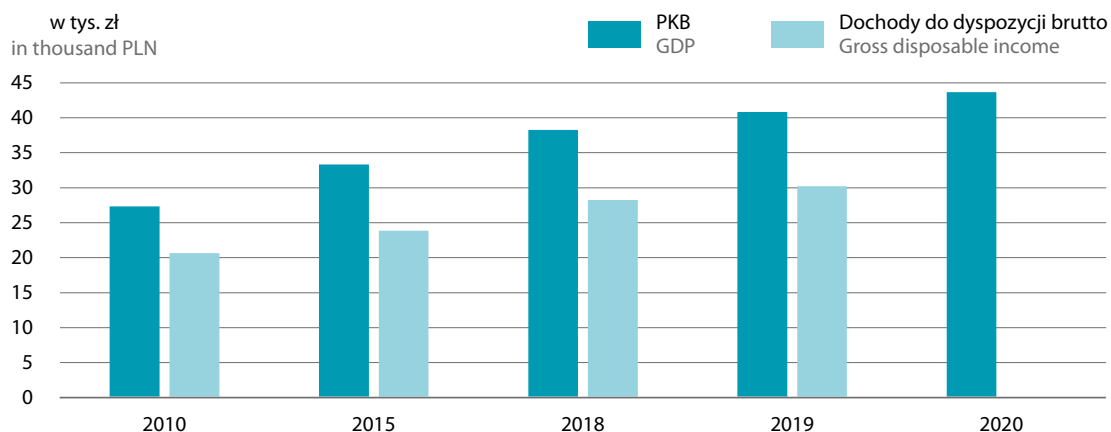
Prawie połowa wytworzonego w 2020 r. w województwie PKB powstała w podregionie olsztyńskim. Podregion elbląski wygenerował 35,6% PKB, natomiast najmniej ełcki 16,3%. Podobnie kształtowała się wielkość PKB na mieszkańca. W podregionie olsztyńskim wskaźnik ten osiągnął poziom 48 533 zł, w elbląskim 42 391 zł i w ełckim 35 461 zł.

Nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych odzwierciedlają możliwości konsumpcyjne społeczeństwa. Biorąc pod uwagę kierunki wykorzystania PKB, kształtują one poziom największego składnika PKB, jakim jest spożycie prywatne. W 2019 r. w porównaniu z 2018 r. wielkość dochodów pierwotnych brutto w sektorze gospodarstw domowych w województwie wzrosła o 5,4%, osiągając poziom 42 904 mln zł. Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych były wyższe niż dochody pierwotne. Wielkość tych dochodów wynosiła 43 104 mln zł i wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem o 6,7%. Przeciętne nominalne dochody do dyspozycji brutto w 2019 r. przypadające na mieszkańca osiągnęły w województwie poziom 30 228 zł i były o 13,5% niższe niż w kraju.

Z porównania PKB i dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych przypadających na mieszkańca województwa wynika, iż w latach 2018–2019 zmniejszył się dystans między wypracowanym w województwie PKB a dochodami, jakimi dysponował sektor gospodarstw domowych. W przeliczeniu na mieszkańca przypadający w 2018 r. poziom dochodów do dyspozycji brutto stanowił 73,8% PKB, natomiast w 2019 r. udział ten wzrósł do 74,1%.

Wykres 39. Produkt krajowy brutto i dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych na 1 mieszkańca (ceny bieżące)

Chart 39. Gross domestic product and gross disposable income in the households sector per capita (current prices)

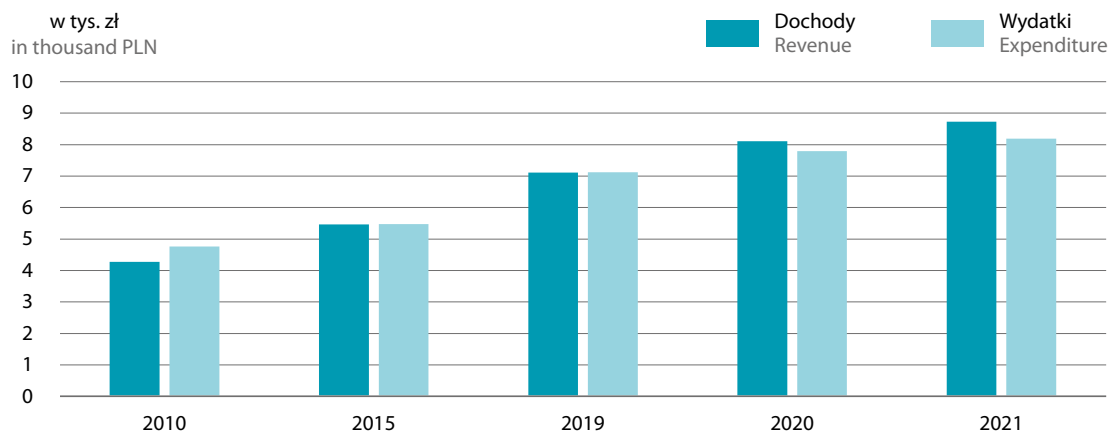

Na potencjał i aktywność ekonomiczną w regionach istotny wpływ mają samorzady. Jednostki samorządu terytorialnego odpowiadają za realizację wielu zadań, m. in. za finansowanie działań o charakterze rozwojowym, szczególnie takich, gdzie sektor prywatny ma mniejszy udział, jak np. edukacja, ochrona zdrowia, transport. Realizacja zadań na rzecz regionalnych i lokalnych społeczności przypisanych poszczególnym rodzajom samorządów odbywa się w oparciu o budżet, z którego pochodzą środki przeznaczone na wydatki.

W warmińsko-mazurskim w 2021 r. budżety jednostek samorządu terytorialnego dysponowały łącznymi dochodami w wysokości 12 042,0 mln zł, tj. o 18,8% większymi niż w 2019 r. Podobnie w przeliczeniu na mieszkańca w analizowanym okresie dochody wzrastały z 7 111 zł w 2019 r. do 8 726 zł w 2021 r. W porównaniu z 2019 r. dochody wzrosły we wszystkich rodzajach jednostek samorządu terytorialnego. Dynamika tego wzrostu nie była jednakowa we wszystkich grupach – najbardziej wzrosła w budżecie województwa (wzrost o 1/3). W latach 2019–2021 największymi środkami dysponowały budżety gmin, które po stronie dochodów zanotowały wzrost o 18,0%. Z kolei samorząd województwa posiadał najniższy budżet wśród samorządów.

Wykres 40. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego ogółem na 1 mieszkańca

Chart 40. Revenue and expenditure of budgets of local government units per capita

Wydatki ponoszone przez samorzady terytorialne w warmińsko-mazurskim w badanym okresie rosły podobnie jak dochody. W 2021 r. łączne wydatki zamknęły się w kwocie 11 294,5 mln zł i były wyższe o 11,2% niż w 2019 r.

Największe środki budżetowe znajdowały się w dyspozycji samorządów gmin. W 2021 r. wydatki gmin województwa wyniosły 6 529,1 mln zł (57,8% łącznych wydatków samorządów). W porównaniu z 2019 r. wydatki samorządów gmin wzrosły o 10,5%. Ponad połowę wydatków gminy przeznaczyły na dział oświata i wychowanie oraz rodzina. Przeciętne wydatki gmin na mieszkańca osiągnęły w 2021 r. poziom 5 963 zł i były o 14,5% wyższe niż w 2019 r. Najwyższymi wydatkami na mieszkańca w 2021 r. charakteryzowały się gminy Lubomino i Janowiec Kościelny, a najniższymi miasto Działdowo i Kętrzyn.

W 2021 r. powiaty grodzkie przeznaczyły na wydatki 2 167,4 mln zł, co w przeliczeniu na mieszkańca stanowiło 7 604 zł. Wydatki na mieszkańca w Olsztynie były wyższe niż w Elblągu. Podobnie jak samorzady gmin, tak i powiaty grodzkie ponad połowę swych wydatków przeznaczyły na dział oświata i wychowanie oraz rodzina.

Powiaty ziemskie dysponowały środkami na wydatki w wysokości 1 742,6 mln zł, a w przeliczeniu na mieszkańca 1 592 zł. W strukturze wydatków według działów największym odsetkiem charakteryzował się dział oświata i wychowanie oraz transport i łączność.

Samorząd województwa wydał 855,5 mln zł. W przeliczeniu na mieszkańca były to środki w wysokości 620 zł. Ponad połowę przeznaczono na transport i łączność. Drugie pod względem wielkości były wydatki na administrację publiczną.

W latach 2020–2021 budżety wszystkich rodzajów samorządów łącznie zamknęły rok nadwyżką, natomiast 2019 r. deficytem. Rozpatrując trzy ostatnie lata, jedynie gminy zakończyły 2019 r. deficytem.

Rozdział 12. Ubóstwo i wykluczenie społeczne na tle regionów Unii Europejskiej

Chapter 12. Poverty and social exclusion compared to EU regions

Negatywnym przejawem niedostatecznych warunków życia jest ubóstwo, uwarunkowane nie tylko lokalnie, nie tylko zamknięte do określonych grup ludności, ale rozpatrywane jako szersze zjawisko – krajowe, a nawet ponadkrajowe. Analiza ubóstwa i wykluczenia społecznego w województwie warmińsko-mazurskim zostanie więc dokonana na tle pozostałych regionów Polski i Europy.

Europejskimi miernikami wykorzystywanymi do badań zjawisk społecznych wynikających z braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych są:

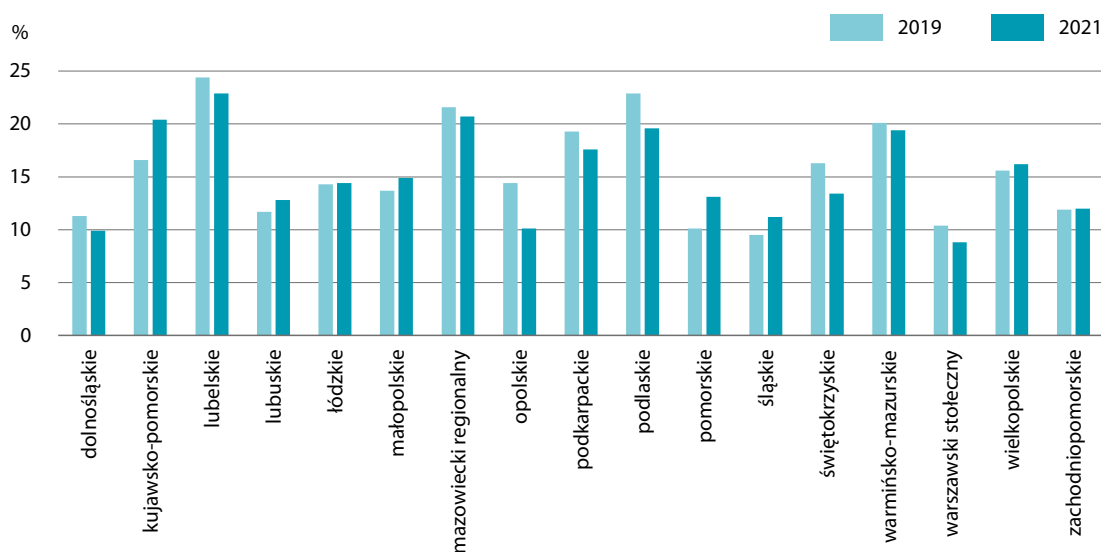
- wskaźnik zagrożenia ubóstwem,
- wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej,
- wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- wskaźnik osób żyjących w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy (ludność w wieku od 0 do 59 lat).

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem mierzony jest odsetkiem osób o ekwiwalentnym dochodzie do dyspozycji poniżej progu zagrożenia ubóstwem, który wynosi 60% krajowej mediany ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji.

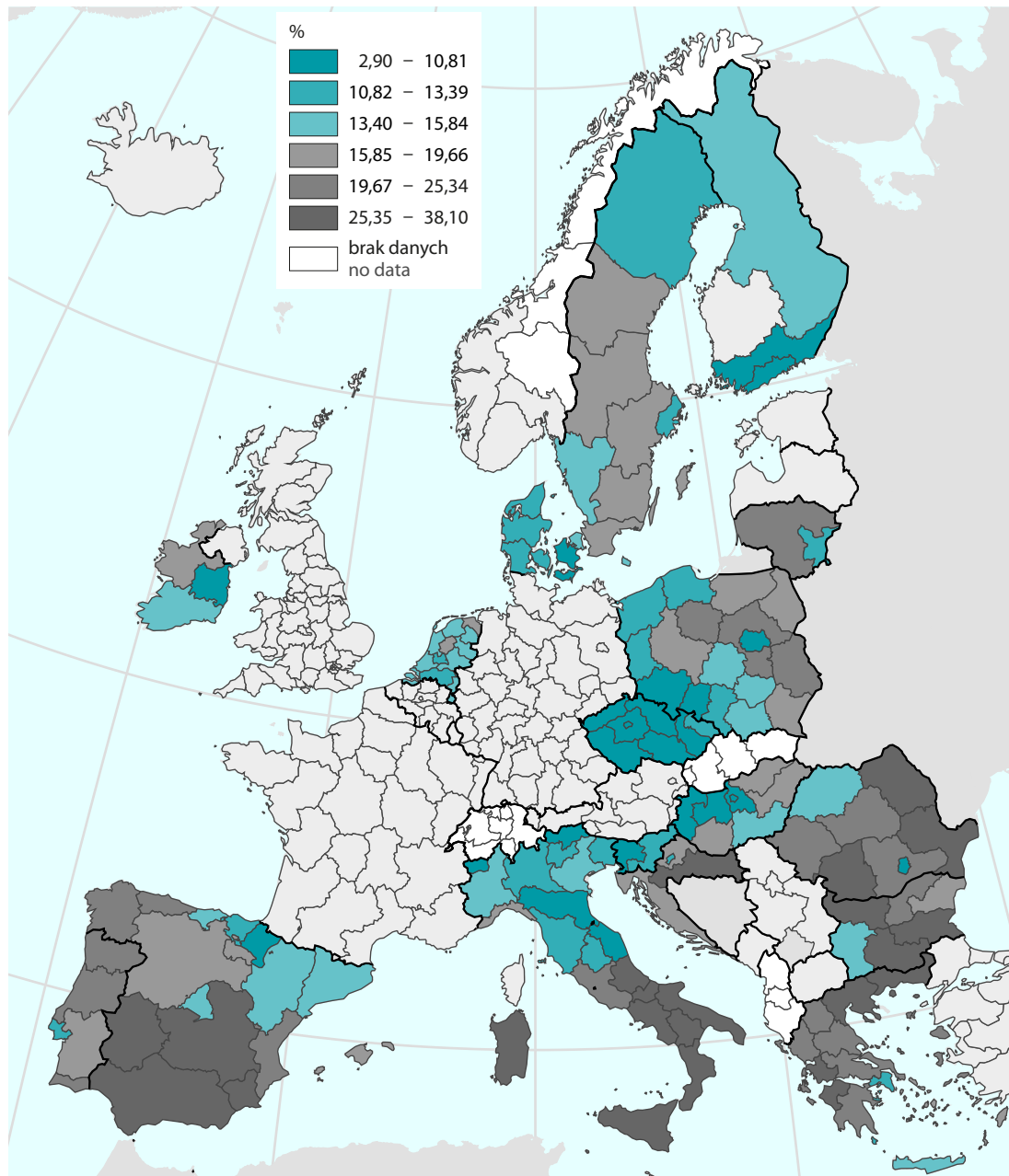
Według danych Eurostatu wskaźnik zagrożenia ubóstwem w województwie warmińsko-mazurskim w 2021 r. nieznacznie zmniejszył się w porównaniu z rokiem poprzednim i wyniósł 19,4%. Zbliżony wynik (19,6%) odnotowano w województwie podlaskim. Najwyższy wskaźnik zagrożenia ubóstwem zanotowano w lubelskim (22,9%), natomiast najniższy – w dolnośląskim (9,9%).

Wykres 41. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem według województw
Chart 41. At-risk-of-poverty rate by voivodships

Na tle Unii Europejskiej podobny poziom zagrożenia ubóstwem jak w województwie warmińsko-mazurskim odnotowano w regionach północnej Szwecji i północno-zachodniej Irlandii. Dla porównania, najwyższy wskaźnik odnotowano na Sycylii – 38,1%, a najniższy w Bukareszcie – 2,9%.

Mapa 37. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem według regionów NUTS 2 w 2021 r.
Map 37. At-risk-of-poverty rate by NUTS 2 regions in 2021

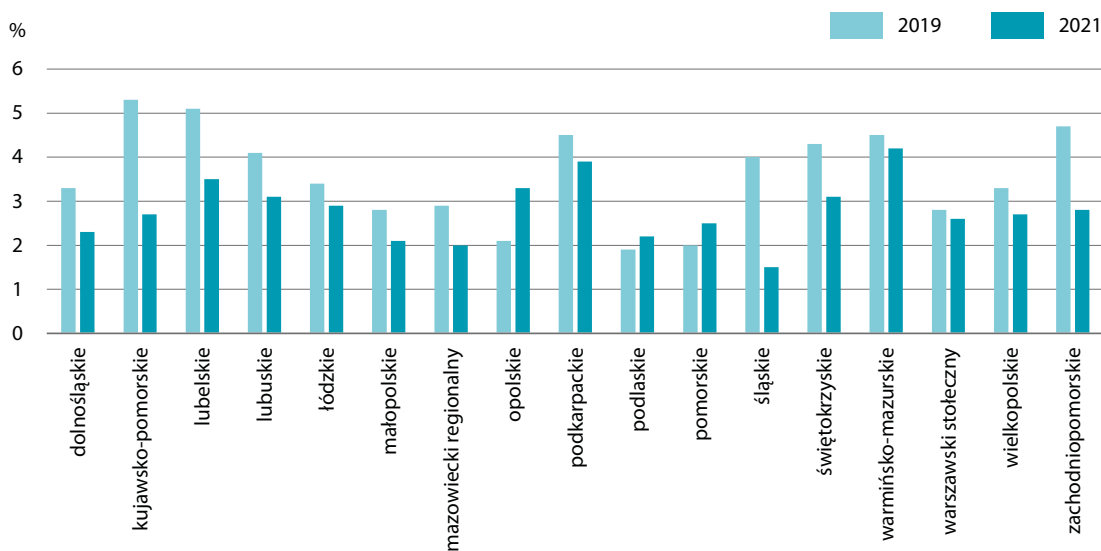
Źródło: Eurostat
Source: Eurostat

Wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej

Wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej odnosi się do „niedostatku materialnego” mierzonego poprzez dobra trwałego użytku, warunki mieszkaniowe i środowisko zamieszkania. Osoby w głębokiej deprivacji materialnej mają warunki życia poważnie ograniczone brakiem środków oraz doświadczają co najmniej 4 z 9 następujących elementów deprivacji, tzn. nie stać ich na: opłacenie czynszu lub rachunków za media, odpowiednie ogrzanie domu, stawienie czoła nieoczekiwanym wydatkom, jedzenie co drugi dzień mięsa, ryb lub ekwiwalentu białka, tygodniowy urlop poza domem, samochód, pralkę, kolorowy telewizor, telefon.

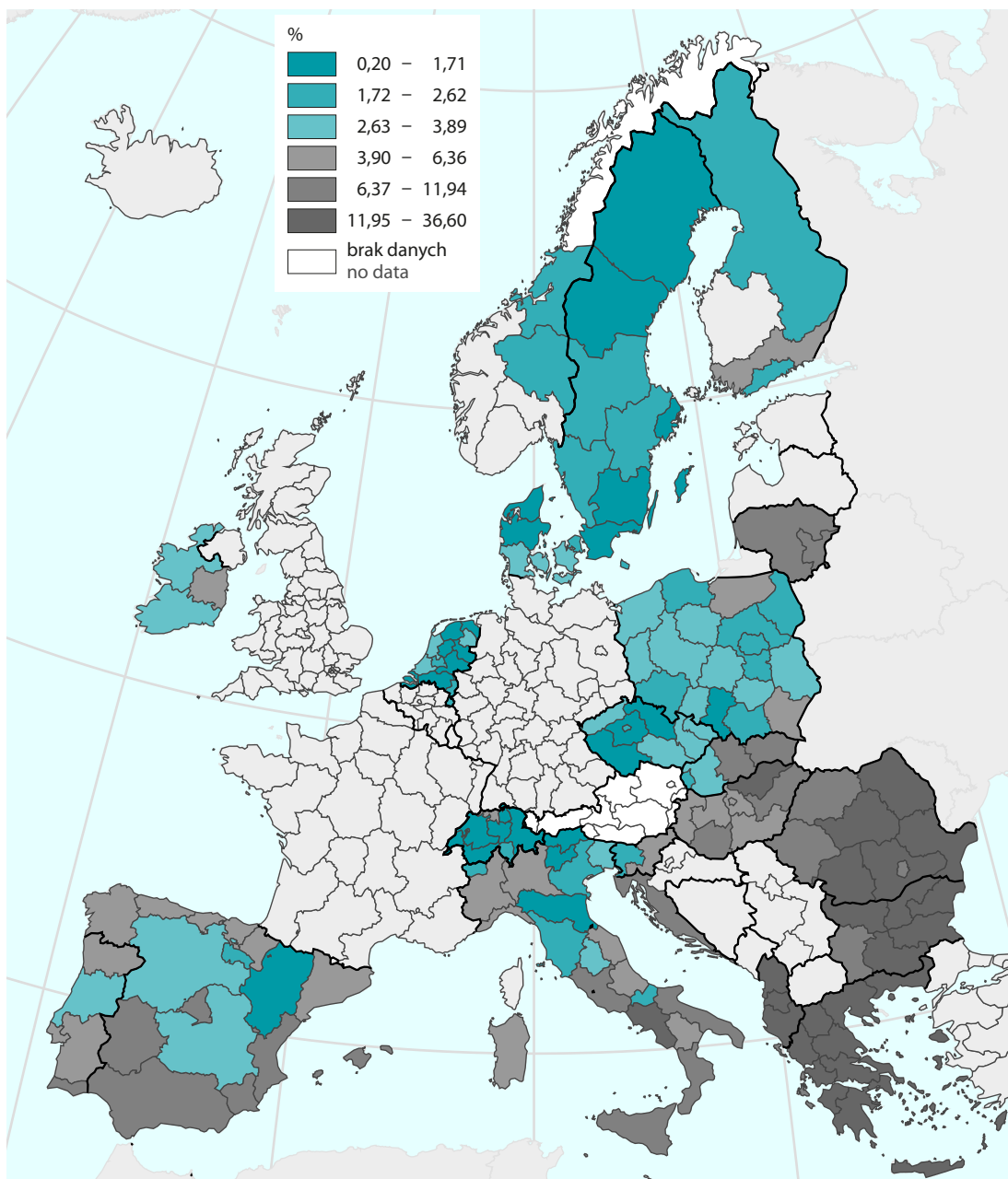
Na podstawie wyników badań Eurostatu w 2020 r. wskaźnik ten w regionie warmińsko-mazurskim zmniejszył się, w porównaniu z 2019 r. i wyniósł 4,2%, będąc tym samym najwyższym wynikiem w kraju. Z kolei najniższy wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej odnotowano w województwie śląskim (1,5%).

Wykres 42. Wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej według województw
Chart 42. Severe material deprivation rate by voivodships

Regionami europejskimi, w których wykazano porównywalny z województwem warmińsko-mazurskim poziom deprivacji materialnej w 2020 r. były: północne Węgry, północne Włochy, wschodnia Słowenia. Najniższy wskaźnik deprivacji materialnej odnotowano w Szwajcarii (0,2%). Z największym „niedostatkiem materialnym” w Europie zmagają się Albania – w niej poziom wskaźnika sięgnął aż 36,6%, co oznacza, że ponad 1/3 społeczeństwa nie mogła sobie pozwolić na zaspokojenie podstawowych potrzeb materialnych.

Mapa 38. Wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej według regionów NUTS 2 w 2020 r.
Map 38. Severe material deprivation rate by NUTS 2 regions in 2020

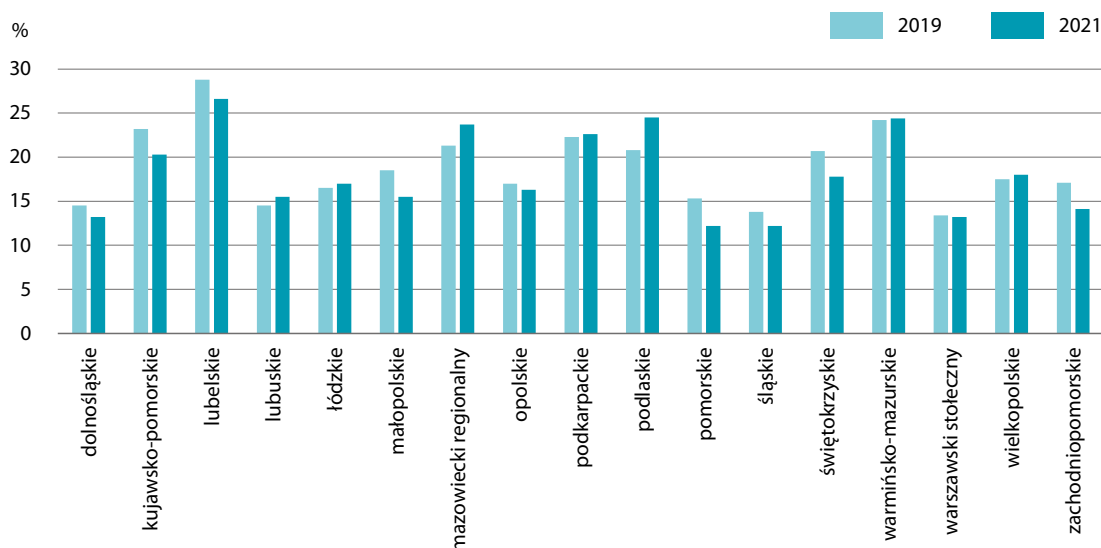
Źródło: Eurostat
Source: Eurostat

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym dotyczy osób zagrożonych ubóstwem, pogłębioną deprivacją materialną lub żyjących w gospodarstwach domowych o bardzo małej intensywności pracy. Zagrożone ubóstwem są osoby o ekwiwalentnym dochodzie do dyspozycji poniżej progu zagrożenia ubóstwem, który jest ustalony na poziomie 60% krajowej mediany ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji (po transferach socjalnych). Deprivacja materialna obejmuje wskaźniki związane z obciążeniem ekonomicznym i dobrami trwałymi. Osoby w trudnej sytuacji materialnej mają warunki życia mocno ograniczone brakiem środków, doświadczają co najmniej 4 z 9 następujących sytuacji deprivacji: nie stać ich na opłacenie czynszu lub rachunków za media, ogrzewanie domu, ponoszenie nieoczekiwanych wydatków, jedzenie co drugi dzień mięsa, ryby lub ekwiwalentu białka, tygodniowy urlop poza domem, samochód, pralkę, kolorowy telewizor lub telefon. Osoby żyjące w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy to osoby w wieku 0–59 lat mieszkające w gospodarstwach domowych, w których dorośli (w wieku 18–59 lat) w ciągu ostatniego roku przepracowali mniej niż 20% swojego całkowitego potencjału pracy.

Według wyników badań Eurostatu wskaźnik zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym dla województwa warmińsko-mazurskiego w 2020 r. wyniósł 24,4%. W porównaniu z 2019 r. wzrósł on o 0,2 p. proc., podobny wynik zanotowano w województwie podlaskim – 24,5%. Natomiast średnia dla kraju wyniosła 17%. Ten wynik czyni województwo warmińsko-mazurskie drugim najbardziej zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym regionem w kraju. Wyższy wskaźnik zanotowano jedynie w województwie lubelskim (26,6%). Z kolei najniższy wskaźnik w skali kraju zanotowano w województwach śląskim i pomorskim (12,2%).

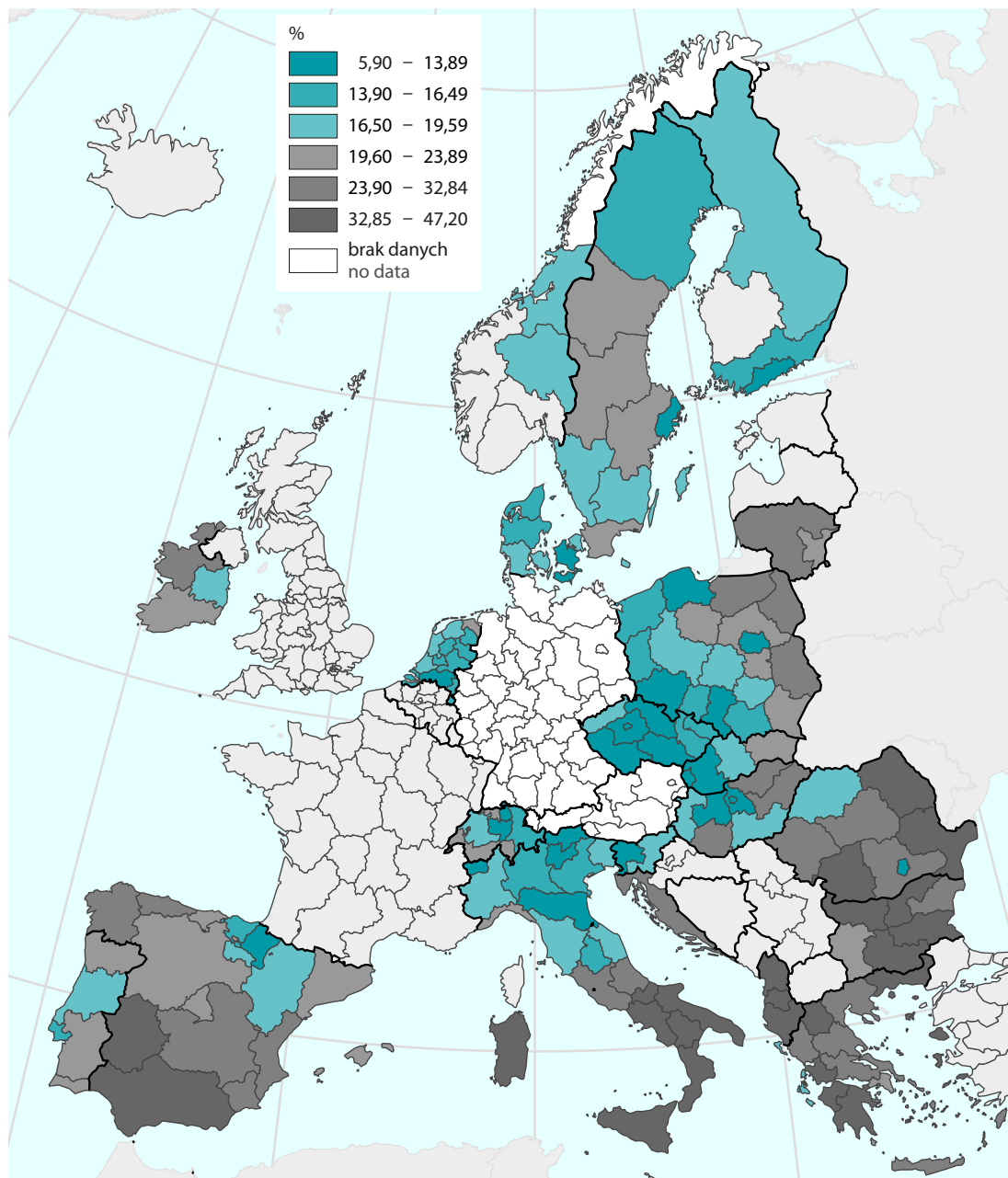
Wykres 43. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym według województw
Chart 43. At-risk-of-poverty or social exclusion rate by voivodships

Na tle Unii Europejskiej porównywalny z województwem warmińsko-mazurskim poziom warunków życia osiągnęły m. in.: Litwa, północno-zachodnia Irlandia, północne regiony Hiszpanii. Według badania przeprowadzonego w 2020 r. najbardziej zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym miejscem na mapie Europy było południe Włoch z wynikiem 44,7% na Sycylii i 47,2% w Kampanii. Spośród badanych krajów europejskich najniższe wskaźniki zanotowano w regionach czeskich (8,4%–15,0%) i słowackich (5,9%–20,1%).

Mapa 39. Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym według regionów NUTS 2 w 2020 r.

Map 39. People at-risk-of-poverty or social exclusion by NUTS 2 regions in 2020

Źródło: Eurostat
Source: Eurostat

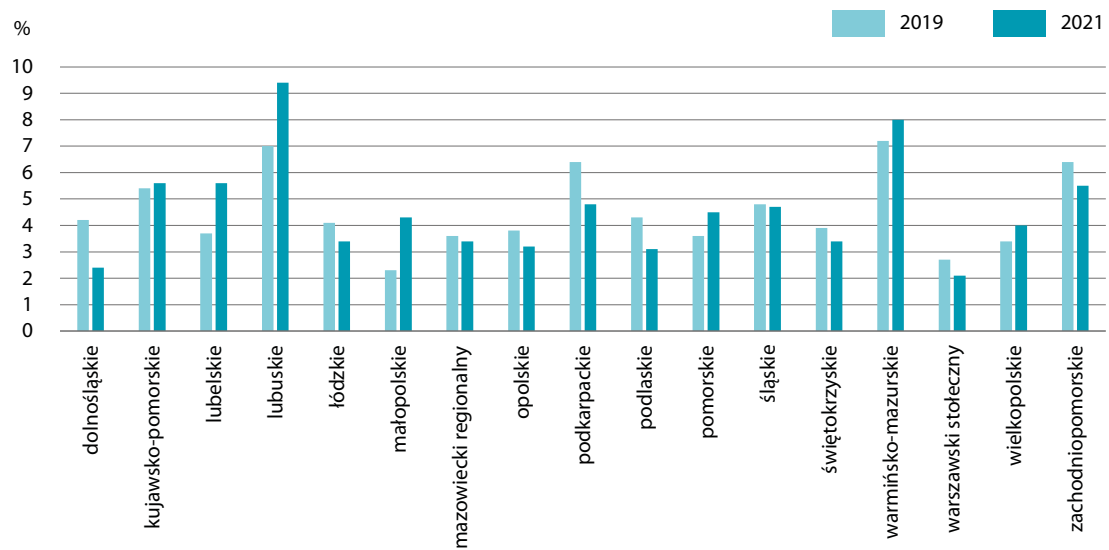
Wskaźnik osób żyjących w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy

Wskaźnik mierzony jest odsetkiem osób (w wieku od 0 do 59 lat) mieszkających w gospodarstwie domowym, w którym osoby dorosłe przepracowały mniej niż 20% swojego całkowitego potencjału pracy w ciągu ostatniego roku.

Wskaźnik osób żyjących w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 8,0% i wykazał niewielki wzrost w porównaniu z 2020 r. Na tle kraju wyższy wskaźnik zanotowano jedynie w województwie lubuskim (9,4%), najniższy z kolei – w regionie warszawskim stołecznym (2,1%).

Wykres 44. Wskaźnik osób żyjących w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy według województw

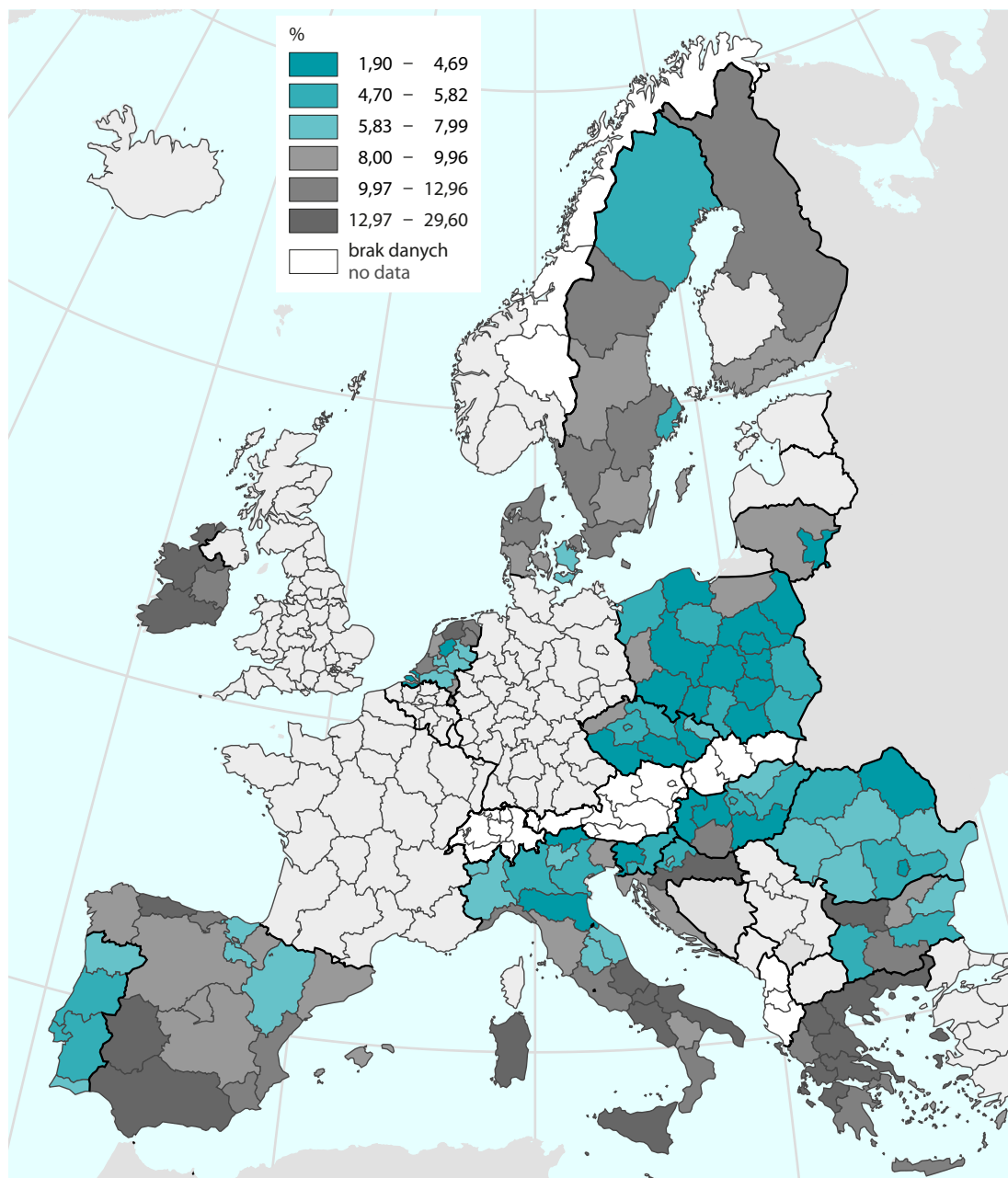
Chart 44. People living in households with very low work intensity rate by voivodships

Regionami Unii Europejskiej, w których zanotowano zbliżony poziom wskaźnika do tego w warmińsko-mazurskim w 2021 r. były środkowe regiony Hiszpanii oraz Toskania we Włoszech. Najwięcej osób żyjących w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy znajdowało się w Kampanii we Włoszech (wskaźnik na poziomie 29,6%). Najmniej osób żyło w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy w rumuńskim regionie Bukareszt-Ilfov (1,9%).

Mapa 40. Osoby żyjące w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy według regionów NUTS 2 (ludność w wieku od 0 do 59 lat) w 2021 r.

Map 40. People living in households with very low work intensity by NUTS 2 regions (population aged 0 to 59 years) in 2021

Źródło: Eurostat
Source: Eurostat

Uwagi metodologiczne

Zakres danych

1. Dane zamieszczone w publikacji, jeśli nie zaznaczono inaczej, podano w każdorazowym podziale administracyjnym kraju. Informacje w podziale na miasta i wieś; przez „miasta” rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez „wieś” – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.
2. Dane prezentowane są w układzie Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), opracowanej na podstawie Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), obowiązującej w krajach Unii Europejskiej, zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. (Dz. Urz. UE L 154 z 21 czerwca 2003 r., z późn. zm.).
3. Dane prezentowane są w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 251 poz. 1885, z późn. zm.).
4. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tekście.
5. Do przeliczeń danych według liczby ludności, jeśli nie zaznaczono inaczej, przyjęto liczbę ludności według krajowej definicji zamieszkania, opracowaną metodą bilansową. Przy przeliczeniach na 1 mieszkańca (na 1 tys. ludności itp.) danych według stanu w końcu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia, a przy przeliczeniach danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku – według stanu w dniu 30 czerwca.
6. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

Objaśnienia podstawowych pojęć

1. Dane dotyczące **ludności** opracowano na podstawie:
 - a. bilansów stanu i struktury ludności zamieszkałej na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzypisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego. Od roku 2020 bazą wyjściową bilansu stanu i struktury ludności są wyniki NSP 2021. W związku z tym dane, jak i wskaźniki odnoszące się do liczby i struktury ludności (płeć, grupy wieku) od 2020 r. zostały przeliczone zgodnie z bilansem przygotowanym w oparciu o wyniki NSP 2021;
 - b. rejestrów Kancelarii Prezesa Rady Ministrów – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały oraz pobyt czasowy;
 - c. sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
 - d. sprawozdawczości sądów – o prawomocnie orzeczonych rozwodach i separacjach.
2. Przez ludność **w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność **w wieku mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez ludność **w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność **w wieku przedprodukcyjnym**, tj. 0–17 lat oraz ludność **w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

3. Informacje o aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15–89 lat opracowano na podstawie reprezentacyjnego „**Badania aktywności ekonomicznej ludności**” (BAEL), przeprowadzanego w cyklu kwartalnym metodą obserwacji ciągłej.

Pracujący to osoby w wieku 15–89 lat, które w badanym tygodniu wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w firmie/instytucji publicznej lub u prywatnego pracodawcy, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem, a także osoby które miały pracę, ale jej nie wykonywały z powodu choroby lub urlopu, sezonowego charakteru pracy, z innych powodów, jeśli przewidywany okres nieobecności w pracy nie przekracza 3 miesięcy.

Bezrobotni to osoby w wieku 15–74 lata, które w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi, aktywnie poszukiwały pracy i były gotowe (zdolne) podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym.

Bierni zawodowo to wszystkie osoby w wieku 15–89 lat, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne.

Współczynnik aktywności zawodowej to udział aktywnych zawodowo danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

4. **Pracujący w gospodarce narodowej** to osoby wykonujące pracę przynoszącą im zarobek lub dochód. Do pracujących zalicza się: osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, pracodawców i pracujących na własny rachunek wraz z pomagającymi członkami ich rodzin, osoby wykonujące pracę nakładczą, agentów, członków spółdzielni produkcji rolnej oraz duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.
5. Dane o **bezrobotnych zarejestrowanych** obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy obowiązującą od 1 czerwca 2004 r. (Dz.U. 2021 r. poz. 1100, z późn. zm.), określane są jako bezrobotne.
6. Dane dotyczące **podmiotów gospodarki narodowej** wpisanych do rejestru REGON obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.
7. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków, spożycia, wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania jest reprezentacyjne „**Badanie budżetów gospodarstw domowych**”.
8. Źródłem informacji o poziomie emerytur i rent są dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasy Rolniczych Ubezpieczeń Społecznych.
9. **Świadczenia społeczne** obejmują główne świadczenia z ubezpieczeń społecznych oraz podstawowe formy pomocy socjalnej państwa – świadczenia wychowawcze; świadczenia rodzinne i świadczenia środowiskowej pomocy społecznej.

Dane o **świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej** opracowano na podstawie rocznego sprawozdania MRPiPS-03, a dane o korzystających – na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej, którego gestorem jest Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Sposób transformacji zbiorów Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz ich jakość szerzej opisano w uwagach metodycznych publikacji „Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej”.

10. Dane dotyczące **ludności korzystającej z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej** od 2014 r., ze względu na zmianę metody szacowania, nie są w pełni porównywalne z danymi prezentowanymi w poprzednich edycjach publikacji.
11. Od 1 września 2017 r. rozpoczęto **reformę systemu edukacji**, która wprowadziła 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz zlikwidowała gimnazja.
12. Dane w **ochronie zdrowia** podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom zdrowia, obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji; z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.
13. Zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o **opiece nad dziećmi do lat 3** (Dz.U. 2021 r. poz. 75, z późn. zm.) opieka może być organizowana w formie żłobka, klubu dziecięcego, sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię.
14. Dane dotyczące **wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej** prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny oraz systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2020 r. poz. 821, z późn. zm.).
15. Podstawę prawną gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego stanowiła ustawa o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 305, z późn. zm.) i przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. poz. 1240, z późn. zm.). Informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego opracowano na podstawie sprawozdawczości budżetowej Ministerstwa Finansów.

Rozszerzone wyjaśnienia dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki Czytelnik znajdzie w publikacjach tematycznych oraz w serii wydawniczej „Metodologia badań statystycznych”.

Methodological notes

Scope of data

1. Data in the publication, unless otherwise indicated, are presented according to the administrative division of the country in a given period. Information divided into urban areas and rural areas; the term "urban areas" is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while the term "rural areas" is understood as rural gminas and rural areas in urban-rural gminas.
2. Data are presented in accordance with the Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NUTS), compiled on the basis of the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obligatory in the countries of the European Union according to the Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 (Official Journal of the EU L 154, 21 June 2003, as amended).
3. Data are presented according to the Polish Classification of Activities – PKD 2007, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community. PKD 2007 was introduced on 1 January 2008 by the decree of the Council of Ministers dated 24 December 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885, as amended).
4. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the text.
5. For the purpose of calculating data by population number, unless otherwise indicated, the population number according to the national definition of residence, compiled using the balance method, was adopted. When computing per capita data (per 1000 population, etc.) as of the end of a year, the population as of 31 December was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year – as of 30 June.
6. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may differ from the amount given in the item "total".

Definitions of basic terms

1. Data on **population** were compiled on the basis of:
 - a. the balances of the size and structure of the population in a gmina. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census. From 2020, the base of the population balance and structure is the results of the National Census 2021. Therefore, data and indicators relating to the number and structure of the population (sex, age groups) from 2020 have been recalculated according to the balance prepared on the basis of the National Population Census 2021 results;
 - b. the registers of the Chancellery of the Prime Minister on internal and international migration of population for permanent residence and temporary stay;
 - c. documentation of Civil Status Offices – regarding registered marriages, births and deaths;
 - d. documentation of courts – regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces.
2. The **working age** population refers to males aged 18–64 and females aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the **pre-working age population**, i.e. 0–17 and the **post-working age population**, i.e. 65 and more for males and 60 and more for females.

3. Information on economic activity of the population aged 15–89 was compiled on the basis of the **Labour Force Survey (LFS)**, a sample survey conducted on a quarterly basis using the continuous observation method.

The **employed** are persons aged 15–89 who, during the reference week, performed for at least one hour any work generating pay or income, i.e. were employed in a public company/institution or by a private employer, worked on their own (or leased) agricultural farm or conducted their own economic activity outside agriculture, assisted (without pay) in work on family agricultural farm or in conducting family economic activity outside agriculture, and persons, who had work but did not perform it due to sickness, vacation, seasonal nature of work, for other reasons if the break in employment does not exceed 3 months.

The **unemployed** are persons aged 15–74 who in the reference week were not employed, were actively looking for work and were available to take up work within two weeks from the end of the reference week.

Economically inactive persons are all persons aged 15–89 who are not classified as employed or unemployed.

Activity rate means the share of the economically active persons of a given category in population of a given category.

The **employment rate** is calculated as the share of employed persons of a given category in the total population of a given category.

4. The **employed in the national economy** are persons performing work providing pay or income. The employed include: employees hired on the basis of an employment contract, employers and own account workers including contributing family workers, outworkers, agents, members of agricultural production cooperatives and clergy fulfilling priestly obligations.
5. Data **regarding registered unemployed persons** include persons who, in accordance with the Act of 20 April 2004 on Employment Promotion and Labour Market Institutions, in force since 1 June 2004 (Journal of Laws 2021 item 1100, as amended), are classified as unemployed.
6. Data concerning **entities of the national economy** entered in the REGON register include legal persons, organisational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity, classified into particular NACE Rev. 2 sections according to the predominant kind of activity.
7. The basic source of information regarding the living conditions of the population, i.e. the level and structure of available income, expenditures, consumption, the equipment of households with durable goods as well as risk of poverty is a representative **household budgets survey**.
8. The source of information on the level of retirement and other pensions are data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.
9. **Social benefits** include main social insurance benefits and basic forms of social welfare of the state – child raising benefits; family benefits and social assistance benefits.

Data on **social assistance benefits** were compiled on the basis of the MRPiPS-03 annual report, and data on beneficiaries – on the basis of the Central Collection of the National Monitoring System of Social Assistance, which is managed by the Ministry of Family and Social Policy. The method of transformation of the collections of the Ministry of Family and Social Policy and their quality is described in more detail in methodological notes of the publication "Social assistance beneficiaries".

10. Data on the **population using the water supply and sewage system** since 2014, due to the change in the estimation method, are not fully comparable with data presented in previous editions of the publication.

11. Since 1 September 2017, **the reform of the education system** has been implemented, introducing: 8-year primary school, 4-year general secondary school, 5-year technical secondary school, 3-year stage I sectoral vocational school and 2-year stage II sectoral vocational school. Lower secondary schools have been abolished.
12. Data concerning **health care** are given including health care facilities subordinated to the Ministry of Health, the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior and Administration; excluding health care in prisons.
13. According to the Law on **childcare for children up to the age of 3** (Journal of Laws 2021 item 75, as amended) care can be organized in the form of nurseries, children's clubs, provided by day carer and nanny.
14. Data concerning **family support and foster care** are presented according to the Law on Family Support and Foster Care System, dated 9 June 2011 (Journal of Laws 2020 item 821, as amended).
15. The legal basis for the financial management of local government units was the Law on Public Finance dated 27 August 2009 (Journal of Laws 2021 item 305, as amended) and inter-temporal provisions of the Act on Public Finance (Journal of Laws 2009 item 1240, as amended). Information on the budgets of local government units was developed on the basis of budget reporting by the Ministry of Finance.

More detailed information pertaining to particular fields of statistics can be found in subject matter publications as well as in the publishing series "Statistical Research Methodology".